

Strasbourg, 3 September 2012

ACFC/SR/II(2012)002
/Latvian version/

**SECOND REPORT SUBMITTED BY LATVIA
PURSUANT TO ARTICLE 25, PARAGRAPH 2
OF THE FRAMEWORK CONVENTION FOR
THE PROTECTION OF NATIONAL MINORITIES**

(Received on 3 September 2012)

**Latvijas Republikas
otrais nacionālais ziņojums par
Vispārējās konvencijas par nacionālo
minoritāšu aizsardzību
izpildi Latvijā**

Rīga, 2012

Saturs

I sadaļa

Ievads	4.lpp.
--------------	--------

II sadaļa

Informācija par Konvencijas izpildi pa pantiem

1.pants	6.lpp.
2.pants	7.lpp.
3.pants	7.lpp.
4.pants	14.lpp.
5.pants	18.lpp.
6.pants	24.lpp.
7.pants	36.lpp.
8.pants	36.lpp.
9.pants	36.lpp.
10.pants	38.lpp.
11.pants	41.lpp.
12.pants	42.lpp.
13.pants	50.lpp.
14.pants	50.lpp.
15.pants	51.lpp.
16.pants	62.lpp.
17.pants	62.lpp.
18.pants	62.lpp.
19.pants	63.lpp.
Pielikums nr.1	64.lpp.
Pielikums nr.2	83.lpp.

Ziņojumā izmantotie saīsinājumi

ALTE	Eiropas valodas testētāju asociācija
EEZ	Eiropas Ekonomikas zona
eLPA	Latvijas Pilsoniskā alianse
EPL	elektroniskie plašsaziņas līdzekļi
ĪUMSILS	Īpašu uzdevumu ministra sabiedrības integrācijas lietās sekretariāts
KL	Krimināllikums
LED	Eiropas Komisijas projekts „ <i>Latvia – Equal in Diversity</i> ” („Latvija – vienlīdzība dažādībā”)
LNKBA	Latvijas nacionālo kultūras biedrību asociācija
LTMC	Latvijas tiesnešu mācību centrs
LVA	Latviešu valodas aģentūra
MTKP	Mazākumtautību konsultatīvā padome
NEPLP	Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome
NPIV	Nacionālā programma iecietības veicināšanai
NVO	nevalstiskā organizācija
PHARE	Eiropas Savienības finansiālās un tehniskās sadarbības finanšu instruments ar Centrālās un Austrumeiropas valstīm
PMLP	Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde
PSRS	Padomju Sociālistisko republiku savienība
SIF	Sabiedrības integrācijas fonds
VVC	Valsts valodas centrs

Ievads

Ziņojuma izstrādes un apstiprināšanas procedūra

1. 2005.gada 26.maijā Latvijas Parlaments (Saeima) ratificēja Vispārējo konvenciju par nacionālo minoritāšu aizsardzību (turpmāk – Konvencija) un tā stājās spēkā 2005.gada 1.oktobrī. Pirmais nacionālais ziņojums par Konvencijas izpildi Latvijā (turpmāk – pirmais nacionālais ziņojums) tika iesniegts 2006.gada 11.oktobrī. konvencijas izpildes uzraudzības pirmais cikls noslēdzās ar Ministru komitejas rezolūcijas pieņemšanu 2011.gada 30.martā.
2. Lai izstrādātu otro nacionālo ziņojumu (turpmāk – ziņojums) par Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību (turpmāk – Konvencija) ieviešanu Latvijā, ar Ministru kabineta 2011.gada 14.jūnija rīkojumu tika izveidota starpinstitucionāla darba grupa (turpmāk – darba grupa).¹ Ziņojuma izstrādes procesā tika piesaistīti eksperti arī no Tiesībsarga biroja un Centrālās statistikas pārvaldes.
3. Pirms apstiprināšanas valdībā, ziņojuma projekts tika nosūtīts viedokļa sniegšanai Valsts prezidenta Mazākumtautību konsultatīvajai padomei, Kultūras ministrijas Mazākumtautību nevalstisko organizāciju pārstāvju Eiropas Padomes Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību ieviešanas uzraudzības komitejai un Izglītības un zinātnes ministrijas Konsultatīvajai padomei mazākumtautību izglītības jautājumos. Š.g. 28.maijā tika organizēta darba grupas un šo padomju pārstāvju tikšanās ziņojuma teksta apspriešanai. Tikšanās laikā tika izteikti vairāki priekšlikumi ziņojuma tekstam un tas tika attiecīgi precizēts.
4. Ziņojums tika apstiprināts Ministru kabinetā 2012.gada 24.jūlijā.²
5. Ziņojums attiecas uz laika posmu no 2006.gada vidus līdz 2012.gada martam. Atsevišķi dati ir sniegti uz ziņojuma apstiprināšanas brīdi.

Latvijas saistību tvērums

6. Ratificējot Konvenciju, Latvija paziņoja, ka termins "nacionālās minoritātes", šīs Konvencijas izpratnē “nozīmē Latvijas pilsoņus, kuri kultūras, reliģijas vai valodas ziņā atšķiras no latviešiem, paaudzēm ilgi tradicionāli dzīvojuši Latvijā un uzskata sevi par piederīgiem Latvijas valstij un sabiedrībai, vēlas saglabāt un attīstīt savu kultūru, reliģiju vai valodu.” Konvencijas piemērošana tika ievērojami paplašināta, paredzot, ka personas, kas nav Latvijas pilsoņi, bet pastāvīgi un legāli dzīvo Latvijā un nepieder pie nacionālās minoritātes

¹ Ziņojuma izstrādes darba grupu vadīja Ministru kabineta pārstāve starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās. Tajā ietilpa pārstāvji no Ārlietu ministrijas, Iekšlietu ministrijas, Izglītības un zinātnes ministrijas, Kultūras ministrijas, Labklājības ministrijas, Tieslietu ministrijas, Veselības ministrijas, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas, Nacionālās elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes un Sabiedrības integrācijas fonda.

² Ministru kabineta 2012.gada 24.jūlija sēdes protokollēmuma Nr.41 51.paragrāfs.

Konvencijas izpratnē atbilstoši attiecīgajā Latvijas deklarācijā sniegtajai nacionālās minoritātes definīcijai, bet identificē sevi ar šai definīcijai atbilstošu nacionālo minoritāti, var izmantot Konvencijā paredzētās tiesības, ja vien likums nenosaka īpašus izņēmumus. Latvija uzskata, ka tās izvēlēta mazākumtautību definīcija, kā arī deklarācijas, ko tā iesniedza ratificējot Konvenciju, atbilst Konvencijas garam un mērķim un pastāvošajai starptautiskajai praksei.

7. Konvencija atstāj valstīm lielu rīcības brīvību tajā noteikto tiesību un principu iedzīvināšanā, lai ļautu ņemt vērā katras valsts konstitucionālās sistēmas, vēsturiskās un ģeopolitiskās situācijas īpatnības. Šāda pieeja pilnībā atbilst labi iedibinātiem starptautisko tiesību principiem un pastāvošai valstu praksei. Konvencijas neprasa valstīm mainīt to konstitūcijās noteiktos un iepriekš minētos demokrātiskas valsts pamatprincipus.
8. Latvija turpina līdz PSRS okupācijai 1940.gadā pastāvējušās Latvijas Republikas juridisko personību un, pēc neatkarības atjaunošanas 1991.gadā, ir atjaunotas pastāvējušās Latvijas Republikas demokrātiskās institūcijas, pilsoņu kopums, tiesību sistēma, īpašuma tiesības un starptautiskās saistības kā būtiski valstiskās identitātes pamatelementi. Tādējādi starptautisko publisko tiesību izpratnē Latvija nav jaunizveidota valsts vai Padomju Sociālistisko republiku savienības (turpmāk – PSRS) saistību pārņēmēja.
9. PSRS politikas, kas ietvēra Latvijas iedzīvotāju deportācijas, rusifikāciju, un PSRS iekšēju migrāciju, rezultātā Latvijas nacionālais sastāvs tika izmainīts. Pēc tautas skaitīšanas datiem uz 1989.gadu, latviešu īpatsvars Latvijā samazinājās līdz 52% salīdzinot ar 77% 1935.gadā³. Saskaņā ar minētajiem datiem, tikai 22,3% citu tautību iedzīvotāji Latvijā prata latviski, bet 68,7% latviešu prata krievu valodu.⁴ Šī realitāte noteica īpašus un ilgstošus aizsardzības pasākumus, lai nodrošinātu, saglabātu un attīstītu būtiskus Latvijas valsti raksturojošus elementus, piemēram, latviešu valodas prasmi un lietošanu valstī. Daudzi no veiktajiem pasākumiem turpina būt aktuāli arī šodien, situācijā, kad Latvija vēl joprojām turpina nostiprināt valstiskās identitātes elementus. Šis apstāklis jāņem vērā, vērtējot pasākumus, kurus Latvijas valsts veic, īstenojot saistības mazākumtautību jomā.
10. Ir jāpaskaidro, ka, atjaunojot Latvijas Republikas neatkarību, kā daļa no valstiskuma tika atjaunota arī Latvijas Republikas pilsonība. Savukārt, personas, kas nonāca Latvijā PSRS okupācijas laikā veicinātās migrācijas rezultātā, pamatoti nevarēja automātiski kļūt par Latvijas Republikas pilsoņiem. Tādēļ tika izveidots nepilsoņa statuss, kas tika noteikts kā pagaidu statuss, lai persona ar laiku iegūtu Latvijas pilsonību vai izvēlētos citu valsti, ar kuru nostiprināt savu tiesisko saikni. Par pilsonības institūta attīstību pēc neatkarības atjaunošanas un Latvijas nepilsoņa statusu sk. Latvijas pirmā

³ Latvijas demogrāfijas gadagrāmata, Latvijas Republikas Valsts statistikas komiteja, Rīga, 1995, 17.lpp.

⁴ 1989.gada tautas skaitīšanas rezultāti Latvijā: statistisks biļetens II daļa, Latvijas Valsts Statistikas komiteja, Rīga, 1991, 42.lpp.

nacionālā ziņojuma 3., 32.-37. rindkopas, kā arī Latvijas komentārus par Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību Konsultatīvas komitejas (turpmāk – Konsultatīvās komitejas) viedokli 20.rindkopu.

11. Jāatzīmē, ka Latvijas nepilsoņi ir vienīgā iedzīvotāju kategorija, kas nav Latvijas pilsoņi, bet kam ir *ex lege* piešķirtās tiesības uzturēties Latvijā (visiem pārējiem nepieciešama uzturēšanās atļauja). Turklāt nepilsoņa statuss garantē Latvijas Republikas konsulāro aizsardzību, kā arī plašā apmērā pilsoniskās un ekonomiskās tiesības un brīvības. Vienlaikus nepilsoņiem ir tiesības jebkurā brīdī naturalizēties, iegūt Latvijas pilsonību un baudīt Latvijas pilsoņa tiesības. Latvijas nepilsoņa statuss nav pielīdzināms nevienam fiziskās personas statusam, kas noteikts starptautiskajos tiesību aktos, jo nepilsoņu tiesību apjoms ir plašāks kā jebkuram citam starptautiskajās tiesībās esošajam un potenciāli pielīdzināmam statusam raksturīgais tiesību apjoms (sīkāk sk. pirmā nacionālā ziņojuma 34., 35.rindkopas). Latvijas nepilsoņi nevar tikt atzīti par bezvalstniekiem 1954.gada Konvencijas par bezvalstnieku statusu izpratnē. Drīzāk šīs personas būtu uzskatāmas par personām ar nenoteiktu pilsonību.
12. Jāpiebilst, ka nepilsoņa statusu nedrīkst jaukt ar piederību kādai konkrētai etniskai grupai, kā arī nepilsoņa statusa esamība pati par sevi nenozīmē piederību kādai Latvijas mazākumtautībai (sīkāk sk. 284. un 285. rindkopas zemāk, kā arī pielikumā Nr.1 tabulas Nr.1 un 2).
13. Vienlaikus Latvija uzsver, ka tās izstrādātās integrācijas politikas mērķis ir veicināt naturalizāciju un palielināt Latvijas pilsoņu ar pilnām tiesībām skaitu, nevis iesaldēt nepilsoņu ar daudzām tiesībām skaitu.
14. Novērtējot starptautisko institūciju pausto atzinību par sasniegto progresu kopš neatkarības atgūšanas, tomēr Latvija apzinās, ka joprojām ir iespējami arī turpmāka pilnveidošanās. Tādēļ Latvija apliecina gatavību turpināt Konvencijā noteikto saistību izpildi, uzturot dialogu ar Konsultatīvo komiteju.

1. pants

Nacionālo minoritāšu un tām piederušo personu tiesību un brīvību aizsardzība ir neatņemama starptautiskās cilvēka tiesību aizsardzības daļa un tādējādi iekļaujas starptautiskās sadarbības ietvaros.

15. Latvija ir demokrātiska valsts, kas ar savu piemēru jau gadsimtiem ilgi pastāvošās multietniskās sabiedrības attīstībā un starpetniskās iecietības uzturēšanā, var kalpot par paraugu citām valstīm. Latvija nodrošina mazākumtautību kultūras autonomiju un sniedz nozīmīgu atbalstu to identitāšu stiprināšanai. Personas, kas pieder pie mazākumtautībām, aktīvi izmanto tām Satversmē garantētās tiesības dibināt skolas, veidot asociācijas, organizācijas, kultūras institūcijas, kā arī publicēt plašsaziņas līdzekļus mazākumtautību valodās. Valsts ir ieviesusi un īsteno vairākus pasākumus,

lai veicinātu mazākumtautību pārstāvju līdzdalību valsts un pašvaldību līmenī, kā arī, lai nodrošinātu aizsardzību pret diskrimināciju. Valsts finansēta izglītība Latvijā ir pieejama septiņās mazākumtautību valodās – krievu, poļu, baltkrievu, ukraiņu, lietuviešu, igauņu un ebreju. Papildus tiek nodrošināta romu valodas apgūšana fakultatīvajās nodarbībās.

16. Mazākumtautībām Latvijā tiek nodrošinātas tiesības lietot to dzimto valodu, vienlaicīgi saglabājot, aizsargājot un attīstot latviešu valodu, kas ir valsts valoda, un tādejādi kalpo kā būtisks sabiedrības integrācijas elements, kā arī nodrošina Latvijas iedzīvotājiem vienlīdzīgas iespējas darba tirgū. Latvijas valdība ir finansiāli atbalstījusi un nodrošinājusi latviešu valodas kursus mazākumtautībām, lai veicinātu to valsts valodas zināšanu līmeņa uzlabošanu. Šajā jomā ir panākti labi rezultāti un ziņojuma pārskata periodā novērojams, ka latviešu valodas zināšanas sabiedrībā kopumā uzlabojas
17. Latvija vēlas atsaukties uz informāciju tās pirmā nacionālā ziņojuma 38.rindkopā.

2. pants

Šīs Vispārējās konvencijas nosacījumi tiek īstenoti taisnīgi, ar sapratni un toleranci, saskaņojot labu kaimiņattiecību, draudzīgu attiecību un starpvalstu sadarbības principus.

18. 2008.gada 1.septembrī spēkā stājās 2007.gadā noslēgtais Latvijas Republikas valdības un Igaunijas Republikas valdības līgums par bijušajā PSRS uzkrāto apdrošināšanas periodu ieskaitīšanu, 2010. gada 28.septembrī spēkā stājās 2008.gadā noslēgtais Latvijas Republikas un Baltkrievijas Republikas līgums par sadarbību sociālās drošības jomā, 2011.gada 19.janvārī spēkā stājās 2007.gadā noslēgtais Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas līgums par sadarbību sociālās drošības jomā.

3. pants

1. Katra persona, kas pieder pie nacionālās minoritātes, ir tiesīga brīvi izvēlēties, vai to uzskata vai neuzskata par nacionālo minoritāti, un šī izvēle vai ar to saistīto tiesību izmantošana nedrīkst radīt nekādus zaudējumus.

2. Jebkura persona katra atsevišķi vai kopā ar citām personām, kura pieder pie nacionālajām minoritātēm, var izmantot tiesības vai baudīt brīvības, kas izriet no šīs Vispārējās konvencijas principiem.

19. Latvija vēlas atsaukties uz informāciju tās pirmā nacionālā ziņojuma 40., 43., 44., 45. rindkopās.
20. Vēsturiski Latvija vienmēr ir bijusi multietniska valsts. Jau pieņemot 1922.gada Satversmi, Latvijas likumdevējs un tiesību zinātnieki atzina, ka papildus latviešiem Latvijas tauta ietver sevī arī dažādas citas etniskās grupas (mazākumtautības). Latvijā ir virkne vēsturisko mazākumtautību, piemēram,

ebreju, krievu, lietuviešu, poļu, romu, vāciešu mazākumtautības⁵. Latvijā ir etniskās grupas, kas neatbilst visiem nepieciešamajiem kritērijiem⁶, lai tās uzskatītu par mazākumtautībām (piemēram, ilglaicīga klātbūtne), taču tām piederošām personām arī tiek dota iespēja baudīt mazākumtautībām garantētas tiesības. Tāpēc šajā ziņojumā atsevišķās sadaļās sniegta informācija arī par šīm etniskajām grupām.

21. Latvija norāda, ka etniskā grupa ir plašāks termins nekā mazākumtautība. Vienas etniskās grupas pārstāvji var vienlaikus piederēt vai nepiederēt kādai atzītai mazākumtautībai. Taču valsts politikas īstenošanā šādu robežu starp vienas etniskās grupas pārstāvjiem novilkt nebūtu iespējams vai pat vēlams. Tāpat, daudzos gadījumos valsts īsteno dažādām etniskajām grupām vai to pārstāvjiem adresētos pasākumus neatkarīgi no tā, vai tās būtu uzskatāmas par mazākumtautībām.
22. Latvija aicina ņemt vērā šos apstākļus, izvērtējot šajā ziņojumā sniegto informāciju.

Sabiedrības iesaistes nodrošināšana

23. 2002.gadā pieņemtais Valsts pārvaldes iekārtas likums paredz, ka valsts iestādēm ir jānodrošina sabiedrības pārstāvju iesaiste, iekļaujot viņus darba grupās, konsultatīvajās padomēs vai atzinumu sniegšanas procedūrās. Gan Saeimai, gan valdībai⁷ ir izveidota cieša sadarbība ar nevalstiskajām organizācijām (turpmāk – NVO)⁸. Darbojas Nacionālā trīspusējās sadarbības padome, kurā piedalās valdības, Latvijas Darba devēju konfederācijas un Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības pārstāvji. Sabiedriski nozīmīgu lēmumu pieņemšanai valsts pārvaldes iestādei ir pienākums rīkot publisku apspriešanu. Sabiedrība tiek informēta par plānošanas dokumentu un tiesību aktu projektu izstrādi un tiek nodrošināta nevalstisko organizāciju un sociālo partneru organizāciju līdzdalība šo projektu izstrādes procesā. Pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem tiek nodrošināta iespēja jebkurā attiecīgā dokumenta izstrādes posmā iesniegt priekšlikumus, atzinumu par tiesību akta projektu un publiski izteikt savu viedokli, kā arī sabiedrības līdzdalības rezultāti tiek atspoguļoti tiesību aktu projektu sākotnējās ietekmes izvērtējumā (anotācijā). Ministru kabineta un Saeimas sēdes ir atklātas, tiek nodrošinātas Saeimas sēžu video audio translācijas.

⁵ Ziemele I., Latvijas Republikas Satversmes komentāri, VIII nodaļa Cilvēka pamattiesības (autoru kolektīvs), Latvijas Vēstnesis, 2011, 696.lpp, §§2.3, 712.lpp, §41.

⁶ Sk. šī ziņojuma 6.rindkopu.

⁷ 2005.gadā tika parakstīts NVO un Ministru kabineta sadarbības memorands <http://mk.gov.lv/file/files/valsts_kanceleja/sab_lidzdaliba/sadarbibas_memorands.pdf>, kuru jau ir parakstījušas 274 organizācijas, un tā parakstīšana vēl joprojām ir atvērta NVO. 2006.gadā Saeima pieņēma deklarāciju <<http://www.saeima.lv/lv/sabiedribas-lidzdaliba/deklaracija/>> par Saeimas un NVO sadarbības principiem.

⁸ Latvijā nepastāv vienots NVO reģistrs, kurā NVO tiktu klasificētas pēc to darbības virzieniem un netiek atsevišķi izdalītas mazākumtautību NVO.

24. 2009.gada 25.augustā Ministru kabinets pieņēma noteikumus Nr.970 "Sabiedrības līdzdalības kārtības attīstības plānošanas procesā", kas regulē līdzdalību Saeimas, Ministru kabineta, tiešās valsts pārvaldes u.c. iestāžu attīstības plānošanas procesā. Noteikumu mērķis ir sekmēt efektīvu, atklātu, ietverošu, savlaicīgu un atbildīgu sabiedrības līdzdalību attīstības plānošanas procesā, tādējādi paaugstinot plānošanas procesa kvalitāti un plānošanas rezultātu atbilstību sabiedrības vajadzībām un interesēm.
25. Pašvaldības pienākums ir rīkot publisku apspriešanu par pašvaldības administratīvās teritorijas robežas grozīšanu un par pašvaldības attīstības programmu un teritorijas plānojumu. Pašvaldības iedzīvotājiem un plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem publiskās apspriešanas gaitā tiek garantēta ne vien apspriešanai nodotā dokumenta, bet arī visu ar šo dokumentu saistīto pašvaldības lēmumu pieejamība. Katram ir tiesības mutvārdos un rakstveidā paust savu viedokli publiskās apspriešanas jautājumā. Vietējai varai ir pienākums publicēt kopsavilkumu par apspriešanas rezultātiem un publicēt domes pieņemto lēmumu, kurā izmantoti publiskās apspriešanas rezultāti.

Mazākumtautību līdzdalības veicināšana

26. Sabiedrības integrācija ir Latvijas valdības prioritāte kopš 1990.gadu sākuma, tādēļ valsts turpina sabiedrības integrācijas politiku. Vairāku valdības institūciju reorganizāciju rezultātā Īpašu uzdevumu ministra sabiedrības integrācijas lietās sekretariāta (turpmāk – ĪUMSILS) funkcijas no 2011.gada 1.janvāra ir nodotas Kultūras ministrijas pārziņā, kas ir atbildīga par vienotas valsts politikas izstrādi un īstenošanu saistībā ar nacionālās identitātes, sabiedrības integrācijas un pilsoniskās sabiedrības attīstību, rasu un etniskās diskriminācijas izskaušanu, iecietības veicināšanu un lībiešu kultūras un tradīciju saglabāšanu u.c. Kultūras ministrija sadarbībā ar Ārlietu ministriju koordinē Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību paredzēto saistību izpildi.
27. Sabiedrības integrācijas jautājumu risināšana tiek skatīta kā horizontāls jautājums, ar kuru turpina nodarboties arī Izglītības un zinātnes ministrija, Labklājības ministrija, Iekšlietu ministrija, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Latviešu valodas aģentūra, Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde, Sabiedrības integrācijas fonds, Nodarbinātības valsts aģentūra, Valsts kanceleja, pašvaldības un nevalstiskās organizācijas.
28. Mazākumtautību pārstāvju līdzdalības veicināšanai lēmumu pieņemšanas procesos ir izveidoti konsultatīvie mehānismi gan nacionālā, gan pašvaldību līmenī. Latvijā darbojas trīs nacionāla līmeņa konsultatīvās padomes – Valsts prezidenta Mazākumtautību konsultatīvā padome, Kultūras ministrijas Mazākumtautību nevalstisko organizāciju pārstāvju Eiropas Padomes Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību ieviešanas uzraudzības komiteja un Izglītības un zinātnes ministrijas Konsultatīvā padome mazākumtautību izglītības jautājumos, kurās nodrošināta plaša mazākumtautību pārstāvība un divas no tām vada mazākumtautību pārstāvji.

Valsts prezidenta Mazākumtautību konsultatīvā padome

29. Kopš 2008.gada 22.decembra zem Valsts prezidenta kancelejas atkal pastāvīgi darbojas Mazākumtautību konsultatīvā padome (turpmāk – MTKP), kuras mērķis ir sekmēt dialogu par mazākumtautību etniskās, kultūras, valodas un reliģiskās identitātes jautājumiem, kā arī sniegt atbalstu mazākumtautību sociāli politiskās līdzdalības veicināšanā. MTKP darbojas 14 mazākumtautību nevalstisko organizāciju pārstāvji un pašreiz to vada Rīgas Azerbaidžāņu kultūras centra padomes priekšsēdētājs.
30. MTKP funkcijas ir:
- veicināt dialogu mazākumtautību interešu jomā starp politikas veidotājiem, īstenotājiem un sabiedrību;
 - informēt Valsts prezidentu par mazākumtautību, to nevalstisko organizāciju un izglītības iestāžu darbības aktualitātēm un problēmām;
 - pēc Valsts prezidenta lūguma sniegt atzinumus par aktuāliem mazākumtautību jautājumiem;
 - vērtēt un izteikt viedokli par mazākumtautību kultūrnacionālās autonomijas pamatprincipiem normatīvajos aktos;
 - izskatīt indivīdu, nevalstisko organizāciju un valsts institūciju priekšlikumus mazākumtautību jomā;
 - izstrādāt priekšlikumus mazākumtautību kultūrautonomijas attīstībai un mazākumtautību integrācijai Latvijas sabiedrībā;
 - nodrošināt publisko saikni ar sabiedrību, medijiem un citām procesā iesaistītajām pusēm.
31. Trīs gadu laikā ir notikušas vairāk kā desmit MTKP sēdes, kurās skatīti un diskutēti jautājumi par mediju lomu starpnacionālo attiecību veidošanā, latviešu valodu kā valsts valodu, pilsoniskās līdzdalības pilnveidošanas iespējām, Latvijas 20.gadsimta vēstures jautājumu kopīgo izpratni. 2010.gadā MKTP sēdē tika prezentēts Sabiedrības integrācijas pamatnostādņu projekts, kā arī 2011.gadā pārstrādātais Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas pamatnostādņu 2012.-2018.gadam projekts.

Mazākumtautību nevalstisko organizāciju pārstāvju Eiropas Padomes Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību ieviešanas uzraudzības komiteja

32. Kultūras ministrijā turpina darboties iepriekš izveidotais konsultatīvais mehānisms –Mazākumtautību NVO pārstāvju Eiropas Padomes Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību ieviešanas uzraudzības komiteja (turpmāk – Mazākumtautību NVO komiteja), kuras galvenais uzdevums ir Konvencijā paredzēto saistību izpildes koordinēšana, kā arī dialoga veidošana ar Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību Konsultatīvo komiteju. Mazākumtautību NVO komitejā ir pārstāvji no 21 mazākumtautību un starpetniskās nevalstiskās organizācijas no Rīgas, Daugavpils, Liepājas, Rēzeknes un Tukuma. Mazākumtautību NVO

komitejā ir pārstāvētas krievu, baltkrievu, ukraiņu, poļu, vācu, igauņu, lietuviešu, gruzīnu, romu un citas etniski orientētas NVO, kā arī starpetniskās biedrības. Mazākumtautību NVO komitejas sēdes tiek rīkotas vismaz trīs reizes gadā.

33. Ziņojuma pārskata periodā desmit Mazākumtautību NVO komitejas sēdēs izskatīja jautājumus par Latvijas Republikas sākotnējo ziņojumu par Konvencijas izpildi Latvijā, kā arī Latvijas alternatīvā (ēnu) ziņojuma sagatavošanu, Sabiedrības integrācijas pamatnostādņu projekta saturu un izstrādi, NVO iespējām piedalīties projektu konkursos un piesaistīt finansējumu, mazākumtautību un latviešu skolu skolēnu sekmēm Latvijā īstenotās mazākumtautību izglītības reformas kontekstā u.c. 2008.gada jūnijā Mazākumtautību NVO komiteja tikās ar Eiropas Padomes Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību Konsultatīvās komitejas priekšsēdētāju un ekspertiem. Atsevišķās komitejas sēdes notika Latvijas reģionos ar mērķi iepazīties ar vietējo kopienu problēmām un aktualitātēm.

Izglītības un zinātnes ministrijas Konsultatīvā padome mazākumtautību izglītības jautājumos

34. Konsultatīvās padomes mazākumtautību izglītības jautājumos sēdes notiek četras reizes gadā, tās sastāvā ir 30 izglītības iestāžu, pašvaldību, NVO un dažādu institūciju deleģēti pārstāvji. Sēdēs tiek apspriesti mazākumtautību izglītības satura jautājumi: jaunu tiesību aktu izstrāde, izmaiņas mācību saturā, izglītības programmu izvēle, mācību literatūras nodrošinājums, izglītības iestāžu finansēšanas jautājumi un pētījumu rezultāti.
35. Konsultatīvo padomi vada mazākumtautību pārstāvis, Rīgas Azerbaidžāņu kultūras centra padomes priekšsēdētājs, kurš ir arī Valsts prezidenta Mazākumtautību konsultatīvās padomes priekšsēdētājs (sk. šī ziņojuma 29.rindkopu).
36. Konsultatīvā padome mazākumtautību izglītības jautājumos tiek iesaistīta svarīgu ar izglītību saistītu jautājumu risināšanā un sadarbības ar to rezultātā ir panākts, ka:
 - katra vispārējās vidējās izglītības mācību priekšmeta standartā iekļauti jautājumi par daudz kultūru aspektu, iecietību un toleranci, cieņu pret atšķirīgo, pilsonisko izglītību un vērtību izglītību;
 - izstrādātas vienotas prasības pedagogu profesionālās meistarības pilnveides kursu saturā;
 - starpkultūru aspekts, demokrātijas un pilsoniskās izglītības jautājumi ir iekļauti sociālo zinību pedagogu tālākizglītības kursu obligātajā sadaļā un klases audzinātāju kursu obligātajā saturā;
 - izstrādātas vienotas prasības mācību līdzekļu izvērtēšanai un mācību līdzekļu apstiprināšanai;
 - starpkultūru aspekts, iecietība un tolerance, cieņa pret atšķirīgo, pilsoniskā izglītība un vērtību izglītība ir obligāti iekļaujamas jomas mācību līdzekļu saturā;

- īstenoti EDSO augstā komisāra nacionālo minoritāšu jautājumos ierosinājumi – atvieglot pilsonības iegūšanas iespējas skolēniem;
- plānots centralizētajā vēstures eksāmenā iekļaut tēmas, kas atbilstu noteiktajām prasībām par Latvijas vēstures zināšanām naturalizējoties, lai, iegūstot atbilstošu sertifikātu, atbrīvotu skolēnus no vēstures eksāmena kārtošanas pilsonības iegūšanai;
- ieviesti priekšlikumi normatīvo aktu izstrādē izglītības jomā.

Līdzdalības iespējas pašvaldību līmenī

37. Saskaņā ar 2010.gadā apkopotajiem datiem, 14 pašvaldībās⁹ ir izveidoti konsultatīvie mehānismi (padomes/komitejas/darba grupas u.c.) sabiedrības integrācijas jautājumu risināšanai, kurās piedalās NVO pārstāvji. Četrās no 14 padomēm/komitejām piedalās mazākumtautību pārstāvji. Savukārt, 11 pašvaldībās¹⁰ ir pieņemts pašvaldības līmeņa pilsoniskās sabiedrības plānošanas dokuments vai pilsoniskās sabiedrības attīstības jautājumi iekļauti pašvaldības (novada/pilsētas) attīstības programmā. Pašvaldības, kurās nav pieņemts attiecīgs dokuments, atzina, ka šāda programma pašlaik nav nepieciešama, jo mazākumtautību īpatsvars ir neliels vai arī tās ir integrētas nacionālajā informācijas telpā, saprot valsts valodu un sazinās tajā. Atsevišķas pašvaldības norāda uz finanšu līdzekļu trūkumu šādu atsevišķu programmu izstrādei. Latvija apzinās nepieciešamību turpināt Konvencijas ieviešanu vietējā līmenī un veicināt pašvaldību izpratni par to teritorijās dzīvojošajām mazākumtautībām un to vajadzībām.
38. Lai nodrošinātu nevalstiskā sektora līdzdalību sabiedrības integrācijas politikas plānošanā, īstenošanā un novērtēšanā, Rīgas pilsētā 2010.gadā ir izveidota Rīgas domes Konsultatīvā padome sabiedrības integrācijas jautājumos. Padomē darbojas 23 locekļi, t.sk. pašvaldības deputāti, Rīgas Domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta, Labklājības departamenta un Sabiedrisko attiecību nodaļas pārstāvji un 12 NVO pārstāvji. Analizējot iepriekš paveikto darbu integrācijas jomā, Padome izstrādā Rīgas pilsētas stratēģiju sabiedrības integrācijas jautājumos un tās īstenošanas rīcības plānu. Pēc apspriešanas Konsultatīvajā padomē un plašākas sabiedriskās apspriešanas to plānots apstiprināt 2012.gada sākumā.
39. Informāciju par Latvijas Pilsonisko aliansi sk. ziņojuma 241.-244.rindkopās.

Personas pašidentificēšanās un tautības norādīšana

40. Papildus informācijai, ko Latvija sniedza pirmā nacionālā ziņojuma 46.rindkopā un komentāros par Konsultatīvās komitejas viedokļa 29.-31.rindkopām, Latvija informē, ka „Vārda, uzvārda un tautības ieraksta maiņas likumā” noteiktajā kārtībā persona ir tiesīga mainīt tautību.

⁹Aizkraukles, Bauskas, Cēsu, Daugavpils, Tukuma, Jelgavas, Jēkabpils, Jūrmalas, Liepājas, Nīcas, Siguldas novada, Rīgas, Rēzeknes, Ventspils pašvaldībās.

¹⁰Balvu, Cēsu, Iecavas, Nīcas, Riebiņu, Tukuma novadu un Jelgavas, Jēkabpils, Ventspils, Daugavpils un Rīgas pilsētu pašvaldībās.

41. Latvijas Saeima 2012.gada 12.janvārī pieņēma „Personu apliecinošu dokumentu likumu”, kura galvenais mērķis ir papildināt pašreizējo tiesisko regulējumu ar tiesību normām par elektroniskajām identifikācijas kartēm, atbilstoši Elektronisko identifikācijas karšu koncepcijai. Likums nenosaka personu apliecinošu dokumentu saturu, jo dokumentu saturu pamatā nosaka tieši piemērojami pārnacionāli (ES) tiesību akti un starptautiski standarti. 2012.gada 1.aprīlī stājās spēkā Ministru kabineta noteikumi Nr.134 „Personu apliecinošu dokumentu noteikumi”, kuri paredz iespēju pēc personas vēlēšanās personu apliecinošā dokumentā, izņemot Savienības pilsoņa personas apliecību un uzturēšanās atļauju, iekļaut personvārda citas valodas oriģinālformu latīnalfabētiskajā transliterācijā vai personvārda vai dzimtas uzvārda vēsturisko formu. Personvārda vai dzimtas uzvārda rakstības atšķirību persona apliecina dokumentāri, ja tā nav norādīta Iedzīvotāju reģistrā vai iepriekšējā personu apliecinošā dokumentā. Personvārda latīnalfabētisko transliterāciju veic saskaņā ar Starptautiskās Civilās aviācijas organizācijas (ICAO) noteikto transliterācijas tabulu. Tai pašā laikā identifikācijas kartēs (kā arī citos personu apliecinošajos dokumentos) netiks norādīta personas tautība.
42. 2011.gadā Latvijā norisinājās tautas skaitīšana. Sabiedrības informēšanai par 2011.gada tautas skaitīšanu tika organizēta īpaša reklāmas kampaņa, kuras ietvaros visām mājsaimniecībām tika izsūtīta vēstule un informatīvais buklets latviešu valodā ar tulkojumu krievu valodā. Tautas skaitīšanas 1.posmā no 2011.gada 1.-12.martam un 3.posmā no 2011.gada 1.-10.jūnijam iedzīvotājiem bija iespēja tautas skaitīšanas anketas aizpildīt tiešsaistes režīmā internetā latviešu vai krievu valodā. Tautas skaitīšanas 2.posmā, kad tautas skaitītāji devās pie tiem iedzīvotājiem, kuri nebija piedalījušies 1.posmā, anketa datorā bija latviešu valodā ar iespēju pāriet uz anketu krievu valodā, bet palīgglīdzekļi bija pieejami krievu un angļu valodā. Tautas skaitīšanas laikā darbojās bezmaksas informatīvā tālruņa līnija, e-pasta adrese, kā arī Tautas skaitīšanas mājas lapa internetā, kur skaidrojums tika sniegts gan latviešu, gan krievu valodā.
43. Atbilstoši Ministru kabinetā apstiprinātajai 2011.gada tautas skaitīšanas programmai viens no tematiem bija personas tautība. Mazākumtautību pārstāvji tika iesaistīti anketu gatavošanas un pašā tautas skaitīšanas procesā. Tautas skaitītāju atlase tika veikta atbilstoši profesionāliem kritērijiem (datorprasmes, latviešu un krievu valodas zināšanas, pieredze darbā ar iedzīvotājiem, stresa noturība u.c.).
44. Tautas skaitīšanas laikā īpašu problēmu ar tautības norādīšanu nebija. Vairāki iedzīvotāji zvanīja uz bezmaksas tālruni, paužot neapmierinātību par lūgumu informēt par savu tautību.

4. pants

1. Puses apņemas garantēt vienlīdzību un aizsardzību likuma priekšā personām, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm. Šajā ziņā jebkura diskriminācija, kuru pielieto sakarā ar piederību nacionālai minoritātei, ir aizliegta.

2. Puses apņemas, ja nepieciešams, veikt atbilstošus pasākumus, kas veicinātu pilnīgu un efektīvu līdztiesību visās ekonomiskās, sociālās, politiskās un kultūras dzīves jomās starp personām, kuras pieder pie nacionālās minoritātes, un personām, kuras pieder pie vairākuma. Šajā ziņā Puses apņemas ņemt vērā īpašos nosacījumus, kas attiecas uz personām, kuras pieder pie nacionālās minoritātes.

3. Otrās daļas nosacījumi netiek uzskatīti par diskriminējošu darbību.

45. Latvija vēlas atsaukties uz informāciju, kas tika sniegta tās pirmā nacionālā ziņojuma 47., 49., 51., 53. rindkopās.

Vienlīdzības likuma priekšā un aizsardzības pret diskrimināciju nodrošināšana

46. 2008.gada 19.jūnijā tika pieņemti grozījumi Patērētāju tiesību aizsardzības likumā, kas ir spēkā no 2008.gada 23.jūlija. Minētie grozījumi papildināja Patērētāju tiesību aizsardzības likumu ar 3.¹pantu, nosakot, ka, piedāvājot preci vai pakalpojumu, pārdodot preci vai sniedzot pakalpojumu, aizliegta atšķirīga attieksme patērētāja dzimuma, rases vai etniskās piederības dēļ. Gadījumā, ja tiek pārkāpts atšķirīgas attieksmes aizliegums, tad pierādīšanas pienākums ir pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam, nevis patērētājam.
47. Vienlaikus minētie grozījumi precizēja Patērētāju tiesību aizsardzības likumā ietvertu patērētāja definīciju, nosakot, ka patērētājs ir fiziska persona, kas izsaka vēlēšanos iegādāties, iegādājas vai varētu iegādāties vai izmantot preci vai pakalpojumu nolūkam, kurš nav saistīts ar tās saimniecisko vai profesionālo darbību.
48. Ņemot vērā minēto, papildus veikt grozījumus Civillikumā (sk. Latvijas pirmā nacionālā ziņojuma 96.rindkopu) vairs nebija nepieciešams, un tāpēc minētā likumprojekta izskatīšana 10.Saeimā netika turpināta.
49. 2008.gadā tika veikti grozījumi likumā Par sociālo drošību, papildinot normu par atšķirīgas attieksmes aizliegumu, tai skaitā atkarībā no personas rases, ādas krāsas, nacionālās vai sociālās izcelsmes vai citiem apstākļiem, arī ar atšķirīgas attieksmes aizliegumu „atkarībā no personas etniskās piederības”.
50. 2009.gada 10.jūnijā stājās spēkā Fizisko personu — saimnieciskās darbības veicēju — diskriminācijas aizlieguma likums. Likuma mērķis ir noteikt atšķirīgas attieksmes aizliegumu attiecībā uz fizisko personu, kura veic saimniecisko darbību (turpmāk — saimnieciskās darbības veicējs), piedāvājot tai preci vai pakalpojumu, pārdodot preci vai sniedzot pakalpojumu un atšķirīgas attieksmes aizliegumu attiecībā uz fiziskās personas pieeju saimnieciskajai darbībai. Ar 2010.gada 31.martā izdarītajiem šī likuma grozījumiem ir pietiekami, lai nodrošinātu pilnīgu ES direktīvas 2000/43/EK

prasību ievērošanu privātajā sektorā, jo tagad likumā ir iekļautas tiesību normas, kas izriet no:

- i. Padomes 2000.gada 29.jūnija direktīvas 2000/43/EK, ar ko ievieš vienādas attieksmes principu pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības;
- ii. Padomes 2004.gada 13.decembra direktīvas 2004/113/EK, ar kuru īsteno principu, kas paredz vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm attiecībā uz pieeju precēm un pakalpojumiem, preču piegādi un pakalpojumu sniegšanu;
- iii. Eiropas Parlamenta un Padomes 2002.gada 23.septembra direktīvas 2002/73/EK, ar kuru groza Padomes direktīvu 76/207/EEK par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm attiecībā uz darba iespējām, profesionālo izglītību un paaugstināšanu amatā, kā arī darba nosacījumiem;
- iv. Eiropas Parlamenta un Padomes 2006.gada 5.jūlija direktīvas 2006/54/EK par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgas iespējas un attieksmi pret vīriešiem un sievietēm nodarbinātības un profesijas jautājumos.

51. No 2010.gada 1.marta ir spēkā jaunais Pacientu tiesību likums. Tas aizliedz atšķirīgu attieksmi, tai skaitā atkarībā no personas rases, etniskās izcelsmes, ādas krāsas, nacionālās vai sociālās izcelsmes vai citiem apstākļiem. Atšķirīga attieksme ietver personas tiešu vai netiešu diskrimināciju, personas aizskaršanu vai norādījumu to diskriminēt.
52. Krimināllikuma (turpmāk – KL) 71.pants (Genocīds) paredz atbildību par tīšu darbību nolūkā pilnīgi vai daļēji iznīcināt kādu nacionālu, etnisku, rases vai noteiktas reliģijas cilvēku grupu kā tādu, šādas grupas locekļus nogalinot, nodarot viņiem dzīvībai vai veselībai bīstamus miesas bojājumus vai novedot viņus līdz psihiskai saslimšanai, tīši radot viņiem tādas dzīves apstākļus, kas pilnīgi vai daļēji šos cilvēkus fiziski iznīcina, lietojot līdzekļus, kuru mērķis ir novērst bērnu dzimšanu šādā grupā, vai nododot bērnus piespiedu kārtā no vienas cilvēku grupas otrā. Šādas darbības ir sodāmas ar mūža ieslodzījumu vai ar brīvības atņemšanu uz laiku no trim līdz divdesmit gadiem.
53. KL 71.¹pants noteic, ka publisks aicinājums uz genocīdu ir sodāms ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz astoņiem gadiem.
54. KL 78.panta (Nacionālā, etniskā un rasu naida izraisīšana) pirmā daļa paredz atbildību par darbību, kas apzināti vērsta uz nacionālā, etniskā vai rasu naida vai nesaticības izraisīšanu. Tā ir sodāma ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz trim gadiem vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu līdz sešdesmit minimālajām mēnešalgām. KL 78.panta otrā daļa nosaka stingrāku sankciju – brīvības atņemšanu uz laiku līdz desmit gadiem, ja šāda darbība ir saistīta ar vardarbību, krāpšanu vai draudiem vai ja to izdarījusi personu grupa vai valsts amatpersona, vai uzņēmuma (uzņēmējsabiedrības) vai organizācijas atbildīgs darbinieks, vai ja tā izdarīta, izmantojot automatizētu datu apstrādes sistēmu.

55. Statistikas datus par kriminālprocesiem, tiesvedību ar naida noziegumiem saistītajās krimināllietās sk. pielikuma nr.1 tabulā nr.3 un nr.4.
56. KL 149.¹pants (Diskriminācijas aizlieguma pārkāpšana) noteic atbildību par diskrimināciju rasu vai etniskās piederības dēļ vai par cita normatīvajos aktos noteiktā diskriminācijas aizlieguma pārkāpšanu, ja tā izdarīta atkārtoti gada laikā. Šī panta redakcija veidota tā, lai tas neaptvertu tikai šauru uzskaitīto pazīmju loku, bet attiektos uz pilnīgi visiem diskriminācijas veidiem, nešķirojot tos pēc pazīmēm. Atbildība pēc KL 149.¹panta iestāsies, ja tiks pārkāpts, piemēram:
- i. Darba likuma 7.pants, kas noteic, ka ikvienam ir tiesības uz darbu, taisnīgiem, drošiem un veselībai nekaitīgiem darba apstākļiem, kā arī uz taisnīgu darba samaksu un šīs tiesības nodrošināmas bez jebkādas tiešas vai netiešas diskriminācijas, tai skaitā neatkarīgi no personas rases, ādas krāsas, nacionālās vai sociālās izcelsmes vai citiem apstākļiem;
 - ii. Likuma Par sociālo drošību 2.¹pants, kas paredz, ka, nodrošinot sociālos pakalpojumus, aizliegta atšķirīga attieksme, tai skaitā atkarībā no personas rases, etniskās piederības, ādas krāsas, nacionālās vai sociālās izcelsmes vai citiem apstākļiem;
 - iii. Latvijas sodu izpildes kodeksā noteiktais, ka nav pieļaujama notiesāto diskriminācija, tai skaitā atkarībā no rases, tautības, valodas un citiem kritērijiem;
 - iv. Fizisko personu — saimnieciskās darbības veicēju — diskriminācijas aizlieguma likumā noteiktais, ka piedāvājot precī vai pakalpojumu, pārdodot precī vai sniedzot pakalpojumu saimnieciskās darbības veicējam viņa saimnieciskās darbības ietvaros, kā arī nodrošinot fiziskās personas pieeju saimnieciskajai darbībai, aizliegta atšķirīga attieksme, tai skaitā rases vai etniskās piederības dēļ;
 - v. Patērētāju tiesību aizsardzības likumā noteiktais, ka piedāvājot precī vai pakalpojumu, pārdodot precī vai sniedzot pakalpojumu, aizliegta atšķirīga attieksme, tai skaitā patērētāja rases vai etniskās piederības dēļ;
 - vi. Izglītības likumā noteiktais, ka likuma 3.pantā¹¹ minētajām personām ir tiesības iegūt izglītību neatkarīgi no rases, tautības, etniskās piederības, dzīvesvietas vai citiem objektīviem apstākļiem.

¹¹3.pants. Tiesības uz izglītību

(1) Tiesības uz izglītību ir:

1) Latvijas pilsonim;

2) Latvijas nepilsonim;

3) Eiropas Savienības pilsonim, Eiropas Ekonomikas zonas pilsonim vai Šveices Konfederācijas pilsonim;

4) Eiropas Kopienas pastāvīgajam iedzīvotājam, kuram ir derīga uzturēšanās atļauja Latvijas Republikā;

5) bezvalstniekam, kuram ir derīgs bezvalstnieka ceļošanas dokuments, kas izsniegts Latvijas Republikā;

6) citas valsts, kas nav Eiropas Savienības, Eiropas Ekonomikas zonas vai Šveices Konfederācijas pilsonis, valstspiederīgajam (turpmāk — trešās valsts valstspiederīgajam) vai bezvalstniekam, kuram ir derīga uzturēšanās atļauja Latvijas Republikā;

7) bēglim vai alternatīvo statusu ieguvušai personai;

8) personai, kura ir saņēmusi pagaidu aizsardzību Latvijas Republikā.

(2) Patvēruma meklētāja nepilngadīgam bērnam un nepilngadīgam patvēruma meklētājam ir tiesības uz

57. KL 150.pants (Reliģiskā naida celšana) paredz sodu par personu reliģisko jūtu aizskaršanu vai naida celšanu sakarā ar šo personu attieksmi pret reliģiju vai ateismu.
58. Darba likuma 7.pants paredz ikviena vienlīdzīgas tiesības uz darbu, taisnīgiem, drošiem un veselībai nekaitīgiem darba apstākļiem, kā arī uz taisnīgu darba samaksu. Šīs tiesības ir nodrošināmas bez jebkādas tiešas vai netiešas diskriminācijas (sk. arī pirmā nacionālā ziņojuma 25.rindkopu un šī ziņojuma 55.rindkopu). Darba likuma 29.pants paredz, ka atšķirīga attieksme augstākminēto iemeslu dēļ ir aizliegta, dibinot darba tiesiskās attiecības, kā arī darba tiesisko attiecību pastāvēšanas laikā, it īpaši paaugstinot darbinieku amatā, nosakot darba apstākļus, darba samaksu vai profesionālo apmācību, vai kvalifikācijas paaugstināšanu, kā arī uzsakot darba līgumu. Ja tiek pārkāpts atšķirīgas attieksmes aizliegums un aizliegums radīt nelabvēlīgas sekas, darbiniekam papildus citām Darba likumā minētajām tiesībām ir tiesības prasīt arī zaudējumu atlīdzību un atlīdzību par morālo kaitējumu. Atbilstoši likuma 29.panta trešajai daļai pierādīšanas pienākums tiesā gulstas uz darba devēju – tieši viņam ir jāpierāda, ka atšķirīgas attieksmes pamatā ir objektīvi apstākļi. Turklāt atbilstoši Darba likuma 34.pantam gadījumā, ja dibinot darba tiesiskās attiecības, darba devējs ir pārkāpis atšķirīgas attieksmes aizliegumu, pretendents ir tiesības celt prasību tiesā trīs mēnešu laikā no dienas, kad saņemts darba devēja atteikums nodibināt darba tiesiskās attiecības. Tas nozīmē, ka jau šobrīd gadījumā, kad pretendents netiek pieņemts darbā diskriminējošu apstākļu dēļ, likumā ir iestrādāts mehānisms, kā viņš/viņa efektīvi var aizstāvēt savas tiesības.
59. Latvijas Tiesnešu mācību centrs (turpmāk – LTMC) katru gadu aktualizē tiesnešu apmācību programmu, paredzot iespēju tajā iekļaut jaunu aktuālu tematiku. Līdz šim gan nav notikušas speciālas apmācības Konvencijas kontekstā, taču ar Konvenciju saistītie jautājumi tiek skarti tādās lekcijās un semināros, kā Eiropas Cilvēktiesību tiesas aktuālie spriedumi, Starptautiskās tiesības un cilvēktiesības, Cilvēktiesību pārkāpumu identificēšana, kā arī līdzīgās apmācībās, ko LTMC ir organizējis periodiski visām tiesnešu grupām. Ir sastādīta apmācības programma 2012.gadam, kas cita starpā paredz arī tādās apmācības kā Personu tiesību ievērošana, Tiesības uz taisnīgu tiesu, Diskriminācija (veidi, tiesu prakse), Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakse u.c., kas skar arī ar Konvenciju saistītās tēmas.
60. Vienlīdzīgas attieksmes ievērošanu un diskriminācijas novēršanu sekmē arī Latvijas nacionālā cilvēktiesību institūcija – Latvijas Tiesībsargs. No 2011.gada 1.janvāra līdz 2011.gada 30.augustam Tiesībsarga birojā diskriminācijas novēršanas jomā ir izskatīti 46 personu iesniegumi, no kuriem 24 gadījumos ir ierosinātas pārbaudes lietas. Minētajā periodā par

pamatizglītību un vidējo izglītību, kā arī tiesības pēc pilngadības sasniegšanas turpināt iesāktu izglītību.
(3) Nepilngadīgam trešās valsts valstspiederīgajam vai bezvalstniekam, kuram nav likumīga pamata uzturēties Latvijas Republikā, ir tiesības iegūt pamatizglītību laika posmā, kas noteikts brīvprātīgai izceļošanai, vai laika posmā, uz kādu izraidīšana atlikta, kā arī viņa aizturēšanas laikā.

diskriminācijas aizlieguma pārkāpumiem uz rases, tautības pamatiem ir izskatītas 3 pārbaudes lietas, 1 pārbaudes lieta par diskrimināciju valodas dēļ, 1 – par diskriminācijas aizlieguma pārkāpumu reliģiskās pārliecības dēļ.

61. Statistiku par iesniegtajām sūdzībām Tiesībsarga birojā 2007.-2010.gadā sk. pielikuma nr.1 tabulā nr.5.
62. Saskaņā ar pētījuma „Etniskās minoritātes Latvijas darba tirgū no 1997. līdz 2009.gadam” datiem, 2007.gadā 37% latviešu nodarbināto strādāja valsts pārvaldes vai pašvaldības iestādē, sabiedriskajās organizācijās, valsts vai pašvaldības uzņēmumos, bet mazākumtautību pārstāvjiem šī proporcija bija 24%.
63. Sabiedriskās politikas centrs “Providus” 2011.gadā publicētajā pētījumā “Dažādības vadība publiskajā sektorā: attīstīto valstu pieredze un Latvijas situācijas novērtējums” norāda, ka četrās valsts un pašvaldības iestādēs no 221 respondenta 27 identificēja sevi kā mazākumtautību pārstāvjus (t.i. aptuveni 12% no aptaujātajiem)¹².
64. Vienlaikus jāatzīmē, ka dati par nodarbināto etnisko piederību ir sensitīvi dati, un tie netiek apkopoti valsts iestādēs, līdz ar ko pastarpinātā veidā apkopotā statistika nav pilnībā precīza.
65. Pie mazākumtautībām piederīgās personas ir plaši pārstāvētas Latvijas likumdevējā – Saeimā. Latvijas Republikas 9.Saeimas sasaukumā (2006.-2010.gads) uz 100 deputātu vietām tika ievēlēti 78 latvieši, 15 krievi, 1 ebrejs, 1 vācietis, 1 karēlis un 4 citu tautību pārstāvji vai arī deputāti, kuri savu etnisko piederību netika norādījuši. 10.Saeimas sasaukumā (2010.-2011.gads) – 76 latvieši, 13 krievi, 1 vācietis, 1 karēlis un 9 citu tautību pārstāvji vai arī deputāti, kuri savu etnisko piederību netika norādījuši. Savukārt 11.Saeimas sasaukumā (ievēlēta 2011.gadā) – 67 latvieši, 13 krievi, 1 lietuvietis, 1 lībietis, 1 vācietis, 1 karēlis un 16 citu tautību pārstāvji vai arī deputāti, kuri savu etnisko piederību netika norādījuši.
66. Rīgas domes un Ludzas novada domes priekšsēdētāji ir mazākumtautību pārstāvji. Tāpat, pie krievu mazākumtautības piederošās personas kā deputāti pārstāvēti Eiroparlamentā.

5. pants

1. Puses apņemas veicināt tādu apstākļu radīšanu personām, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, kuri saglabātu un attīstītu to kultūru, sargātu to identitātes būtiskos elementus, tas ir, to reliģiju, valodu, tradīcijas un kultūras mantojumu.

2. Nekaitējot vispārējās integrācijas politikas ietvaros veiktiem pasākumiem, Puses

¹² Pētījums “Dažādības vadība publiskajā sektorā: attīstīto valstu pieredze un Latvijas situācijas novērtējums”, Sabiedriskās politikas centrs Providus, 2011, http://www.providus.lv/upload_file/Publikacijas/2011/Marija%20Golubeva_Zinojums_Dazadibas%20vadiba.pdf.

atturas no tādas politikas vai darbības, kas asimilētu nacionālo minoritāšu personas pret to gribu, un aizsargā šādas personas no jebkādas darbības, kuru mērķis būtu šāda asimilācija.

67. Latvija vēlas atsaukties uz informāciju, kas tika sniegta pirmā nacionālā ziņojuma 54.-61., 64., 66.rindkopās.

Mazākumtautību kultūras un identitātes saglabāšanas veicināšana

68. 1991.gada 19.marta likums Par Latvijas nacionālo un etnisko grupu brīvu attīstību un tiesībām uz kultūras autonomiju tika pieņemts, lai Latvijas Republikā visām nacionālajām un etniskajām grupām garantētu tiesības uz kultūras autonomiju un kultūras pašpārvaldi. Latvijas tiesību sistēma 20 gadu laikā ir attīstījusies un pilnveidojusies, līdz ar to lielākā daļa no Likumā ietvertajām normām šobrīd pārklājas ar citos tiesību aktos ietverto.

Latvijas valodas politika

69. Latvijas valodas politikas pamats ir vēlme nodrošināt vienlīdzīgas iespējas Latvijas iedzīvotājiem izglītības, darba, un citās jomās. Politika balstās sekojošos pamatprincipos:
- i. valsts valoda Latvijā ir latviešu valoda,
 - ii. valsts garantē iespēju saglabāt, attīstīt un noteiktās funkcijās lietot mazākumtautību valodas.
70. Lai arī Izglītības likuma 9.pants par izglītības ieguves valodu valsts un pašvaldību izglītības iestādēs nosaka valsts valodu, citā valodā, t. sk. mazākumtautību valodā izglītību var iegūt privātajās mācību iestādēs, kā arī valsts un pašvaldību izglītības iestādēs, kurās tiek īstenotas mazākumtautību izglītības programmas, un citos likumos paredzētās izglītības iestādēs..
71. Latvijas Republikā par valsts valodas politikas izstrādi un īstenošanu ir atbildīgas šādas institūcijas:
- i. Valsts valodas komisija – pie Valsts prezidenta kancelejas 2002.gadā izveidota padomdevēja institūcija, kas apvieno pieaicinātus valodniecības, kultūras un izglītības jomas speciālistus (pašlaik tai ir 15 locekļi). Tās darbības mērķis ir apzināt valsts valodas situāciju un izstrādāt konkrētus ieteikumus latviešu valodas pozīciju nostiprināšanai un ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanai;
 - ii. Valsts valodas centrs – 1992.gadā dibināta valsts pārvaldes iestāde Tieslietu ministrijas pārraudzībā, kuras pamatfunkcijas ir Valsts valodas likuma un attiecīgo ministru kabineta noteikumu normu ievērošanas nodrošināšana. Kopš 2009.gada, kad Valsts valodas centram (turpmāk – VVC) tika pievienota valsts aģentūra „Tulkošanas un terminoloģijas centrs”, VVC veic arī starptautisko tiesību aktu tulkošanu latviešu valodā un Latvijas Republikas tiesību aktu tulkošanu ES oficiālajās valodās, kā arī uztur plašāko terminu datubāzi

- Latvijā. Centrs nodrošina arī Latviešu valodas ekspertu komisijas darbību;
- iii. Latviešu valodas aģentūra – 2009.gada 1.jūlijā reorganizējot Latviešu valodas apguves valsts aģentūru un Valsts valodas aģentūru, tika izveidota Latviešu valodas aģentūra (turpmāk – LVA), kuras darbības mērķis ir veicināt latviešu valodas statusa nostiprināšanu un ilgtspējīgu attīstību, kā arī organizēt un administrēt dažāda mēroga un veida projektus, lai veicinātu latviešu valodas kā valsts valodas apguvi, nodrošinot vienlīdzīgas izglītības iespējas un valsts valodas apguvi mazākumtautībām.
72. VVC pārbaudes tiek veiktas, izskatot iedzīvotāju iesniegumus par iespējamiem Valsts valodas likuma pārkāpumiem un ik ceturkšņa Kontroles programmas ietvaros. Pēdējo 3-4 gadu laikā ir ieviestas profilaktiskās pārbaudes, kuru ietvaros no uzņēmumu atbildīgajām amatpersonām tiek apzināta reālā situācijā Valsts valodas likuma prasību ievērošanas jomā un izskaidrotas attiecīgo normatīvo aktu prasības.
73. Datus par Valsts valodas centra veiktajām pārbaudēm sk. pielikuma nr.1 tabulā nr.6.
74. Datus par Valsts valodas centrā saņemtajiem un izskatītajiem iesniegumiem par Valsts valodas likuma pārkāpumiem sk. pielikuma nr.1 tabulā nr.7.
75. Administratīvie sodi par Valsts valodas likuma pārkāpumiem ir samērīgi un efektīvi, jo to pārkāpumu skaits, kuri ir veikti atkārtoti gada laikā, ir ļoti nenozīmīgs. Piemēram, par valsts valodas nelietošanu profesionālo pienākumu veikšanai nepieciešamajā apjomā atkārtoti gada laikā ir sodīts aptuveni 1-2% personu (2010.gadā 4 no 429, 2011.gadā 13 no 583), par preču realizēšanu, nenodrošinot preču marķējumā vai lietošanas instrukcijās ietvertās informācijas tulkojumu valsts valodā atkārtoti gada laikā sodīts tikai aptuveni 1-3% personu (2010.gadā 3 no 226, 2011.gadā 8 no 293). Vidējais soda apmērs par valsts valodas nelietošanu 2011. gadā bija Ls 31 (aptuveni EUR 44). Jāatzīmē, ka par visiem citiem Valsts valodas likuma prasību pārkāpumiem, izņemot par valsts valodas nelietošanu profesionālo pienākumu veikšanai nepieciešamajā apjomā (Valsts valodas likuma 6.panta prasības), administratīvi tiek sodīti pārsvarā latvieši. Šādu pārkāpumu īpatsvars pieaug un 2010.gadā tas bija jau 47% no visu pārkāpumu skaita.
76. Lai pilnībā novērstu gadījumus, kad par dažāda smaguma pārkāpumiem tiek piemērotas vienādas soda sankcijas vai tiek piemērots nesamērīgs sods par nenozīmīgiem pārkāpumiem, VVC ir izstrādātas, kā arī publiski ir pieejamas "Vadlīnijas par administratīvā soda sankciju piemērošanas principiem par Valsts valodas likuma prasību pārkāpumiem". Šīs vadlīnijas savā ikdienas darbā ievēro visi inspektori un viņu pieņemto lēmumu likumību un pamatotību var pārsūdzēt. Pārsūdzēto un atcelto lēmumu skaits administratīvā pārkāpuma lietās ir aptuveni 1% (2011.gadā VVC direktors atcēla 8 lēmumus

- 825). Administratīvi sodīto personu iesniegumu skaits Administratīvajās rajona un apgabaltiesās ir neliels (vidēji seši gada laikā).
77. Datus par administratīvo pārkāpumu lietu skaitu un būtību sk. pielikuma nr.1 tabulā nr.8.
 78. Informāciju par valodas lietojumu sabiedrības informācijas līdzekļos sk. šī ziņojuma 152.-160.rindkopās.
 79. Informāciju par valodas lietojumu personvārdos sk. šī ziņojuma 175.-177.rindkopās, kā arī Latvijas komentāros par Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību Konsultatīvās komitejas (turpmāk – Konsultatīvās komitejas) viedokļa 119.-121.rindkopām.
 80. Jaunākā Latviešu valodas aģentūras pētījuma par valodas situāciju Latvijā rezultāti liecina par to, ka vairāk kā 90% respondentu, kuru dzimtā valoda ir krievu valoda zina latviešu valodu. Gandrīz puse no respondentiem savas latviešu valodas zināšanas vērtē kā labas. Pētījuma ietvaros uz jautājumu, vai Latvijas pastāvīgajiem iedzīvotājiem būtu jāprot latviešu valoda, 49% respondentu, kuriem latviešu valoda nav dzimtā, atbildējuši apstiprinoši, savukārt 31% uzskata, ka drīzāk vajadzētu prast, 3% aptaujāto atzinuši, ka latviešu valoda nebūtu jāzina un 3% uzskata, ka to prast nevajadzētu. Attiecībā uz mazākumtautību jauniešiem vecumā no 17 līdz 25 gadiem pētījumā konstatēts, ka 64% savas latviešu valodas prasmes novērtējuši kā labas, 30% kā viduvējas, bet 6% nav spējuši novērtēt. Pētījums apstiprinājis, ka valodas apguvi līdz šim galvenokārt sekmējusi tieši administratīvā sistēma, proti, juridiskie un izglītības politikas pasākumi, tai skaitā veiksmīgi realizētā izglītības satura reforma, kas cieši saistīti ar valsts valodas politikas pasākumiem un kas noteikti valsts valodas politikas plānošanas dokumentos. Pētījumā arī secināts, ka vislielākās problēmas latviešu valodas lietojumā esot pakalpojumu sfērā un privātajā uzņēmējdarbībā.¹³
 81. Informāciju par latviešu valodas apmācību sk. šī ziņojuma 248.-258.rindkopās.

Reliģijas brīvība

82. Latvija vēlas atsaukties uz informāciju, kas tika sniegta tās pirmā nacionālā ziņojuma 66., 108., 110. rindkopās.
83. Latvijā valda reliģijas brīvība un personām ir tiesības izvēlēties, kādai reliģijai tās vēlas pievienoties.
84. Informāciju par reliģiskajām organizācijām un to locekļu skaitu Latvijā sk. pielikuma nr.1 tabulā nr.9.

¹³ Pētījums „Valodas situācija Latvijā: 2004-2010”, Latviešu valodas aģentūra, 2011, http://www.valoda.lv/Aktualitates/Latviesu_valodas_agenturas_petijuma_Valodas_situacija_Latvija_2004-2010_slaidrade/965/mid_522.

Atbalsts mazākumtautību nevalstiskajām organizācijām

85. Mazākumtautību nevalstiskajām organizācijām ir tādas pašas tiesības kā visām Latvijas nevalstiskajām organizācijām piedalīties konkursos uz konkrētiem finanšu instrumentu grantiem un saņemt atbalstu pamatdarbības vai administratīvās kapacitātes stiprināšanai. Lai atvieglotu pieeju šiem finanšu instrumentiem, tiek rīkoti informatīvi semināri. (Informāciju par finansiālo atbalstu no valsts budžeta mazākumtautību nevalstiskajām organizācijām sk. pielikuma nr.1 tabulā nr.10.)
86. ĪUMSILS 2005.–2008.gadā uzturēja un regulāri aktualizēja mazākumtautību NVO datu bāzi, uz kuras pamata 2006. un 2008.gadā tika izdota brošūra „Mazākumtautību nevalstiskās organizācijas Latvijā”, kā arī 2008.gadā izdota brošūra „Mazākumtautību radošie kolektīvi Latvijā”. Brošūras izdotas latviešu un krievu valodās.
87. 2003.–2008.gadā ĪUMSILS tika izveidots mazākumtautību NVO publikāciju, foto, afišu un citu uzskatamo materiālu arhīvs. Kopš 2011.gada arhīvs glabājas Kultūras ministrijā.
88. 2006.-2008.gadā mazākumtautību NVO bija iespēja izmantot ĪUMSILS telpas mēģinājumiem, biedrību sanāksmēm, atklātiem pasākumiem, regulāri tika sniegts infrastruktūras atbalsts mazākumtautību NVO (piedāvātas iespējas izmantot biroja tehniku, bibliotēkas resursus).
89. Minētās iespējas izmantoja vidēji līdz 50 mazākumtautību NVO pārstāvjiem un līdz 10 radošajiem kolektīviem mēnesī; katru mēnesi ĪUMSILS telpās notika 15-30 pasākumi, kurus apmeklēja līdz 650 cilvēku.
90. 2006.–2007.gadā ĪUMSILS ik gadu rīkoja 3-4 seminārus par finansiālā atbalsta piesaistīšanu Latvijas un Eiropas līmenī, projektu rakstīšanu un grāmatvedības jautājumiem. Semināri notika gan Rīgā, gan reģionālajās pilsētās: Daugavpilī, Liepājā, Ventspilī, Preiļos un citur. Katru pasākumu apmeklēja ap 50-80 mazākumtautību NVO pārstāvju.
91. 2006. un 2008.gadā tika noslēgts līgums ar Fondu „Ziedot”, kura ietvaros tika organizēti 12 semināri NVO par līdzekļu piesaistes, grāmatvedības un lietvedības jautājumiem Rīgā un piecās reģionu pilsētās. 2006.gadā tajos piedalījās 162 dalībnieki, 2008.gadā – 266 dalībnieki, galvenokārt no reģionālajām NVO organizācijām. Semināru mērķis bija paaugstināt NVO konkurētspēju, kā arī uzlabot NVO iesniegto pārskatu sagatavošanas kvalitāti.
92. Kopš 2009.gada oktobra Sabiedrības integrācijas fonds (turpmāk – SIF) piedāvā mazākumtautību NVO bez maksas izmantot SIF semināru telpas dažādu apmācību un sanāksmju rīkošanai. Šo iespēju ir izmantojušas 7 mazākumtautību biedrības, kas pārstāv ukraiņu, krievu, līvu, baltslāvu, gruzīnu un vācu tautības. Vidēji vienā nedēļā telpas izmanto divas NVO.

93. Pēc konkursa izsludināšanas SIF rīko informatīvus seminārus katrā Latvijas reģionā. Semināros potenciālajiem projektu iesniedzējiem tiek skaidrotas attiecīgā konkursa tēmas, iespējas un nosacījumi. Pēc projektu apstiprināšanas un līgumu noslēgšanas SIF rīko projektu uzsākšanas semināru, kurā izskaidro līguma nosacījumus un citus ar projektu īstenošanu saistītus jautājumus, tai skaitā krievu valodā. Projektu īstenošanas laikā SIF mājas lapā regulāri tiek ievietota informācija, kas saistīta ar projektu īstenošanu, ietverot saites uz saistošajiem normatīvajiem aktiem, atskaišu veidlapas un SIF izstrādātas metodikas atskaišu sagatavošanai, t.sk. krievu valodā, biežāk uzdoto jautājumu un atbilžu kopsavilkumus.
94. Eiropas Ekonomikas zonas (turpmāk – EEZ) finanšu instrumenta grantu shēmas “Pilsoniskās sabiedrības stiprināšana un sabiedrības integrācijas veicināšana” ietvaros SIF noorganizēja arī divus papildus pasākumus:
- i. vienas dienas pieredzes apmaiņas semināru, kurā projektu īstenotāji prezentēja sava projekta idejas, diskutēja un pārrunāja aktuālus jautājumus;
 - ii. svinīgu programmas noslēguma pasākumu, kurā varēja apmainīties ar pieredzi un labās prakses piemēriem par sociālās, kultūras un informācijas integrācijas iespējām Latvijas mazākumtautībām. Noslēguma pasākumā tika prezentēts grantu shēmas izvērtējums, notika priekšlasījumi no izdotajām grāmatām, kā arī notika dziesmu un deju koncerts, ko veidoja projektus īstenojušo organizāciju pašdarbības kolektīvi. Tāpat pasākumā bija iespēja aplūkot apakšprojektu rezultātu izstādi un noskatīties projektu laikā tapušos audiovizuālos darbus.
95. 2010. un 2011.gadā Rīgas Domes projektu konkursos NVO, tai skaitā mazākumtautību NVO, saņēma atbalstu 52 projektu īstenošanai sabiedrības integrācijas jomā. Iesaistot mazākumtautību un NVO pārstāvjus, cilvēkus ar invaliditāti, seniorus, jauniešus, bērnus, jaunās māmiņas, sociālās atstumtības un diskriminācijas riskiem pakļautas personas un citus, projektu īstenošana sekmē sabiedrības integrāciju un saliedēšanos Rīgas pilsētā, veicina sabiedrības locekļu līdzdalību un sadarbības līmeni.
96. 2011.gadā sabiedrības integrācijas projektu īstenošanai tika organizēts papildu konkurss Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta un Labklājības departamenta padotības iestādēm. 21 atbalstītā projekta ietvaros Rīgas skolas, pirmsskolas, interešu izglītības iestādes, sociālā dienesta struktūrvienības un Rīgas patversme īsteno aktivitātes apkaimju sadarbības veicināšanai, dažādu sociālo grupu iesaistīšanai, dažādu tautu kultūras tradīciju apguvei, pilsoniskajai izglītībai, vides sakopšanai, dažādu paaudžu sadarbībai un aktīva dzīvesveida veicināšanai, jauno vecāku atbalstam, koncertu un svētku organizēšanai u.c.
97. Lai nodrošinātu pilsoniskās sabiedrības iesaistīšanos sociālo un ekonomisko atšķirību mazināšanā EEZ finanšu instrumenta, kas noslēgts starp Latvijas

Republiku un Īslandi, Norvēģijas Karalisti un Lihtenšteinas Firstisti ietvaros, ir izveidots NVO fonds, kas sniedz finansiālu atbalstu NVO aktivitātēm. EEZ finanšu instruments 2009.-2014.gada periodā īpaši pievērsīs uzmanību sociālā taisnīguma, demokrātijas un ilgtspējīgas attīstības veicināšanai. Programmas „NVO fonds” kopējais finansējums ir EUR 10 365 000, kas paredzams būs pieejams sākot ar 2012.gada otro pusi. NVO varēs pieteikties finansējuma saņemšanai sabiedrības integrācijas pasākumu īstenošanai (t.sk. mazākumtautību) kultūras, valodas, vēstures, tradīciju attīstīšanai. Kā atbalstāmās aktivitātes NVO fonda ietvaros ir iekļautas arī aktivitātes, kas veicina sabiedrības (t.sk. mazākumtautību) līdzdalību lēmumu pieņemšanas un interešu aizstāvības procesos, starpkultūru komunikācijas pasākumu īstenošanu inovatīvās formās un NVO kapacitātes stiprināšanas aktivitātes, kas veicina organizāciju savstarpējo sadarbību, sekmējot starptautisku NVO sadarbības tīklu izveidi.

98. Ministru prezidents 2012.gada februārī uzdeva ministrijām sagatavot priekšlikumus sabiedrības saliedētības veicināšanai. Rezultātā tika saņemti priekšlikumi, kuriem plānots valsts budžeta atbalsts šādās jomās: tieša dialoga uzturēšana ar mazākumtautību NVO, pilsoniskās izglītības programmas, latviešu valodas apmācību organizēšana, latviešu kultūras un izglītības pieejamība ārzemēs, kvalitatīvas informācijas telpas nodrošināšana Latvijas teritorijā. 2012.gada 29.maijā Ministru kabinets pieņēma lēmumu jau 2012.gadā piešķirt papildu līdzekļus līdz Ls 203 500 atsevišķu pasākumu atbalstam, t.sk. ārpuskolas pasākumiem, ģimenes apmaiņas programmai latviešu un mazākumtautību bērniem un jauniešiem un lasīšanas popularizēšanas pasākumiem, ieskaitot mazākumtautību skolas. Turpmāk plānots papildu valsts atbalsts arī Latvijas NVO fonda izveidošanai, lai nevalstiskās organizācijas varētu saņemt valsts atbalstu identitātes, kultūras saglabāšanai un pilsoniskās līdzdalības veicināšanai.

6. pants

1. Puses veicina tolerances garu un starpkultūru dialogu un veic efektīvus pasākumus, kas veicinātu savstarpēju cieņu un sapratni, un sadarbību starp visām personām, kuras dzīvo to teritorijā, neskatoties uz šo personu etnisko, kultūras, lingvistisko vai reliģisko identitāti, un īpaši izglītības, kultūras un mediju jomās.

2. Puses apņemas veikt tādus pasākumus, kas aizsargātu personas, kuras varētu pakļaut draudiem vai diskriminējošai darbībai, naidam vai vardarbībai viņu etniskās, kultūras, lingvistiskās vai reliģiskās identitātes dēļ.

99. Latvija vēlas atsaukties uz informāciju tās pirmā nacionālā ziņojuma 79., 80., 84., 86.rindkopās.

Sabiedrības integrācijas un iecietības veicināšanas politikas plānošanas dokumenti

100. Latvija vēlas atsaukties uz informāciju, ko tā sniedza pirmā ziņojuma 69.rindkopā par Valsts programmu „Sabiedrības integrācija Latvijā”.

101. Pirmais valdības politikas attīstības dokuments par sabiedrības integrāciju bija Ministru kabineta 2001.gadā apstiprinātā valsts programma "Sabiedrības integrācija Latvijā". Programma tika pieņemta kā beztermiņa dokuments un virkne tajā iekļauto sabiedrības integrācijas virzienu ir kļuvusi par atsevišķām politikām (mūžizglītība, sociālā iekļaušana, kultūra, valsts valoda).
102. Nacionālā programma iecietības veicināšanai (turpmāk – NPIV) 2004.–2009.gadam tika apstiprināta Ministru kabinetā 2004.gada 25.augustā. NPIV izvirzītais mērķis bija iecietīgas Latvijas sabiedrības veidošana, neiecietības izskaušana un Latvijas daudz kultūru sabiedrības attīstīšana, kā arī visu neiecietības un diskriminācijas formu izskaušana, kvalitatīvas, pieejamas un vispusīgas informācijas izplatīšana par neiecietības izpausmēm un iecietības veicināšanas pasākumiem.
103. 2011.gadā Kultūras ministrija izstrādāja Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādnes 2012.-2018.gadam (turpmāk – Pamatnostādnes), kurās iekļautas arī Nacionālajā programmā iecietības veicināšanai ietvertās aktivitātes. Pamatnostādnēs definēta rīcība pilsoniskās izglītības un līdzdalības attīstībai, latviešu valodas prasmju un pozīciju sabiedrībā uzlabošanai, latviskās kultūrtelpas kā sabiedrību saliedējošā pamata nostiprināšanai, Latvijas lokālās un eiropeskās piederības attīstīšanai u.c. Projekta izstrādes gaitā diskusijās tika iesaistīta plaša sabiedrība un nodrošināta pamatnostādņu projekta publiska apspriešana. Tikšanās ar sabiedrības pārstāvjiem un speciālistiem par pamatnostādņu projektu sabiedriskās apspriedes gaitā notika vairākās Latvijas pilsētās¹⁴, kā arī Kultūras ministrijā esošo konsultatīvo mehānismu ietvaros. Pamatnostādnes tika apstiprinātas Ministru kabineta 2011.gada 11.oktobra sēdē. Tiek plānots izveidot Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomi Ministru kabineta līmenī.
104. Pamatnostādnēs sabiedrības integrācija tiek skaidrota kā visu Latvijā dzīvojošo cilvēku iekļaušana sabiedrībā, neraugoties uz to nacionālo piederību un pašidentifikāciju. Integrācijas kopīgais pamats ir latviešu valoda, piederības sajūta Latvijas valstij, cieņa pret Latvijas unikālo kultūrtelpu, kopīgas sociālās atmiņas veidošana, pilsoniskā līdzdalība. Integrācija vienlaikus nozīmē valstsnācijas atvērtību un cieņu pret mazākumtautību savpatnību un to pārstāvju tiesībām saglabāt savu atšķirīgo identitāti. Integrācijas uzdevums ir arī veicināt imigrantu iekļaušanos sabiedrībā, piedāvājot motivējošus līdzekļus un iespējas apgūt saliedētas sabiedrības kopējos pamatus.
105. Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatprincipi ir piederība Eiropai, mazākumtautību savpatnības saglabāšana, kā arī uzsvērts, ka identitātes ir papildinošas, nevis izslēdzošas un katra cilvēka brīvā izvēle tiek respektēta un cilvēktiesības ievērotas.

¹⁴ Bauskā, Daugavpilī, Liepājā, Madonā un Rīgā.

106. Kā galvenie rīcības virzieni tiek noteikti pilsoniskās izglītības attīstīšana; pilsoniskās līdzdalības formu stiprināšana; sociāli atstumto grupu diskriminācijas mazināšana un to iekļaušanas sabiedrībā veicināšana; sabiedrisko mediju lomas palielināšana integrācijā, atbalstot daudzveidīgu, mūsdienīgu un kvalitatīvu žurnālistiku; latviešu valodas prasmju nostiprināšana mazākumtautību, nepilsoņu, jauno imigrantu un latviešu diasporas vidū.

Sabiedrības informētība par etniskās identitātes jautājumiem

107. Lai noskaidrotu, kā sabiedrība ir informēta par etniskās identitātes jautājumiem izglītības procesā, Izglītības un zinātnes ministrija 2008.gadā sadarbībā ar reģionālajiem bilingvālajiem centriem Daugavpilī, Liepājā, Rēzeknē un Rīgā veica pētījumu „Mazākumtautību etniskās identitātes veicināšana vispārīzglītojošās izglītības iestādēs, kas īsteno mazākumtautību izglītības programmas”, aptaujājot skolēnus 3.,6.,9. un 12.klasēs. Skolēnu un skolotāju anketēšanas rezultātu analīze liecina, ka valsts mācību priekšmetu standartos un mācību priekšmetu programmu paraugos ir noteikti un izglītības iestādes iekļauj daudz kultūru aspektu mācību satura apguvē.
108. Pētījuma rezultāti liecina, ka 94% skolēnu izvēlas izglītības iestāžu piedāvātās nodarbības neformālajā izglītībā, lai izzinātu mazākumtautību kultūru, vēsturi un valodu, tautas tradīcijas, mākslu, deju, teātri un novadpētniecību.¹⁵

Sabiedrības integrācijas fonds

109. Latvija vēlas atsaukties uz informāciju tās pirmā nacionālā ziņojuma 20.rindkopā par Sabiedrības integrācijas fondu.
110. Desmit gadu darbības laikā SIF ir vairākkārtīgi akreditēts un uzkrājis pieredzi Eiropas Savienības finanšu instrumentu PHARE un Pārejas programmas, Eiropas Sociālā fonda (2004.-2006.g., 2007.-2013.g.), EEZ un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta, Latvijas un Šveices sadarbības programmas, u.c. īstenošanā.
111. Līdz 2011.gadam SIF ir atbalstījis gandrīz 2000 projektus sabiedrības integrācijas veicināšanas, pilsoniskās sabiedrības stiprināšanas, publiskā un nevalstiskā sektora darbības atbalsta jomās. SIF galvenie atbalsta saņēmēji ir NVO, pašvaldības un to iestādes, valsts pārvaldes iestādes.
112. SIF kopš 2002.gada pasniedz Sabiedrības vienotības balvu – godalgu cilvēkam vai organizācijai, kas pelnījusi pateicību par savu darbu sabiedrības integrācijas jomā. Sabiedrības vienotības balvas pasniegšanas ceremonijā sabiedrībai ir iespējas uzzināt par cilvēkiem, kas palīdz citiem justies

¹⁵ Pētījumi „Mazākumtautību etniskās identitātes veicināšana vispārīzglītojošās izglītības iestādēs, kas īsteno mazākumtautību izglītības programmas” 3., 6., 9., 12.klasēs, Izglītības satura un eksaminācijas centrs, 2007, <http://visc.gov.lv/visc/projekti.shtml>.

piederīgiem mūsu daudzveidīgajā sabiedrībā un nodrošina vienādas iespējas ikvienam tās indivīdam. Līdz 2011.gadam Sabiedrības vienotības balvu ir saņēmuši 30 cilvēki un organizācijas.

113. Sabiedrības integrācijas fonds kopš 2008.gada popularizē Labas gribas memorandu. Memorands aicina organizācijas un privātpersonas būt iecietīgiem, pieņemt un cienīt dažādību, nepieļaut diskrimināciju un nevienlīdzīgu attieksmi, kopumā veicinot vienotas un iecietīgas sabiedrības veidošanu. Labas gribas memorandam var pievienoties pasākumos un tiešsaistē SIF mājas lapā (www.lsif.lv). Līdz šim Memorandam ir pievienojušās vairāk par 500 organizācijas un privātpersonas.

Iecietības veicināšana pret romiem kā sociālās atstumtības riskam paklauto grupu

114. Pēc oficiāliem datiem uz 2012.gada 1.janvāri Latvijā dzīvoja 8482 romi, kas ir 0,4% Latvijas iedzīvotāju. Taču romu biedrību līderi un pētnieki izsaka pieņēmumus, ka Latvijā varētu būt ap 12 tūkst. romu.
115. Pēc oficiāliem datiem 2011./2012.mācību gadā Latvijas vispārējās izglītības iestādēs kopā mācījās 1128 romu skolēni, no kuriem skolās ar latviešu mācībvalodu mācījās 812 romu, bet mazākumtautību izglītības programmās – 316 romi. Laika posmā no 2000.gada līdz 2007.gadam vidēji 68% romu tautības skolēnu izvēlējušies mācīties vispārizglītojošās skolās latviešu valodā.
116. Informāciju par čigānu (romu) skolēnu izglītības iespējām sk. šī ziņojuma 203.-209.rindkopās.
117. Valsts programmas „Čigāni (romi) Latvijā” 2007.-2009.gadam (turpmāk – Romu programma) mērķis bija veicināt romu iekļaušanos Latvijas sabiedrībā, nodrošinot diskriminācijas apkarošanu un vienādu iespēju efektīvu īstenošanu romu izglītības, nodarbinātības un cilvēktiesību jomās saskaņā ar viņu īpašajām vajadzībām. Programma bija izstrādāta un īstenota ciešā sadarbībā ar Latvijas romu NVO un ekspertiem romu integrācijas jautājumos. Romu programmas ietvaros tika īstenoti vairāki valsts finansēti projekti izglītības, nodarbinātības un cilvēktiesību jomās, kā arī projekti, kuru mērķis bija veicināt romu kultūras un etniskās identitātes saglabāšanu.
118. 2009.gadā pabeidzot Romu programmu, turpmāk, romu integrācijas jautājumus plānots skatīt kopējā sabiedrības integrācijas politikas ietvarā, kā to paredz 2011.gadā pieņemtās Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas pamatnostādnes 2012.-2018.gadam.
119. Lai efektīvāk veicinātu čigānu (romu) iekļaušanu, piesaistot tam ES fondu pieejamo finansējumu, Labklājības ministrija 2010.gadā izsludināja projekta konkursu Eiropas Sociālā fonda (turpmāk – ESF) 1.4.1.2.4.apakšaktivitātes „Sociālās rehabilitācijas un institūcijām alternatīvu sociālās aprūpes

pakalpojumu attīstība reģionos” otrā kārtā” ietvaros, kurā viena no mērķa grupām ir čigāni (romi). Minētās apakšaktivitātes ietvaros tiek īstenoti divi projekti, lai veicinātu čigānu (romu) sociālo iekļaušanu, it īpaši tos čigānu (romu) kopienas pārstāvjus, kas nonākuši sociāli nelabvēlīgā situācijā, nabadzībā un ir sociāli atstumti:

- 1) Jūrmalas pilsētas pašvaldības iestāde SIA „Veselības un sociālās aprūpes centra – „Sloka”” 2011. gadā ir uzsākusi projektu „Sociālās rehabilitācijas programmas izstrāde un ieviešana dienas centrā Jūrmalas pilsētā dzīvojošo romu tautības iedzīvotājiem” (kopējais ES finansējums 100 000 LVL). Projekta mērķis ir izstrādājot un ieviešot sociālās rehabilitācijas programmu Jūrmalas pilsētā dzīvojošajiem čigānu (romu) tautības cilvēkiem, veicināt viņu sociālās funkcionēšanas spēju atjaunošanu, zināšanu un sociālo prasmju apguvi, sniedzot iespēju aktīvi un saturīgi pavadīt brīvo laiku, mazināt romu sociālo atstumtību un veicināt viņu veiksmīgu integrāciju sabiedrībā un iekļaušanos darba tirgū;
- 2) Ventspils pilsētas domes Izglītības pārvalde sadarbībā ar SIA „Corporate Services” 2011. gadā ir uzsākusi projekta „Alternatīvu sociālās rehabilitācijas pakalpojumu un atbalsta pakalpojumu kopums Ventspils vakara vidusskolas bērniem un jauniešiem, tai skaitā romiem” īstenošanu (kopējais ES finansējums 100 000 LVL). Projekta mērķis ir attīstīt sociālās rehabilitācijas pakalpojumus Ventspils pilsētā, lai veicinātu bērnu no maznodrošinātām un trūcīgām ģimenēm, t.sk. čigānu (romu) un personu ar nepietiekamām, zemām vai darba tirgum neatbilstošām zināšanām un prasmēm nodarbinātību un integrāciju sabiedrībā. Projekta izmaksas: 100 000 LVL.

120. Datus par valsts budžeta finansējumu romu integrācijas uzdevumu pildīšanai 2006.-2011.gadā sk. pielikuma nr.1 tabulā nr.11.

Sabiedrības integrācijas, iecietības un starpkultūru dialoga veicināšanas projekti

121. 2005.gadā tika konceptuāli izstrādāta un 2006.gadā sāka darboties Kultūras ministrijas izveidotā Latvijas digitālā kultūras karte¹⁶, kas ir publiska datu bāze, kurā ir apkopota detalizēta informācija par Latvijas reģionu kultūras procesu un kultūras institūciju daudzveidību, to pārklājumu, kultūras pieejamību sabiedrībai, kā arī par kultūras infrastruktūras materiāltehnisko stāvokli un iespējamām attīstības tendencēm. Kultūras kartē ir pieejama informācija arī par mazākumtautību NVO. Piemēram, 2011.gadā datu bāzei pievienojās 31 mazākumtautību NVO.
122. 2006.-2009.gadā tika īstenots ES Pārejas programmas projekts „Sabiedrības integrācijas veicināšana Latvijā”, kura mērķis bija veicināt dažādu Latvijā dzīvojošo etnisko un sociālo grupu savstarpējo sapratni un sadarbību. Projekts sastāvēja no 2 komponentēm:

¹⁶ Latvijas digitālā kultūras karte <http://www.kulturaskarte.lv/>.

- I komponente: atbalsts Latviešu valodas apguves valsts programmas īstenošanai, par ko tika noslēgts tiešais granta līgums ar Latviešu valodas apguves valsts aģentūru (piešķirtais finansējums EUR 300 000). Šīs komponentes ietvaros Latviešu valodas apguves valsts aģentūras īstenotā projekta galvenā mērķauditorija bija mazākumtautību skolu skolotāji un bērnu vecāki. Lai tuvinātu sabiedrības daļu, kurai latviešu valoda nav dzimtā valoda, un Latvijas varas iestādes, projekta laikā tika izdota bezmaksas bilingvālā avīze „Atslēgas” (24 numuri x 50 000 eksemplāri), kas izplatīta pasta nodaļās visā Latvijā, kā arī dažādās sabiedriskās iestādēs (bibliotēkās, pagastu padomēs u.tml.). Avīzes publikāciju atlase tika veikta, ievērojot dažādu sociālo un etnisko grupu intereses, īpaši izceļot aktuālo visiem Latvijas iedzīvotājiem.
- II komponente: valsts programmas „Sabiedrības integrācija Latvijā” īstenošana, kas tika ieviesta kā grantu shēma (piešķirtais finansējums EUR 2 883 580). Šajā grantu shēmā projekti tika atbalstīti trīs tematiskajos virzienos:
 - i. sabiedrības etniskās integrācijas un iedzīvotāju pilsonības iegūšanas veicināšana, kura ietvaros tika īstenoti 20 projekti, kuros notikušas 86 aktivitātes ar mērķi uzlabot kontaktus un dialogu starp etniskajām grupām (uzlabot pilsonisko līdzdalību starp Latvijas iedzīvotājiem no dažādām etniskajām grupām un veicināt brīvu informācijas apriti). Šī virziena ietvaros īpaša uzmanība pievērsta naturalizācijas jautājumiem, kas bijis aktuāli, jo 2007.-2008.gada laikā pilsonības iegūšanas intensitāte dažādu iekšēju un ārēju faktoru rezultātā mazinājās;
 - ii. jebkādu diskriminācijas un neiecietības formu izskaušana, kura ietvaros tika īstenoti 24 projekti, kuros notikušas 146 aktivitātes diskriminācijas un neiecietības mazināšanai;
 - iii. atbalsts pētījumiem (pirmo divu tematisko virzienu jomās), kura ietvaros tika īstenoti 7 projekti, kuros tika pētīti ar mazākumtautībām un diskrimināciju un neiecietību saistīti jautājumi.

123. Kopumā ES Pārejas programmas projekts „Sabiedrības integrācijas veicināšana Latvijā” ir aptvēris vairāk nekā 27 dažādas sociālās un etniskās grupas un sniedzis būtisku ieguldījumu programmas mērķa – veicināt dažādu Latvijā dzīvojošo etnisko un sociālo grupu savstarpējo sapratni un sadarbību – sasniegšanā¹⁷.
124. Par ES Pārejas programmas projekta „Sabiedrības integrācijas veicināšana Latvijā” rezultātiem sk. pielikuma nr.1 tabulu nr.11.
125. 2006.-2009.gadā NPIV ietvaros ar ĪUMSILS līdzfinansējumu tika īstenoti dažādi pasākumi:

¹⁷ Sabiedrības integrācijas fonda Programmu izvērtējumi
http://www.sif.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=17&Itemid=28&lang=lv.

- Ikgadēja Starptautiskās iecietības dienas organizēšana 16.novembrī, ar mērķi piesaistīt sabiedrības uzmanību iecietības problemātikai.
- Veikti 8 pētījumi par Latvijas mazākumtautību vēsturi un pašreizējo situāciju, Latvijas krievu identitāti, reliģisko dažādību un stratēģiju iecietības veicināšanai, 2 pētījumi par sabiedrības integrācijas aktuālajiem aspektiem, kā arī pētījums par Valsts programmas „Čigāni (romi) Latvijā” 2007.-2009.gadam ietekmi uz Latvijas čigāniem (romiem).
- Latvijas Universitātes Sociālo un politisko pētījumu institūts veica pētījumu „Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību īstenošana Latvijā – diskriminācijas novēršana un identitātes saglabāšana”, lai noskaidrotu jautājumus par nepieciešamību pilnveidot normatīvos aktus, reformēt institūcijas, kurām ir saskarsme ar vai atbildība par mazākumtautībām, pilnveidot esošās programmas/praksi, noskaidrot prioritāros virzienus valsts un pašvaldību iestāžu mazākumtautību politikas finansējumam. Pētījumā tika konstatēta nepieciešamība pārskatīt etniskās kultūras jēdzienu, līdzās tradicionālajai kultūras izpratnei, iekļaujot tajā arī dažādās mūsdienu kultūras izpausmes, kā arī ietverot tajā kultūru mijiedarbības principu. Pētījuma secinājumos tika uzsvērts, ka trūkst ticamu datu, īpaši par mazākumtautību pārstāvniecību valsts struktūrās, mājokļu un krimināltiesību jomas etniskajiem aspektiem, kā arī par mazākumtautību skolēnu un studentu sekmēm izglītībā. Tika norādīts, ka, lai iedzīvinātu esošās pretdiskriminācijas tiesību normas, nepieciešams organizēt informējošus un izglītojošus pasākumus atsevišķām profesionāļu grupām, kā arī plašākai sabiedrībai.
- 2006. un 2009.gadā tika organizēti semināri policijas darbiniekiem par cilvēktiesību ievērošanu Valsts policijas darbā, kā arī citu valstu pieredzi darbā ar rasu un naida izpausmēm. Pasākumus apmeklēja apmēram 230 policijas darbinieku.
- Tika izstrādāts lekciju kurss „Kultūru daudzveidība, kultūru dialogs un kultūrkompetence” dažādu augstskolu studiju programmu studentiem – topošajiem sociālajiem darbiniekiem, policistiem, skolotājiem, pedagogiem, žurnālistiem (2007.gadā), kā arī izstrādāts un vairākās vidusskolās aprobēts lekciju kurss par holokaustu Latvijā.
- Eiropas Komisijas projektu „*Latvia – equal in diversity*” jeb „Latvija – vienlīdzība dažādībā (turpmāk – LED) projektu ietvaros ir notikušas četras konferences par iecietības problēmām, reliģisko dažādību Latgalē un daudzveidības atspoguļošanu medijos. 2008.gadā LED apakšprojektā veikts naida runu monitorings internetā. Četru gadu laikā notikušas vairāk kā 7 apmācības un apmācību cikli, t.sk. semināri tiesnešiem, semināri medijiem un arodbiedrībām, kā arī žurnālistiem par diskriminācijas apkarošanu Latvijā un citās ES dalībvalstīs, daudzveidību plašsaziņas līdzekļos, vizuālajām minoritātēm un islamofobiju. 2007.gadā tika rīkota vasaras skola žurnālistikas studentiem un žurnālistiem „Izplatot dažādību”. Tapušas vairākas publikācijas: bukleti un plakāti par diskrimināciju, diskriminācijas formu aprakstu, informācija par ES diskriminācijas novēršanas politiku un organizācijām, brošūra „Internets bez naida” par naida runas problēmu un ES pieeju tās risināšanai. LED

- projektu finansējumu apjomu 2006.-2008.gadā sk. pielikuma nr.1 tabulā nr.13.
- 2009. gadā latviešu valodā pārtulkota un izplatīta rokasgrāmata darbam ar jaunatni „Kompass”, kurā var gūt konkrētas idejas un praktisko aktivitāšu aprakstus, lai iesaistītu un motivētu jauniešus apzināties cilvēktiesības gan savā rīcībā, gan sabiedrībā kopumā.
126. Finansējuma apjomu Nacionālās programmas iecietības veicināšanai rīcības plāna izpildei no valsts budžeta līdzekļiem sk. pielikuma nr.1 tabulā nr.14.
127. 2007. un 2008.gadā biedrība „Šamir” ar ĪUMSILS finansiālo atbalstu īstenoja projektu „Holokausta stundu pasniegšana Latvijas skolās”. Projektā piedalījās vairāk nekā 1000 skolēnu un pasniedzēju no vairākām Latvijas pilsētām, noklausoties lekciju kursu par Holokaustu, piedaloties tematiskajā ekskursijā, kā arī piedaloties radošajā konkursā. Projekta mērķis bija iemūžināt atmiņu par 90 000 ebreju, kas bija iznīcināti Latvijā Otrā pasaules kara laikā, un veicināt savstarpējo iecietību.
128. 2007.gadā Eiropas Vienādu iespēju gada visiem projekta ietvaros ar Eiropas Komisijas un ĪUMSILS finansiālu atbalstu konkursa kārtībā tika īstenoti 13 projekti, kuru mērķis bija piedāvāt izglītojošus, izpratni veicinošus un informatīvus pasākumus, veicināt sabiedrības un institūciju sadarbību un veidot dialogu starp indivīdiem, sabiedrības grupām un valsts institūciju amatpersonām par diskriminācijas un vienādu iespēju jautājumiem. Šo projektu starpā bija arī trīs par diskriminācijas aizliegumu uz etniskā pamata:
- i. projekts „Rasu aizspriedumi Latvijā – ceļš no atstumšanas līdz izpratnei”: lielākajā valsts TV kanālā „LTV 1” tika demonstrēti trīs raidījumi par dažādu rasu cilvēku pieredzi dzīvojot Latvijā, toleranci un atvērtību citādam un multikulturālismu. Raidījumus noskatījās ap 140 tūkst. skatītāju vecumā no 15 līdz 65 gadiem;
 - ii. projekts „Sapratne par atšķirīgo – dažādu reliģiju līdzāspastāvēšanas iespējas Latvijā”: valsts TV kanālā „LTV 1” translēti 3 raidījumi;
 - iii. projektā „Izpratne – cieņa – atzīšana” izstrādāti plašsaziņas līdzekļu un komunikāciju materiāli, uz 55 sabiedriskā transporta līdzekļiem izvietojot informatīvi izglītojošus reklāmas banerus.
129. Finansējuma sadalījumu projekta „Vienādu iespēju gads visiem” aktivitātēm sk. pielikuma nr.1 tabulā nr.15.
130. Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Eiropas Savienības Padomes lēmumu 2008.gads tika pasludināts par Starpkultūru dialoga gadu un ĪUMSILS nozīmēts par atbildīgo institūciju Starpkultūru dialoga gada aktivitāšu īstenošanai Latvijā. Starpkultūru dialoga gada ietvaros tika īstenoti pieci pasākumi:
- i. eseju konkurss par skolēnu pieredzi starpkultūru dialoga jomā ikdienas un sabiedriskajā dzīvē;
 - ii. konkurss „Žurnālistu balva 2008”, ar mērķi atzīmēt un apbalvot tos mediju darbiniekus, kuri pauduši idejas par vienotību dažādībā;

- iii. konference par starpkultūru dialoga esamību Latvijā, valsts lomu un saistībām mazākumtautību identitāšu saglabāšanā;
 - iv. apaļā galda diskusija „Dialogs multietniskā nacionālajā valstī: mainīgi dalībnieki, pastāvīgas prioritātes?”;
 - v. publiskots zinātnisko rakstu kopums „Kultūru dialogs Latvijā: robežas un mijiedarbība”.
131. Rīgā un Latvijas reģionālajās pilsētās tika rīkots četru semināru cikls „Kultūru dažādība Latvijā: nozīme un attīstība”. Semināros piedalījās un tos vadīja eksperti – ebreju un čigānu (romu) etnisko grupu pārstāvji, kuri, modelējot ikdienas situācijas, identificēja skolēnu vidū visbiežāk sastopamos aizspriedumus un stereotipus pret “citiem”. Pedagogi un studenti tika iepazīstināti ar Latvijas ebreju un čigānu (romu) vēsturi, darbību un kultūru tradīcijām, kā arī diskutēja par pedagogu lomu kultūras dažādības ideju attīstīšanā skolēnu vidū.
132. Finansējuma sadalījumu projekta „Starpkultūru dialoga gads” aktivitātēm sk. pielikuma nr.1 tabulā nr.16.
133. Lai īstenotu Eiropas Padomes Vispārējās konvencijā par nacionālo minoritāšu aizsardzību noteiktās prasības mazākumtautību tiesību aizsardzības jomā 2010.gadā tika īstenota grantu shēma „Starpkultūru dialoga attīstība 2010”. Grantu shēmas mērķis bija atbalstīt mazākumtautību centienus saglabāt savu etnisko identitāti un attīstīt kultūru, veicinot iecietību un starpkultūru dialogu Latvijas sabiedrībā. Grantu shēmā tika iesniegts 51 projekta pieteikums, no kuriem tika atbalstīti 17 projekti. 12 projektus īstenoja tieši mazākumtautību biedrības, 5 projektus īstenoja biedrības, kas nodarbojas ar mazākumtautību jautājumiem. Projekti tika atbalstīti trīs dažādās jomās:
- i. izglītības pasākumi, kas veicina sadarbību starp dažādu tautību skolēniem un sekmē mazākumtautību un sabiedrības vairākuma kultūras, vēstures, valodas un reliģijas zināšanu apguvi – noorganizēti 22 dažādi pasākumi skolēniem (konkursi, lekciju cikli, radošas darbnīcas, folkloras uzvedumi u.c.), kuros dažādā veidā aktīvi iesaistīti vairāk nekā 1400 skolēni un 190 pedagogi un skolēnu vecāki. Projektu ietvaros izdoti 3 mācību materiāli, 2 informatīvi materiāli, 1 grāmata un izstrādāta 1 mācību programma;
 - ii. pasākumi, kas veicina mazākumtautību interešu aizstāvību, t.sk. veicina valstisko piederību (piemēram, pilsonības iegūšanu u.c.) – noorganizētas vairākas apmācības latviešu valodas, vēstures un Satversmes apguvei, kurās iesaistīti 69 mazākumtautību pārstāvji. Noorganizēti vairāki tematiski pasākumi (Latvijas Republikas proklamēšanas dienas atzīmēšana, latviešu dzejas vakars, muzeja apmeklējums), kuros iesaistīts 81 mazākumtautību pārstāvis. Projektu ietvaros izdots buklets par pilsonības jautājumiem "Pilsonība. Tavas iespējas Latvijā un Eiropas Savienībā" (2000 eks.), kā arī izstrādāta gruzīnu-latviešu sarunvārdnīca;
 - iii. pasākumi, kas veicina mazākumtautību etniskās identitātes, valodas un kultūras mantojuma saglabāšanu un popularizēšanu plašākai

sabiedrībai, tādējādi rosinot starpkultūru dialogu – noorganizēti 24 dažādi pasākumi (koncerti, lekciju cikli, konkursi jauniešiem, valodas apmācības, ekskursijas, izstādes u.c.), kuros dažādā veidā aktīvi iesaistīti vairāk nekā 6470 cilvēki (t.sk. vairāk kā 630 skolēni un 680 skolēnu vecāki un pedagogi). Projektu ietvaros izdots 1 muzeja katalogs, 1 informatīvs materiāls par līvu kultūru, 1 informatīvi izglītojoša avīze (3 numuri), izveidota 1 mājas lapa, izveidots 1 ekskursiju maršruts, izstrādāts 1 līvu valodas mācību materiāls un 15 prezentācijas, sagatavota 1 dejas un 1 rotaļas horeogrāfija, sakomponētas 2 jaunas dziesmas, iegādāti 3 mūzikas instrumenti, 4 karogi, 10 tautas tērpi, 12 pāri tautas deju apavu un 36 grāmatas.

134. Visi 17 projekti tika veiksmīgi īstenoti un sniedza būtisku ieguldījumu grantu shēmas mērķu sasniegšanā. Kopējais izlietotais grantu shēmas valsts budžeta finansējums ir LVL 44 057.
135. 2011.gadā Kultūras ministrija atbalstīja 3 mazākumtautību NVO projektus, kuru ietvaros notika dažādu tautību folkloras festivāls, konkursi vidusskolas skolniekiem par Latvijā dzīvojošu nacionālo minoritāšu kultūru, kā arī izstrādāts palīgmateriāls izglītības iestādēm darbam ar dažādas etniskās izcelsmes skolēniem, t.sk. iekļaujot romu bērnus. Tāpat, no valsts budžeta apakšprogrammas "Kultūras pasākumi, sadarbības līgumi un programmas" Kultūras ministrija piešķīrusi LVL 2200 gruzīnu pētnieka N.Džahašvili pētījuma „Gruzijas un Baltijas savstarpējo attiecību vēsture” tulkošanai no gruzīnu uz latviešu valodu, kā arī piešķīrusi LVL 2000 foto izstādes „Latvija Gruzijas fotogrāfu acīm, Gruzija Latvijas fotogrāfu acīm” organizēšanai. Informāciju par valsts budžeta finansiālo atbalstu mazākumtautību nevalstiskajām organizācijām sk. pielikuma nr.1 tabulā nr.10.
136. Starpkultūru dialogu veicinoši projekti tika īstenoti arī Eiropas Trešo valstu valstspiederīgo integrācijas fonda 2007. un 2008.gada programmas ietvaros. To nozīmīgākie rezultāti:
 - i. izstrādāta un aprobēta mācību programma „Skolotāju profesionālās kompetences pilnveide starpkultūru izglītībā” un izglītoti vairāk nekā 30 skolotāji katrā no pieciem Latvijas reģioniem. Apmācību programma sniedz zināšanas par psiholoģiskās saskarsmes principiem ar citu kultūru un reliģiju pārstāvjiem, citu kultūru un reliģiju vērtībām, atbalsta grupu veidošanu un organizatoriskā darba iemaņām;
 - ii. izstrādāti, izdoti un izplatīti seši mācību metodiskie materiāli pasniedzējiem par starpkultūru komunikāciju, ko izmanto dažādos izglītības (pamata, vispārējās vidējās un profesionālās) posmos strādājošie visā Latvijā – skolotāji, klašu audzinātāji un skolas atbalsta personāls, skolās ar dažādu mācībvalodu (latviešu un mazākumtautību). Atsevišķu projektu ietvaros izstrādātas metodoloģijas ir datorizētas un pieejamas autonomā elektroniskā versijā;

- iii. izstrādāts mācību materiāls tiesībsargājošo institūciju darbiniekiem, kā arī plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem par rasisma un neiecietības novēršanu, apkarošanu un tolerances veicināšanu pret trešo valstu valstspiederīgajiem;
 - iv. notikuši vairāki izglītojoši pasākumi un semināri.
137. Eiropas Trešo valstu valstspiederīgo integrācijas fonda 2007.gada programmas ietvaros projektu īstenošanai, kas attiecināmi uz iecietības veicināšanas jomu, piešķirtais finansējums bija LVL 325 825 (Fonda un valsts līdzfinansējums). Fonda ietvaros Izglītības un zinātnes ministrija un LVA 2009.-2010.gadā īstenoja projektu „Adaptācijas programmu un materiālu izveide trešo valstu valstspiederīgo bērniem vecumā no 6 līdz 12 gadiem”. Projektā izstrādāti mācību un metodiskie materiāli trešo valstu valstspiederīgo bērnu adaptācijai Latvijas vidē un latviešu valodas apguvei. Izdoti arī informatīvi bukleti vecākiem.¹⁸
138. Eiropas Trešo valstu valstspiederīgo integrācijas fonda 2010.gada programmas ietvaros atbalstīts Rīgas Latviešu biedrības projekts "Sadarbības platformas un starpkultūru dialoga veidošana Latvijā", kura mērķis bija izveidot platformu apspriedēm ar trešo valstu valstspiederīgajiem, dialogam starp dažādu kultūru, ticību un reliģiju kopienām, nodrošināt informatīvos resursus un paaugstināt mazākumtautību un citu organizāciju potenciālu un kompetenci. Projekta budžets sastādīja 34 000 LVL.
139. Projekta turpinājumā 2011.gadā LVA izdeva mācību līdzekli latviešu valodas apguves veicināšanai trešo valstu valstspiederīgo bērniem vecumā no 13 līdz 18 gadiem.¹⁹
140. 2009.-2010.gadā tika īstenota EEZ finanšu instrumenta grantu shēma “Pilsoniskās sabiedrības stiprināšana un sabiedrības integrācijas veicināšana”. Grantu shēmas mērķis bija veicināt sapratni un sadarbību starp dažādu tautību pārstāvjiem, veidot labvēlīgus sociālos, kultūras un informācijas nosacījumus Latvijas mazākumtautībām, kā arī veicināt mazākumtautību biedrību un nodibinājumu attīstību, līdzfinansējot projektus šādās sešās jomās:
- i. mazākumtautību biedrību un nodibinājumu darbības kapacitātes stiprināšana;
 - ii. atbalsts mazākumtautību kultūras pasākumiem;
 - iii. atbalsts pasākumiem plašākas sabiedrības informēšanai par mazākumtautību kultūru, tradīcijām un reliģiju;
 - iv. atbalsts literāro darbu tulkošanai no mazākumtautību valodām latviešu valodā un no latviešu valodas mazākumtautību valodās;

¹⁸ Izglītības un zinātnes ministrija: Latvija var kļūt par tiltu trešo valstu valstspiederīgo bērnu integrācijā Eiropas Savienībā <http://izm.izm.gov.lv/nozares-politika/izglitiba/vispareja-izglitiba/aktualitates/7023.html>.

¹⁹ Projekts „Mācību programmas un materiālu latviešu valodas apguves veicināšanai izveide un ieviešana trešo valstu valstspiederīgo bērniem vecumā no 13 līdz 18 gadiem”, Latviešu valodas aģentūra, http://www.valoda.lv/downloadDoc_480/mid_521.

- v. atbalsts pasākumiem plašākas sabiedrības informēšanai par sabiedrības etniskās integrācijas jautājumiem;
 - vi. atbalsts ārpuskolas pasākumu programmām, lai veicinātu sadarbību starp dažādu tautību skolēniem.
141. Kopumā tika saņemti 85 projektu iesniegumi, no kuriem tika atbalstīti 32 projekti. 15 projektus īstenoja tieši mazākumtautību NVO, 6 projektus īstenoja citas NVO, 6 projektus īstenoja skolas un 5 projektus – komercsabiedrības. Projektu aktivitātes bija vērstas uz 15 dažādām mazākumtautībām, no kurām uz 6 mazākumtautībām (krievi, ukraiņi, baltkrievi, poļi, ebreji, čigāni (romi)) bija vērstas 5 un vairāk projektu aktivitātes. Projektu rezultātā 15 Latvijas mazākumtautību NVO stiprināta kapacitāte, noorganizēts 81 mazākumtautību NVO kultūras pasākums, notikuši 29 informēšanas pasākumi (izdotas grāmatas, veidoti TV raidījumi, publicēti laikraksti, žurnāli), kuros sabiedrība informēta par mazākumtautību kultūru, tradīcijām un reliģiju, īstenotas 19 ārpuskolas programmas, lai veicinātu sadarbību starp dažādu tautību skolēniem
 142. Visi 32 projekti tika veiksmīgi īstenoti un sniedza būtisku ieguldījumu grantu shēmas mērķu sasniegšanā. Kopējais izlietotais grantu shēmas finansējums ir EUR 654 756,47, no kuriem EUR 556 543,00 ir EEZ finansējums un EUR 98 213,47 valsts budžeta līdzfinansējums.
 143. Datus par 2009.-2010.gadā īstenotās Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta grantu shēmas “Pilsoniskās sabiedrības stiprināšana un sabiedrības integrācijas veicināšana” rezultātiem sk. pielikuma nr.1 tabulā nr.17.
 144. 2010.gada novembrī SAFEGE Baltija veica grantu shēmas “Pilsoniskās sabiedrības stiprināšana un sabiedrības integrācijas veicināšana” izvērtējumu. Tajā norādīts, ka vistiešākais ieguldījums sapratnes un sadarbības veicināšanā starp dažādu tautību pārstāvjiem tika sasniegts tiešā un ilglaicīgā saskarsmē, ko grantu shēmā vislielākajā mērā nodrošināja īstenotie ārpuskolas programmas pasākumi skolu jauniešiem. Secināts, ka mazākumtautību kultūras un tradīciju saglabāšanas aktivitātes pārsvarā bija vērstas uz pašdemonstrāciju, kas kopumā vērtējamas pozitīvi, jo dod ieguldījumu etniskās grupas pašapziņas celšanā un identitātes nostiprināšanā. Domājot par līdzīgu grantu shēmu realizēšanu nākotnē, jāņem vērā, ka organizācijas ir ieinteresētas turpināt līdzšinējās aktivitātes – veicināt kultūras, tradīciju saglabāšanu, etniskās dzimtenes valodas apguvi. Izvērtējuma rezultātā izstrādātie ieteikumi vērsti uz mērķa grupas vajadzību apmierināšanu arī turpmāk, jo rezultāti liecina, ka mērķa grupu vajadzības nav būtiski mainījušās, un turpmāks atbalsts nepieciešams mazākumtautību organizācijām, lai veicinātu kultūras, tradīciju saglabāšanu, etniskās dzimtenes valodas apguvi, kā arī latviešu valodas apmācību iespējas.
 145. Balstoties uz izvērtējumā sniegto informāciju var secināt, ka efektīvākai starpkultūru dialoga attīstībai būtu nepieciešama lielāka plašākas sabiedrības

iesaiste īstenoto projektu aktivitātēs, jo liela daļa no iesniegtajiem projektiem bija vērsti uz konkrētu mazākumtautību situācijas uzlabošanu un pasākumu īstenošanu, savukārt plašas sabiedrības iesaiste galvenokārt ir notikusi ar mediju, mājas lapu, koncertu un izstāžu starpniecību. Tādēļ, plānojot pēc satura līdzīgas grantu shēmas nākotnē, būtu vēl vairāk jāveicina plašākas sabiedrības informēšana un iesaistīšana projektu aktivitātēs, kā arī veicināt sadarbību starp mazākumtautību nevalstiskajām organizācijām un citām nevalstiskajām organizācijām.²⁰

Reliģijas brīvība

146. Informācija par reliģijas brīvību Latvijā sk. šī ziņojuma 82.-84.rindkopās.

7. pants

Puses apņemas ievērot katras personas, kura pieder pie nacionālās minoritātes, tiesības uz miermīlīgas pulcēšanās brīvību, uz biedrošanās brīvību, uzskatu, domu, apziņas un reliģijas brīvību.

147. Latvija vēlas atsaukties uz informāciju tās pirmā nacionālā ziņojuma 104., 105., 107., 108.rindkopās.

148. Latvija turpina nodrošināt visu personu tiesības uz miermīlīgas pulcēšanās un biedrošanās brīvību, kā arī uzskatu, domu, apziņas un reliģijas brīvību.

149. Sk. arī informāciju šī ziņojuma 85.-97.rindkopās.

150. Informāciju par reliģiskajām organizācijām un to locekļu skaitu Latvijā sk. pielikuma nr.1 tabulā nr.9.

8. pants

Puses apņemas atzīt, ka jebkura persona, kas pieder pie nacionālās minoritātes, ir tiesīga nodoties savai reliģijai vai ticībai un dibināt reliģiskās institūcijas, organizācijas un asociācijas.

151. Informāciju par reliģiskajām organizācijām un to locekļu skaitu Latvijā sk. pielikuma Nr.1 tabulā nr.9.

9. pants

1. Puses apņemas atzīt, ka katras nacionālās minoritātes personas tiesības brīvi paust savus uzskatus ietver uzskatu brīvību un tiesības netraucēti saņemt un izplatīt informāciju un idejas minoritātes valodā bez iejaukšanās no sabiedrisko iestāžu puses un neatkarīgi no valstu robežām. Valstu tiesību sistēmu ietvaros Puses apņemas nodrošināt, ka personas, kuras pieder pie nacionālās minoritātes, netiek diskriminētas mediju izmantošanas jomā.

²⁰ Grantu shēmas „Pilsoniskās sabiedrības stiprināšana un sabiedrības integrācijas veicināšana” izvērtējums http://lsif.lv/files/pics/Atbalsttie_projekti/EEZ/0061_Izvertesanas_Zinojums_FINAL.pdf.

2. *Pirmais punkts nekavē Puses pieprasīt radio un televīzijas pārraižu vai kino uzņēmumu licencēšanu, to veicot bez diskriminācijas un pamatojoties uz objektīviem kritērijiem.*

3. *Puses apņemas netraucēt personām, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, radīt un izmantot iespieddarbu medijus. Likumu par radio un televīzijas pārraidēm ietvaros Puses apņemas nodrošināt savu iespēju robežās un, ņemot vērā pirmā punkta nosacījumus, ka personām, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, tiek sniegta iespēja radīt un izmantot savu mediju.*

4. *Savu tiesību sistēmu ietvaros Puses apņemas veikt atbilstošus pasākumus, lai veicinātu nacionālo minoritāšu personu pieeju medijiem un veicinātu toleranci un atļautu kultūru daudzveidību.*

152. Latvija vēlas atsaukties uz informāciju tās pirmā nacionālā ziņojuma 111. un 112.rindkopās.

153. 2010.gadā pieņemts Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likums (turpmāk – EPL likums), kas aizstāj 1995.gada Radio un televīzijas likumu. Tā 32.panta otrā un trešā daļa nosaka audiovizuālo darbu minimālo proporciju valsts valodā:

(2) Nacionālie un reģionālie elektroniskie plašsaziņas līdzekļi nodrošina, lai to veidotajā televīzijas programmā vismaz 40 procentus no Eiropas audiovizuālo darbu raidlaika, izņemot spēles, reklāmu, televīzijas veikalu un televīzijas veikala skatlogu, aizņemtu audiovizuālie darbi valsts valodā.

(3) Nacionālie un reģionālie elektroniskie plašsaziņas līdzekļi nodrošina, lai to veidotajās programmās vismaz 65 procenti no visiem raidījumiem, izņemot reklāmu, televīzijas veikalu un televīzijas veikala skatlogu, būtu valsts valodā un šādi raidījumi valsts valodā aizņemtu vismaz 65 procentus no raidlaika.

154. Līdz ar to elektroniskajiem plašsaziņas līdzekļiem ir brīvība vismaz 35 procentus no to raidlaika raidīt citās, tostarp arī mazākumtautību valodās. Savukārt EPL likuma 66.pants nodrošina, ka daļa no Latvijas Televīzijas otrās programmas raidlaika atvēl raidījumiem citās valodās, ieskaitot šajā raidlaidā arī valsts valodā subtitrētās kinofilmas un teātru izrādes.

155. EPL likuma 28.pants sīkāk regulē raidījuma un reklāmas valodu. Piemēram, tas paredz, ka demonstrējamās filmas ieskaņo, dublē vai subtitrē valsts valodā. Dublētais un ieskaņotais teksts paralēli oriģinālās skaņas pavadījumam un subtitri valsts valodā veidojami tādā kvalitātē, kas nodrošina pietiekami precīzu oriģinālvalodas teksta izpratni. Bērniem paredzētās filmas dublē vai ieskaņo valsts valodā. Televīzijas raidījumus svešvalodās, izņemot tiešās pārraides, ziņu un valodas mācību raidījumus, nodrošina ar subtitriem latviešu valodā. Šis nosacījums neattiecas uz retranslāciju, kā arī uz satelīttelevīzijas elektronisko sakaru tīklos izplatītajām programmām, kuras atbilstoši apraides atļaujai un Nacionālajai elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomei iesniegtajiem attiecīgā elektroniskā plašsaziņas līdzekļa darbības pamatnosacījumiem ir paredzētas mērķauditorijai, kas nav Latvijas iedzīvotāji.

156. Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome (turpmāk – NEPLP) saskaņā ar 2010.gada EPL likuma noteikumiem ir neatkarīga pilntiesīga autonoma institūcija, kas atbilstoši savai kompetencei pārstāv sabiedrības intereses elektronisko plašsaziņas līdzekļu jomā, kā arī uzrauga, lai to darbībā tiktu ievērota Latvijas Republikas Satversme, EPL likums un citi normatīvie akti.
157. EPL likuma 24.pants nosaka, ka elektroniskie plašsaziņas līdzekļi ir brīvi un neatkarīgi programmu un raidījumu veidošanā un izplatīšanā, kā arī savā redakcionālajā darbībā. EPL likums arī nosaka, ka elektroniskie plašsaziņas līdzekļi, respektējot uzskatu daudzveidību, aizstāv neatkarīgas, demokrātiskas un tiesiskas Latvijas valsts ideju, ievēro cilvēktiesības un darbojas Latvijas sabiedrības interesēs.
158. Sabiedriskās radio raidorganizācijas „Latvijas Radio” 4.programma, kas tiek uzskatīta par integrācijas programmu, pamatā tiek raidīta krievu valodā. Tomēr šajā programmā tiek veidoti arī nacionālo kultūras biedrību raidījumi 12 valodās, tai skaitā, igauņu, lietuviešu, poļu, baltkrievu, ukraiņu, ebreju, gruzīnu un vācu. Biedrību raidījumu galvenā tematika – kultūras jautājumi, nacionālās tradīcijas, biedrību jaunumi un sakari ar etnisko dzimteni. Latvijas Radio 4 trīs reizes nedēļā – pirmdien, otrdien, trešdien no plkst.20:15 līdz 20.45 –pārraida Nacionālo kultūras biedrību raidījumus. Latvijas Radio 4 kopējā auditorija vidēji nedēļā ir 164 000 klausītāju²¹.
159. Kas attiecas uz Elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmu valodām, ir skaidri redzama tendence latviešu valodai sarukt, bet krievu valodas un citu valodu absolūtajam un proporcionālajam apjomam pieaugt. Sk. pielikuma nr.2 attēlusnr.3 un nr.4.
160. Latvijā tiek izdotas 6 mazākumtautību nekomerciālās avīzes un žurnāli:
- Biedrība „Rīgas Armēņu kopiena” no 2002.gada 7-10 reizes gadā ar Latvijas komersantu atbalstu izdod avīzi „Ararat” ar metienu 1000 eksemplāri.
 - Ukraiņu avīze „Visņik”, kas iznāk no 2001.gada, metiens ir samazinājies no 4 numuriem 2006.-2008.gadā līdz 1-2 numuriem 2009.-2011.gadā.
 - Baltkrievu avīze „Prameņ” iznāk no 1994.gada. Līdz 2010.gadam avīze ar metienu 1000 eksemplāri tika izdota katru mēnesi. 2011.gadā izdoti 4 avīzes numuri. Avīzes pastāvēšana pārsvarā tiek nodrošināta no pašu un vietējo komersantu līdzekļiem.
 - Poļu žurnāls „Polak na Lotwe”, kas iznāk no 1991.gada, izdošanu atbalsta Polijas fonds „Palīdzība poļiem austrumos”. Žurnālu izdod 4 reizes gadā ar metienu 500 eksemplāri.
 - Vecticībnieku žurnāls «Поморский вестник» un avīze «Меч духовный», tiek izdoti no 1999. un 2000.gada attiecīgi, 2006.-2008.gadā tika publicēts

²¹ Radio staciju sarindojums pēc kopējās nedēļas auditorijas Latvijā 2011.gada vasarā un rudenī, TNS Latvia, <http://www.tns.lv/?lang=lv&fullarticle=true&category=showuid&id=3675>.

3-4 reizes gadā ar metienu attiecīgi 1000 un 2500 eksemplāri. 2009.-2011.gadā žurnāla un avīzes izdošana samazinājās līdz 1-2 reizēm gadā. Abas publikācijas tiek izdotas no kopienas līdzekļiem, kā arī to atsevišķu numuru izdošanu atbalstīja ĪUMSILS, SIF, Rīgas Dome.

10. pants

1. Puses apņemas atzīt, ka jebkurai personai, kura pieder pie nacionālās minoritātes, ir tiesības brīvi un bez ierobežībām lietot savas minoritātes valodu privātā saskarsmē un sabiedrībā, mutveidā un rakstveidā.

2. Puses apņemas, savu iespēju robežās, nodrošināt minoritāšu valodu izmantošanu attiecībās starp nacionālo minoritāšu personām un varas iestādēm tajās teritorijās, kuras tradicionāli vai lielā skaitā apdzīvo personas, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, pēc šādu personu lūguma un tādā gadījumā, ja šāds lūgums atbilst patiesai nepieciešamībai.

3. Puses apņemas garantēt katras personas, kura pieder pie nacionālās minoritātes, tiesības bez kavēšanām saņemt informāciju valodā, kuru viņš vai viņa saprot, pamatojot viņa vai viņas apcietināšanas iemeslus un jebkādu pret viņu vērstu apsūdzības veidu vai cēloni, un aizsargāt sevi šādā valodā, ja nepieciešams, ar bezmaksas tulka palīdzību.

161. Latvija vēlas atsaukties uz informāciju tās pirmā nacionālā ziņojuma 122.-124., 127.-135., 137., 138., 140., 141. rindkopās.

162. Latvija vēlas atsaukties uz sniegto informāciju tās komentāros par Konsultatīvās komitejas viedokļa 108., 117.-118., 122., 123. rindkopām.

Valodu izmantošana saziņā ar valsts un pašvaldību iestādēm

163. Latvija vēlas atsaukties uz sniegto informāciju tās pirmā nacionālā ziņojuma 142., 143., 144. rindkopās.

164. Latvija vēlas atsaukties uz sniegto informāciju tās komentāros par Konsultatīvās komitejas viedokļa 112., 115., 116. rindkopām.

165. Pacientu tiesību likums nosaka, ka „informācija sniedzama pacientam saprotamā formā, izskaidrojot medicīniskos terminus un ņemot vērā pacienta vecumu, briedumu un pieredzi”.

166. Kriminālprocesa likuma 321.¹pants noteic, ka apsūdzētajam un cietušajam tiesa nodrošina iespēju iepazīties ar nolēmumu, izmantojot tulka palīdzību. Apsūdzētajam, kurš ir apcietinājumā, mājas arestā vai sociālās korekcijas izglītības iestādē, tiesas nolēmuma pieņemšanas diena ir diena, kad tam tiek izsniegta nolēmuma kopija viņam saprotamā valodā.

167. Uz 2012.gada 18.jūniju 12 ieslodzījuma vietās Latvijā kopā atradās 6414 ieslodzītie (t.sk. vīrieši – 5933 (no tiem 52 notiesātie izcieš mūža ieslodzījumu, 7 – notiesāti ar mūža ieslodzījumu, bet tiesas spriedums vēl nav stājies likumīgā spēkā), sievietes – 439, meitenes – 2, zēni – 40). Starp

ieslodzītajiem 2519 bija latviešu tautības pārstāvji, bet par 710 ieslodzītajiem (t.sk. vīrieši – 696 (no tiem 1 notiesātais izcieš mūža ieslodzījumu), zēni – 14) informācija par viņu tautību nav pieejama. Sk. pielikuma nr.1 tabulas nr.18, 19, 20.

Valsts valodas prasības profesionālo un amata pienākumu veikšanai

168. Latvija vēlas atsaukties uz informāciju tās pirmā nacionālā ziņojuma 125.rindkopā.
169. 2009.gada 7.jūlijā Ministru kabinets apstiprināja noteikumus Nr.733 „Noteikumi par valsts valodas zināšanu apjomu un valsts valodas prasmes pārbaudes kārtību profesionālo un amata pienākumu veikšanai, pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšanai un Eiropas Kopienas pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanai un valsts nodevu par valsts valodas prasmes pārbaudi”, kuru pielikumā definētas tās profesijas, kam noteikts atbilstošs valsts valodas prasmes līmenis. Lai varētu ieviest šīs prasības, tika noteikts pārejas periods līdz 2011.gada 1.septembrim, kad Ministru kabineta noteiktās konkrētās prasības valsts valodas lietojuma jomā tiek attiecinātas arī uz personām, kurām nepieciešama valodas prasme augstākajā – C līmenī (uzņēmumu struktūrvienību vadītājiem, speciālistiem, namu apsaimniekotājiem, lietvežiem utt.). Šo profesiju pārstāvjiem valoda jāzina un jālieto konkrētā līmenī, tieši veicot savus darba pienākumus, ja viņi darba procesā ir saistīti ar klientu apkalpošanu vai informācijas sniegšanu un viņu darbība skar likumīgas sabiedriskās intereses (Valsts valodas likuma 6.panta 2. un 3.daļas prasības).
170. Profesiju un amatu skaits, kuru pārstāvjiem tika noteikts konkrēts valsts valodas prasmes līmenis, bija jāpalielina arī tāpēc, ka darba devēji un pašnodarbinātās personas līdz attiecīgā regulējuma pieņemšanai ļoti bieži noteica nesamērīgi zemu vai arī nenoteica nekādu nepieciešamo valsts valodas prasmes līmeni, kad darbinieku vai pašnodarbināto darbība patiešām skāra likumīgas sabiedriskās intereses. Skaidrs tiesiskais regulējums ļauj mazākumtautību pārstāvjiem izvairīties no valsts valodas prasmes normu subjektīvas interpretācijas, jo līdz tam nereti darba devēji noteica nepamatoti atšķirīgas prasības vienādas profesijas pārstāvjiem salīdzināmos darba apstākļos.
171. Par valodas lietošanu izglītības procesā lūdzu sk. šī ziņojuma 187.-202. rindkopas par mazākumtautību izglītību Latvijā.

Bibliotēkas kā mazākumtautību valodu izmantošanu veicinoši centri

172. Bibliotēkas funkcionē kā sabiedrības integrācijas un sociālās komunikācijas centri, nodrošinot lasīšanas un kultūras vajadzības mazākumtautību valodās un popularizējot nacionālo minoritāšu literatūru un kultūru visai sabiedrībai, vienlaicīgi sekmējot sistemātisku un pilnvērtīgu latviešu kultūras un valodas apguvi gan individuāli, gan dažādos pasākumos un interešu grupās (daudzās

bibliotēkās darbojas latviešu valodas apguves kursi). Bibliotēkas sniedz arī iespēju ar interneta starpniecību rast virtuālu pieeju attiecīgās mazākumtautības etniskās dzimtenes informācijas resursiem un izmantojot starptautiskā starpbibliotēku abonementa sakarus pasūtīt interesējošos izdevumus no attiecīgas mazākumtautības etniskās dzimtenes bibliotēkām.

173. Latvijas bibliotēku krājumos tradicionāli ir pārstāvētas grāmatas un citi izdevumi mazākumtautību valodās. Lielākais īpatsvars ir bijis izdevumiem krievu valodā, tie sastāda ap 40% no kopējā bibliotēku krājumu apjoma. Publiskajās bibliotēkās, kas darbojas pašvaldību teritorijās Lietuvas, Igaunijas un Krievijas pierobežā, plašāk nekā citur ir pieejamas grāmatas attiecīgu robežvalstu valodās. Izdevumus dažādās valodās Rīgas iedzīvotājiem un viesiem piedāvā specializētā publiskā bibliotēka – Rīgas Centrālās bibliotēkas Svešvalodu bibliotēka. Pilsētās, kurās dzīvo romi (čigāni), bibliotēkas ir kļuvušas par romu valodas un kultūras popularizēšanas centriem.

11. pants

1. Puses apņemas atzīt, ka jebkura persona, kura pieder pie nacionālās minoritātes, ir tiesīga izmantot savu uzvārdu (dzimtas vārdu) un vārdu minoritātes valodā un ir tiesīga uz tā oficiālu atzīšanu saskaņā ar juridisko sistēmu nosacījumiem.
2. Puses apņemas atzīt, ka jebkura persona, kura pieder pie nacionālās minoritātes, ir tiesīga izvietot zīmes, uzrakstus un citu personiska rakstura informāciju minoritātes valodā sabiedrībai redzamās vietās.
3. Puses apņemas savu tiesību sistēmu un, ja nepieciešams, starpvalstu līgumu ietvaros, un, ņemot vērā savus specifiskos apstākļus, izvietot sabiedrības informācijai tradicionālos vietvārdus, ielu nosaukumu un citus topogrāfiskus apzīmējumus arī minoritātes valodā teritorijā, kuru lielā skaitā apdzīvo personas, kuras pieder pie nacionālās minoritātes, ja ir pietiekams pieprasījums izvietot šādas norādes.

174. Latvija vēlas atsaukties uz informāciju tās pirmā nacionālā ziņojuma 146.rindkopā.

Valodas lietojums personvārdos

175. Latvija vēlas atsaukties uz informāciju tās pirmā nacionālā ziņojuma 147.-151.rindkopās.

176. Latvija vēlas atsaukties uz sniegto informāciju tās komentāros par Konsultatīvās komitejas viedokļa 119.-121.rindkopām.

177. 2011.gada 11.maija Eiropas Savienības tiesa pasludināja spriedumu lietā C-391/09 *Malgožata – Runevič-Vardyn un Lukasz Pavel Wardyn pret Lietuvas Republikas Viļņas pilsētas domes Juridiskā departamenta Dzimtsarakstu nodaļu*, kurā atzina, ka valsts tiesību akti, kuros ir paredzēts, ka personas uzvārdi un vārdi šīs dalībvalsts civilstāvokļa reģistrāciju apliecinājošos dokumentos var tikt atveidoti tikai tādā formā, lai būtu ievēroti valsts oficiālās valodas rakstības noteikumi, attiecas uz situāciju, kas nav ietverta Padomes 2000.gada 29.jūnija Direktīvas 2000/43/EK, ar ko ievieš vienādas [vienlīdzīgas] attieksmes principu pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības, piemērošanas jomā. Spriedumā tika arī atzīts, ka valsts iestādēm, piemērojot nacionālos tiesību aktus, kas nosaka personvārdu atveidošanu civilstāvokļa reģistrāciju apliecinājošos dokumentos, nav jāievēro citas valsts tiesību akti attiecībā uz personvārdu atveidošanu, ja tas nerada nopietnas neērtības attiecīgajai personai administratīvā, profesionālā un privātā jomā. Tādējādi tiek pieļauts, ka laulības apliecībā personvārdi tiek atveidoti atbilstoši valsts, kas apliecību izdod, nevis personas izcelsmes valsts, valodas lietojuma prasībām. Šis Eiropas Savienības tiesas spriedums atbilst Eiropas Cilvēktiesību tiesas secinājumiem lietās *Mencena pret Latviju*²² un *Kuhareca pret Latviju*²³.

²² Iesnieguma nr. 71074/01, 2004.gada 7.decembra lēmums.

²³ Iesnieguma nr. 71557/01, 2004.gada 7.decembra lēmums.

Valodas lietošana vietvārdos

178. 2009.gadā tika pieņemts Ģeotelpiskās informācijas likums, kura 18.pants deleģē Ministru kabinetam tiesības noteikt „vietvārdu veidošanas, piešķiršanas, apstiprināšanas, uzkrāšanas, publiskošanas, izmantošanas, saglabāšanas un aizsardzības kārtību”.

Valodas lietojums publiski pieejamā informācijā

179. Latvija vēlas atsaukties uz informāciju, ko tā sniedza sava pirmā nacionālā ziņojuma 152.rindkopā, par valodas lietošanu uzrakstot, izkārtnēs, afišās, plakātos paziņojumos.

12. pants

- 1. Puses apņemas, ja nepieciešams, veikt pasākumus izglītības un zinātnes jomās, lai veicinātu nacionālo minoritāšu un vairākuma kultūras, vēstures, valodas un reliģijas zināšanu apguvi.*
- 2. Šādā kontekstā Puses apņemas cita starpā nodrošināt atbilstošas iespējas skolotāju apmācībai un pieejai mācību līdzekļiem un sekmēt kontaktu dibināšanu starp dažādu kopienu audzēkņiem un skolotājiem.*
- 3. Puses apņemas nodrošināt vienlīdzīgas iespējas iegūt izglītību visos līmeņos personām, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm.*

180. Latvija vēlas atsaukties uz informāciju tās pirmā nacionālā ziņojuma 155., 183. rindkopās.
181. Latvija vēlas atsaukties uz sniegto informāciju tās komentāros par Konsultatīvās komitejas viedokļa 126.rindkopu.

Svētdienas skolas

182. Saskaņā ar Kultūras ministrijā esošo informāciju uz 2011.gadu Latvijā ir aptuveni 11 svētdienas skolas. Svētdienas skolas ir ebreju, ukraiņu, baltkrievu etniskajām grupām, kā arī vecticībniekiem. Ebreju svētdienas skolu Liepājā apmeklē 19 bērni un Daugavpilī - 6 bērni.
183. 2010.gadā pēc vairāk nekā 22 gadu pārtraukuma atjaunota armēņu svētdienas skola Rīgā. Tajā mācās 20 bērni, kas svētdienās apmeklē valodas, kultūras, dziesmu un deju nodarbības. Nodarbības notiek Svēta Grigorija Apgaismotāja armēņu baznīcas telpās Rīgā.
184. Baltkrievu svētdienas skola, kurā tiek mācīta valoda, kultūra un darbojas pašdarbības teātris, Daugavpilī darbojas kopš 1993.gada. Skolu apmeklē 15 – 20 bērni.
185. Līdz 2010.gadam Liepājā darbojās ukraiņu svētdienas skola, kuru apmeklēja līdz 30 ukraiņu un jauktu ģimeņu bērni.

186. Arī Latvijas vecticībniekiem pastāvīgi darbojas svētdienas skolas Rīgas, Rēzeknes, Daugavpils, Līvānu, Viļānu un Jēkabpils draudzēs. Katrā māsā ap 20 jauniešu un pieaugušo. Svētdienas skolu pastāvēšana tiek nodrošināta no draudžu līdzekļiem un uz brīvprātīgā darba pamata.

Mazākumtautību izglītība

187. Latvija vēlas atsaukties uz sniegto informāciju tās pirmā nacionālā ziņojuma 158.-160., 163., 169., 171., 173., 174.rindkopās.
188. Latvija vēlas atsaukties uz sniegto informāciju tās komentāros par Konsultatīvās komitejas viedokļa 143.rindkopu.
189. Izglītības programmas valsts un pašvaldību dibinātās izglītības iestādēs, kurās tiek ieviestas mazākumtautību izglītības programmas, īsteno Izglītības likuma 41.pantā noteiktajā kārtībā²⁴. Tas nozīmē, ka šajās iestādēs tiek nodrošināta ne tikai etniskās kultūras un valodas apguve, bet mazākumtautības valodā tiek nodrošināta arī citu priekšmetu, piemēram, vēstures, matemātikas, bioloģijas utml., apguve (sk. šī ziņojuma 194.-195.rindkopas). Papildus, valsts nodrošina fakultatīvās nodarbības mazākumtautību izglītības iestādēs, kurās tiek vecināta etniskās identitātes, kultūras un mazākumtautību valodas apguve. Savukārt privātajās izglītības iestādēs normatīvajos aktos noteiktā kārtībā izglītību var iegūt arī citā valodā, piemēram, angļu, franču u.c.²⁵ Latvijā valsts finansējumu saņem visas vispārējās izglītības iestādes. Tādējādi 2011./2012.mācību gadā Latvijā valsts finansējumu saņēma 641 vispārējās izglītības iestādes ar latviešu mācībvalodu, 99 izglītības iestādes, kas īsteno mazākumtautību izglītības programmu un 65 divplūsmu skolas. Valsts finansē arī četras izglītības iestādes, kas īsteno izglītības programmas poļu valodā, vienu skolu ar ukraiņu, vienu ar baltkrievu mācību valodu, kā arī vienu ebreju, igauņu un lietuviešu skolu. Viena ebreju privātā izglītības iestāde īsteno mazākumtautību izglītības programmu. Vairākas izglītības iestādes nodrošina čigānu (romu) skolēnu izglītību. Privātās izglītības iestādes saņem valsts budžeta mērķdotāciju pedagoģu darba samaksai.

²⁴ Izglītības likuma 41.pants nosaka:

(1) Mazākumtautību izglītības programmas izstrādā izglītības iestāde, izvēloties kādu no valsts pirmsskolas izglītības vadlīnijās vai attiecīgajā valsts izglītības standartā ietvertajiem izglītības programmaparaugiem.

(2) Mazākumtautību izglītības programmās papildus iekļauj attiecīgās etniskās kultūras apguvei un mazākumtautību integrācijai Latvijā nepieciešamo saturu.

²⁵ Izglītības 9.pants paredz, ka :

(1) Valsts un pašvaldību izglītības iestādēs izglītību iegūst valsts valodā.

(2) Citā valodā izglītību var iegūt:

1) privātās izglītības iestādēs;

2) valsts un pašvaldību izglītības iestādēs, kurās tiek īstenotas mazākumtautību izglītības programmas, ievērojot šā likuma 41.panta noteikumus;

3) citos likumos paredzētās izglītības iestādēs.

190. Pirmsskolas izglītību bērni apgūst līdz septiņu gadu vecumam. Saskaņā ar vecāku vēlmēm pirmsskolas izglītības programmas bērni no 2 gadu vecuma var apgūt latviešu, mazākumtautību (krievu un poļu) valodā. Bērnu no piecu gadu vecuma sagatavošana pamatizglītības ieguvei ir obligāta. Mazākumtautību pirmsskolas izglītības programmas tiek īstenotas mazākumtautību valodā, paredzot rotaļnodarbības latviešu valodas apguvei. Datus par iestāžu skaitu un grupu skaitu, kuras īsteno pirmsskolas izglītības programmu sk. pielikuma nr.1 tabulās nr.21 un nr. 22.
191. Datus par skolēnu skaita sadalījumu pēc apmācības valodas (%) sk. pielikuma nr.1 tabulā nr.23.
192. Datus par skolēnu skaitu (%) dienas skolās pēc apmācības valodas sk. pielikuma nr.1 tabulā nr.24.
193. Atbalstot izglītības iestāžu administrācijas, skolēnu, vecāku un poļu kultūras biedrības priekšlikumu, 2008.-2010.gadā Izglītības un zinātnes ministrija ir nodrošinājusi divu poļu vidusskolu – Rēzeknes valsts poļu ģimnāzijas un J.Pilsudska Daugavpils valsts poļu ģimnāzijas vēsturiskā nosaukuma – ģimnāzijas atgūšanu.
194. Mazākumtautību izglītības iespējas nodrošina latviešu valodas un kultūras apguvi, saglabājot etniskās identitātes – valodas, kultūras un tradīciju – apguvi. Izglītības programmas izstrādā izglītības iestādes, iekļaujot mācību priekšmetu apguvi latviešu valodā un attiecīgās etniskās kultūras apguvei nepieciešamo saturu, par pamatu ņemot Ministru kabineta apstiprinātos vispārējās izglītības programmu paraugus, kuri atšķiras pēc mazākumtautības un latviešu valodā mācīto priekšmetu skaita proporcijas un mācību priekšmetu apguves bilingvāli. Izglītības iestādes var izvēlēties kādu no izglītības programmu modeļiem.
195. Pamata izglītības iestādes īsteno šādus mazākumtautību izglītības programmas modeļus:
- 1.modelis (mācību priekšmeti pārsvarā latviski) – 5% izglītības iestāžu;
 - 2.modelis (50% mācību priekšmetu latviski un bilingvāli) – 41% izglītības iestāžu;
 - 3.modelis (pakāpeniski palielinās mācību priekšmetu skaits latviski) – 34% izglītības iestāžu;
 - 4.modelis (pamatā mācību priekšmetu apguve latviešu un mazākumtautību valodā) – 5% izglītības iestāžu;
 - 5.modelis (skolas izstrādāts modelis) – 15% izglītības iestāžu.
196. Valsts pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības standarti ir identiski visām izglītības iestādēm.
197. Lai izvērtētu 2004.gadā Izglītības likumā noteiktās izmaiņas, kas noteica mazākumtautību izglītības iestādēs mācību priekšmetu apguvi vidusskolā trīs piektdaļas (60%) no mācību satura latviešu valodā, Izglītības un zinātnes

ministrija 2010.gadā pasūtīja pētījumu „Vidusskolēnu pilsoniskās un lingvistiskās attieksmes, apgūstot mazākumtautību izglītības programmas”, ko veica Baltijas Sociālo zinātņu institūts.²⁶

198. Pētījuma rezultāti liecina, ka uzlabojusies attieksme pret mazākumtautības izglītības reformu. Pētījumā secināts, ka 2004.gadā 39% skolēnu apgalvoja, ka runā latviski, savukārt 2010.gadā 61% norāda, ka ārpus skolas lieto latviešu valodu. Palielinājies skolēnu skaits, kuri vēlas mācīties bilingvāli: 2004.gadā – 41%, 2010.gadā – 58%. Secināts, ka paaugstinājusies skolēnu motivācija apgūt latviešu valodu, piemēram, 63% skolēnu atzīst, ka labas latviešu valodas zināšanas nepieciešamas, lai studētu augstskolās. Šāds rezultāts ir panākts ar sekmīgu bilingvālās izglītības ieviešanas modeli pamatskolā, kas vienlaikus paredz mācību priekšmetu apguvi latviski, kā arī pieļaujot mācību priekšmetu apguvi bilingvāli un mazākumtautību valodās.²⁷
199. Skolēni, kuri iegūst vispārējo vidējo izglītību mazākumtautību izglītības programmā, ar 2007.gadu var izvēlēties valsts pārbaudes darbu kārtošanas valodu 12.klasē – latviešu vai krievu. Secināts, ka palielinās skolēnu skaits, kuri, kārtojot centralizētos eksāmenus, izvēlas atbildēt latviešu valodā (sk. pielikumā nr.2 attēlu nr.1).
200. Izmaiņas valsts vidējās izglītības standartā un mācību priekšmetu standartos paredz, ka ar 2012.gadu tiek piemērotas vienotas prasības 12.klases latviešu valodas centralizētajā eksāmenā. Lai noskaidrotu, vai skolēni šīm prasībām ir sagatavoti, Izglītības un zinātnes ministrija 2009.gadā pasūtīja pētījumu „Centralizēto eksāmenu pēdējo trīs gadu rezultātu analīze un sagatavotība pārejai uz vienotu latviešu valodas eksāmenu 2012.gadā izpēte”, ko veica Baltijas Sociālo zinātņu institūts. Pētījuma rezultāti liecina, ka vienotās prasības latviešu valodas eksāmenā tiek ieviestas pakāpeniski, trīs gadu laikā. Pētījumā secināts, ka mazākumtautību skolēnu mācību sasniegumi, apgūstot mācību priekšmetus bilingvāli, ir augstāki kā salīdzinoši vidējie rezultāti valstī, īpaši dabaszinātņu mācību priekšmetos (matemātikā, fizikā, ķīmijā un bioloģijā).²⁸
201. Izglītības reformas rezultātā mazākumtautību skolēnu latviešu valodas zināšanu līmenis ir ievērojami uzlabojies. Ja 1996.gadā 49% mazākumtautību jauniešu savas latviešu valodas zināšanas vērtēja kā labas, tad 2011.gadā 61%

²⁶ Pētījuma ziņojums „Vidusskolēnu pilsoniskās un lingvistiskās attieksmes, apgūstot mazākumtautību izglītības programmas”, Baltijas sociālo zinātņu institūts, 2010, http://izm.izm.gov.lv/upload_file/BISS_pet_skolnieku_attieksmes.pdf.

²⁷ Pēc LVA pasūtījuma 2008.gadā Baltijas Sociālo zinātņu institūts veica pētījumu „Valoda”. Tā rezultāti liecina, ka cittauniešu latviešu valodas prasme pakāpeniski uzlabojas: labas latviešu valodas prasmes 2008.gadā bija 57% cittauniešu (2004. gadā – 47%). Pakāpeniski samazinās grupa, kas latviešu valodu neprot gandrīz nemaz (2004.gadā – 10%, 2008.gadā – 7%). Atskaite „Valoda”, Baltijas sociālo zinātņu institūts, 2008, http://www.bszi.lv/downloads/resources/valoda/valoda2008_lv.pdf.

²⁸ Pētījums „Centralizēto eksāmenu pēdējo trīs gadu rezultātu analīze un sagatavotības pārejai uz vienotu latviešu valodas eksāmenu 2012.gadā izpēte”, Baltijas sociālo zinātņu institūts, 2009, http://izm.izm.gov.lv/upload_file/Registri_statistika/IZM-petijums-pareja-uz-vienotu-latv-val-eksamenu.pdf.

mazākumtautību jauniešu LVA pētījumā „Latviešu valodas apguvi ietekmējošie faktori un lietojuma vide” latviešu valodas zināšanas novērtē kā „ļoti labas” un „labas”.²⁹

202. EDSO augstais komisārs nacionālo minoritāšu jautājumos Knuts Vollebeks, viesojoties Latvijā 2011.gadā, atzinis Latviju par veiksmes stāstu valsts valodas apguvē un minējis kā izcilu piemēru šajā jomā citām valstīm, kas ne tikai veicina valsts valodas apguvi, bet arī stiprina savstarpējo sapratni un sabiedrības integrāciju.

Čigānu (romu) skolēnu izglītības iespējas

203. Sadarbībā ar novadu un pilsētu izglītības pārvaldēm, izglītības iestādēm un NVO Izglītības un zinātnes ministrija apkopo informāciju par čigānu (romu) skolēnu mācību sasniegumiem. 2009./2010.mācību gadā secināts, ka 26.2% čigānu (romu) bērniem uzlabota rakstītprasme un lasītprasme papildu mācību pasākumos (pagarināts mācību gads). Tiek apkopoti dati par romu skolēnu izglītības iestāžu apmeklējumu un romu skolēnu integrācijas un izglītošanas pasākumiem. 2010./2011.mācību gadā 10.2% skolēnu dažādu iemeslu dēļ nepabeidza obligāto izglītību (ģimenes atstājušas valsti, sociāli nelabvēlīgi apstākļi ģimenēs u.c.), kas ir konstants rādītājs.
204. Datus par romu skolēnu skaitu vispārējās izglītības iestādēs sk. pielikuma nr.1 tabulā nr.25.
205. Nozīmīgs Valsts programmas „Čigāni (romi) Latvijā 2007-2009” ietvaros īstenots projekts ir „Skolotāju palīgu čigānu (romu) nodrošināšana izglītības iestādēs”, kura mērķis bija radīt īpašas iespējas romu pārstāvjiem paaugstināt izglītības līmeni, kā arī attīstīt iekļaujošās izglītības principu pielietojšanu vispārējās izglītības sistēmā. Skolu iekļaujošajās klasēs izveidoja skolotāja palīga vietu, kurās kopā ar citu tautību bērniem mācās arī romu bērni. Šī pieeja veicināja veiksmīgāku romu bērnu integrāciju skolas sociālajā vidē. Skolotāju palīgi, kuri pēc tautības ir romi, kalpo par saikni starp skolu, ģimeni, romiem un sabiedrību. Projekta rezultātā 20 skolotāju palīgi tika sagatavoti darbam skolās.
206. Astoņi no 20 skolotāju palīgiem-romiem, ko apmācīja 2007./2008. un 2008./2009.mācību gadā programmas „Čigāni (romi) Latvijā” 2007.-2009.gadam Rīcības plāna ietvaros, strādāja reģionu skolās. Arī 2011./2012.mācību gadā tika nodarbināti septiņi skolotāju palīgi; viens no tiem saņēma darba samaksu no pašvaldības budžeta, bet seši no valsts budžeta.
207. Vērtējot romu izcelsmes skolotāju palīgu sagatavošanas programmas īstenošanu, mācību iestāžu direktoru, pedagogu un romu vecāku aptaujas

²⁹ Pētījums „Latviešu valodas apguvi ietekmējošie faktori un lietojuma vide”, Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija, 2010, http://www.bilingvals.lv/uploads_docs/A1_PETIJUMS_LATVIESU_VALODAS_APGUVI_IETEKMJOSIES_FAKTORI_UN_LIETOJUMA_VIDE_1305276230.pdf.

rezultāti apstiprina, ka skolotāju palīgu darba rezultāti ir vērtējami ar „labi” un „izcili”, ļaujot secināt, ka skolotāju palīgu darbs ievērojami veicina romu bērnu mācību rezultātus un romu sabiedrības viedokļa maiņu par izglītības nepieciešamību un motivēšanu atbalstīt savus bērnus izglītības procesā. Eiropas Padomē Latvijas ieviestā prakse minēta kā labās prakses piemērs. Arī turpmāk, lai veicinātu romu integrācijas politikas iekļaušanu nozaru politikas kontekstā, romu integrācijas jautājumus plānots skatīt kopējā sabiedrības integrācijas politikas ietvarā.

208. 2011.gadā Izglītības iniciatīvu centrs ir veicis pētījumu „Romu tiesības uz izglītību: īstenošanas situācija Latvijā”. Pētījumā secināts, ka nepieciešams veikt monitoringu par čigānu (romu) skolēnu iekļaušanu vispārējās izglītības procesā, nodrošinot obligātās pamatizglītības ieguvī un attīstīt skolotāju palīgu – romu darbības pozitīvos rezultātus.³⁰
209. Informāciju par veiktajiem pasākumiem iecietības veicināšanai pret romiem sk. šī ziņojuma 114.-120.rindkopās.

Atbalsts mazākumtautību skolām

210. Pateicoties Latvijas valsts, Eiropas Sociālā fonda un ārvalstu finansējumam, mazākumtautību izglītības iestādes, saņem nozīmīgu atbalstu. Izglītības un zinātnes ministrija atzinīgi novērtē Polijas, Lietuvas, Igaunijas, Ukrainas, Krievijas, Baltkrievijas un Izraēlas valstu atbalstu mazākumtautību skolu nodrošināšanā ar mācību līdzekļiem, skolēnu vasaras nometņu organizēšanā, viespedagogu nodrošināšanā un skolu ēku renovācijā.
211. Ieviešot modeli „nauda seko skolēnam” (sk. šī ziņojuma 228.rindkopu), lai nodrošinātu mazākumtautību skolu (Rīgas Lietuviešu vidusskola, Rīgas Ukrainu vidusskola, Rīgas Itas Kozakēvičas Poļu vidusskola, Š. Dubnova Rīgas Ebreju vidusskola, Rīgas Baltkrievu pamatskola, Rīgas Igaņu pamatskola) pastāvēšanu, Rīgas dome kopš 2009.gada, pārdaļot valsts mērķdotāciju pedagogu darba samaksai, palielināja finansējumu mazākumtautību skolu pedagogu atalgojumam par vienu ceturto daļu salīdzinājumā ar pārējām skolām.
212. Ukrainas valsts ir finansiāli atbalstījusi Ukrainu skolas klašu telpu remontu, teritorijas labiekārtošanu un datoru klašu aprīkojuma iegādi. Rīgas Ukrainu vidusskolā ar Rīgas domes atbalstu 2011.gada decembrī pabeigti būvniecības un renovācijas darbi un paredzēts, ka ar Ukrainas valdības atbalstu skola tiks apgādāta ar mēbelēm un aprīkojumu.
213. 2010.gadā Rīgas Baltkrievu pamatskola ir pārvietota uz izglītības iestādei piemērotām telpām. Telpas pirms tam tika izremontētas par Rīgas domes līdzekļiem un iekārtotas ar Baltkrievijas valdības atbalstu.

³⁰ Pētījums „Romu tiesības uz izglītību: īstenošanas situācija Latvijā”, Izglītības iniciatīvu centrs, 2011,http://www.iic.lv/lv/projekti/rti_petijums_isl.pdf.

214. 2010.gadā Š.Dubnova Rīgas Ebreju vidusskola tika pārvietota uz jaunām par Rīgas domes līdzekļiem izremontētām un aprīkotām telpām. Izraēlas valsts ir nodrošinājusi viesskolotāja darbu, Pasaules ebreju izglītības organizācija – mācību telpu tehnisko nodrošinājumu.
215. 2009.gadā ir atklāts Lietuviešu vidusskolas Interesu izglītības centrs, kurā 1/3 renovācijas finansējuma ir piešķīrusi Lietuvas valdība. Lietuva nodrošina skolu ar mācību materiāliem un viesskolotāju darbu.
216. Sadarbībā ar Krievijas vēstniecību Latvijā ir nodrošināts atbalsts mācību palīglīdzekļu iegādei.
217. Baltkrievu pamatskola no 1994.gada ar Baltkrievijas vēstniecības starpniecību saņem grāmatas un mācību palīglīdzekļus. Skolotāji paaugstina pedagoģisko meistarību kvalifikācijas celšanas kursos Baltkrievijas augstskolās.
218. Igaunņu vidusskola no 1989.gada saņem Igaunijas atbalstu datoru un mācību līdzekļu iegādei, kā arī viesskolotāja darba nodrošināšanai.
219. Sākot ar 1992.gadu ievērojamu atbalstu poļu izglītības iestādes saņem no Polijas valsts: skolu ēku uzturēšanai un renovācijai, daudzveidīgiem mācību līdzekļiem, informātikas kabinetiem, datoriem, interaktīvajām tāfelēm, audio vizuālajiem līdzekļiem, stipendijām skolēniem. Katru gadu līdz pat 25 skolotājiem tiek norīkoti viesskolotāju darbam Latvijā no Polijas. Tiek sekmēta pedagogu profesionālās meistarības pilnveide tālākizglītībasursos, kā arī pedagogu pieredzes apmaiņa.

Izglītības kvalitātes valsts dienests

220. Izglītības kvalitātes valsts dienests veic vispārējās izglītības iestāžu un programmu akreditāciju. Līdz 2009.gadam to veica Vispārējās izglītības kvalitātes novērtēšanas valsts aģentūra un Profesionālās izglītības administrācija, kā arī Augstākās izglītības kvalitātes novērtēšanas centrs.
221. No akreditēto vispārējās izglītības iestāžu skaita 2009./2010.mācību gadā akreditētas 9 mazākumtautību izglītības iestādes, tai skaitā 1 pamatskola un 8 vidusskolas, no kurām ir gan pašvaldības dibinātas izglītības iestādes, gan privātā izglītības iestāde. Vērtētajos kritērijos mazākumtautību izglītības iestādes ieguvušas kopējo novērtējumu no 61 līdz 76 punktiem (maksimālais punktu skaits attiecīgi 76 vai 80)³¹. Izglītības iestāžu darbības kvalitātes novērtēšanas vidējais vērtējums vērtētajos kritērijos ir 3,7 punkti (maksimālais punktu skaits 4).

³¹ Ja pamatzglītības iestāde īstenojusi speciālās izglītības programmas, tad minētās izglītības iestādes darbība ar kvalitātes vērtējuma līmeni tika vērtēta 20 kritērijos (maksimāli iegūstamais punktu skaits kritēriju vērtējumos 80 punkti). Ja izglītības iestāde neīstenoja speciālās izglītības programmas, šo izglītības iestāžu darbība ar kvalitātes vērtējuma līmeni vērtēta 19 kritērijos (maksimāli iegūstamais punktu skaits kritēriju vērtējumos 76 punkti).

222. 2010./2011.mācību gadā akreditētas 92 vispārējās izglītības iestādes, tajā skaitā pirmajā mācību pusgadā ar akreditācijas ekspertu komisiju akreditētas 29 izglītības iestādes. No minētā akreditēto izglītības iestāžu skaita akreditētas 2 mazākumtautību izglītības iestādes, to skaitā 1 vidusskola un 1 valsts ģimnāzija, no kurām 1 pašvaldības dibinātā izglītības iestāde un 1 privātā izglītības iestāde.

Valsts izglītības satura centrs

223. Latvija vēlas atsaukties uz sniegto informāciju tās pirmā nacionālā ziņojuma 181.rindkopā un norādīt, ka Valsts izglītības satura centrs veiksmīgi turpina veikt savas funkcijas.

Latviešu valodas aģentūra

224. LVA nodrošina mūsdienīgu un daudzveidīgu pedagogu tālākizglītības bilingvālo mācību (mācību satura un valodas integrēta apguve) visās izglītības pakāpēs (sk. arī šī ziņojuma 71.rindkopu).
225. LVA izdod mācību līdzekļus bilingvālajai izglītībai: mācību materiālus skolēniem matemātikas, fizikas, ķīmijas, bioloģijas, vēstures, ekonomikas pamatu, ģeogrāfijas apguvei; mācību līdzekļus skolēniem un skolotājiem valsts valodas apguvei un bilingvālajām mācībām vidusskolā. 2010./2011.mācību gadā sagatavoti audio vizuālie mācību materiāli, mācību materiāli e-videi (pašmācību diski skolēniem mācību vielas nostiprināšanai, materiāli darbam ar interaktīvo tāfeli, elektroniskā vārdnīca skolēniem; mācību filmas par latviešu valodu, literatūru, kultūru un interaktīvs mācību līdzeklis ģeogrāfijas, vēstures, kultūrvēstures apguvei).

Vienlīdzīga pieeja izglītībai

226. Par Izglītības likumā noteiktajām tiesībām uz izglītību sk. šī ziņojuma 56.rindkopu.
227. Izglītības likuma 12.pants nosaka, ka maksu par pirmsskolas izglītības, pamatzglītības un vidējās izglītības ieguvī valsts vai pašvaldību dibinātā izglītības iestādē sedz no valsts budžeta vai pašvaldību budžetiem Ministru kabineta noteiktajā kārtībā, bet privātā izglītības iestāde var noteikt maksu par izglītības ieguvī.
228. Tā kā demogrāfiskās situācijas dēļ samazinās izglītojamo skaits (sk. pielikuma nr.1 tabulu nr.26 par vispārīzglītojošo dienas skolu skolēnu sadalījumu pa tautībām un tabulu nr.27 par vispārīzglītojošo dienas skolu skaitu sadalījumā pa plūsmām), kā arī ar mērķi optimizēt izglītības sistēmu ekonomiskās krīzes pārvarēšanas kontekstā, izglītības sistēmā tika ieviests princips „nauda seko skolēnam”. Piemērojot šo principu, kopš 2008.gada daļa izglītības iestāžu ir reorganizētas vai dažkārt slēgtas. Pilsētu un novadu pašvaldības

reorganizētajās skolās pamatā saglabā esošās izglītības programmas, piemēram, mazākumtautību izglītības programmas var turpināt īstenot divplūsmu skolā. Ievērojot izglītības iestāžu finansēšanas principu „nauda seko skolēnam”, vairākas pašvaldības, piemēram, Rīgas un Daugavpils domes piemēro atvieglojumus mazākumtautību izglītības iestāžu finansēšanai. Skolas, kurās mācību process notiek bilingvāli, tiek nodrošinātas tieši tāpat kā skolas, kurās mācības notiek tikai latviešu valodā.

229. Informāciju par vispārējo izglītības iestāžu slēgšanu sk. pielikuma nr.1 tabulā nr.28.
230. Informāciju par vispārējo izglītības iestāžu reorganizāciju sk. pielikuma nr.1 tabulā nr.29.
231. Saskaņā ar 2011.gada 14.jūlijā pieņemtajiem grozījumiem 1995.gada Augstskolu likuma 45.pantā, vienādas tiesības studēt augstskolā vai koledžā tiek garantētas Latvijas pilsonim, Latvijas nepilsonim, Eiropas Savienības pilsonim, Eiropas Ekonomikas zonas pilsonim vai Šveices Konfederācijas pilsonim un Eiropas Kopienas pastāvīgajam iedzīvotājam, kuram ir derīga uzturēšanās atļauja.

13. pants

1. Izglītības sistēmu ietvaros Puses apņemas atzīt, ka personas, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, ir tiesīgas izveidot un vadīt privātas izglītības un apmācības iestādes.

2. Šīs tiesības baudīšana nerada Pusēm nekādas finansiālas saistības.

232. Latvija vēlas atsaukties uz informāciju tās pirmā nacionālā ziņojuma 184. un 186. rindkopās.
233. 2011./2012.mācību gadā no 37 privātajām izglītības iestādēm, kas īsteno dienas apmācības programmas, 14 privātskolas īstenoja izglītības programmu mazākumtautību valodā un 3 izglītības iestādes ir divplūsmu skolas. Mazākumtautību privātskolu kopējais finansējums no valsts budžeta 2010.gadā bija LVL 505 440, 2011.gadā – LVL 501 420.

14. pants

1. Puses apņemas atzīt, ka jebkura persona, kas pieder pie nacionālās minoritātes, ir tiesīga apgūt savas minoritātes valodu.

2. Valstu izglītības sistēmu ietvaros Puses apņemas, ja ir pietiekams pieprasījums, nodrošināt savu iespēju robežās, ka personām, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, ir pienācīgas iespējas apgūt minoritātes valodu vai iegūt izglītību šajā valodā tajā teritorijā, kuru vēsturiski vai lielā skaitā apdzīvoto nacionālo minoritāšu personas.

3. Šī panta 2. punkts tiek īstenots, nekaitējot oficiālās valodas apguvei vai izglītības iegūšanai šajā valodā.

234. Sk. šī ziņojuma 182.-186., kā arī 187.-202. rindkopas.

15. pants

Puses apņemas radīt nepieciešamos apstākļus, lai personas, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, varētu efektīvi piedalīties kultūras, sociālajā un ekonomiskajā dzīvē, kā arī sabiedriskajā dzīvē, īpaši tad, kad skartas minoritātes.

235. Latvija vēlas atsaukties uz sniegto informāciju tās komentāros par Konsultatīvās komitejas viedokļa 159., 162., 168.-171., 172. rindkopām.
236. Informāciju par valsts institūciju konsultatīvajiem mehānismiem, kā arī NVO un mazākumtautību NVO līdzdalības iespējām valsts politikas un tās veidošanas procesā, kā arī par mazākumtautību iespējām piedalīties kultūras, sociālajā un ekonomiskajā dzīvē sk. šī ziņojuma 23.-36. rindkopās.
237. 2005.-2009.gadā Rīgā un Latvijas reģionos ar valsts finansiālo atbalstu darbojās 5 NVO, kas pildīja reģionālo resursu centru funkcijas:
- sniedza bezmaksas konsultācijas NVO un nodrošināja bezmaksas telpas un biroja pakalpojumus NVO pasākumiem;
 - organizēja apmācības, seminārus un citus pasākumus par NVO aktuālām tēmām reģionā (gada pārskatu sagatavošana, sabiedriskā labuma būtība u.c.);
 - apkopoja informāciju par NVO reģionā un nodrošināja aktuālākās informācijas izplatību NVO;
 - veidoja ciešu NVO sadarbību ar pašvaldību un valsts institūcijām, nodrošinot reģiona NVO līdzdalību reģiona politikas plānošanas īstenošanā;
 - attīstīja partnerību un sadarbību NVO starpā reģionā;
 - veicināja reģiona NVO līdzdalību dažādos NVO sadarbības tīklos.
238. 2006.gadā uzsāka darboties Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padome (turpmāk tekstā – Memoranda padome). Laika posmā kopš 2006.gada:
- i. divas reizes tā sekmēja būtisku grozījumu Ministru kabineta Kārtības rullī, kas skar sabiedrības līdzdalību, pieņemšanu. Pieņemšanas procesā ir jauni grozījumi, kuru izstrādē atkal aktīvi iesaistās NVO;
 - ii. izstrādāti un pieņemti Ministru kabineta noteikumi par sabiedrības līdzdalības kārtību attīstības plānošanas procesā;
 - iii. Memoranda padome kalpoja par forumu, kur NVO pauda vēlmi aktīvi iesaistīties budžeta plānošanas procesā, ES struktūrfondu nākamā plānošanas perioda dokumentācijas izstrādē, valsts pārvaldes uzdevumu deleģēšanas procesā. NVO aktīvi diskutē ar to saistītus jautājumus;
 - iv. pašlaik Memoranda padome veic ministriju īstenotās līdzdalības prakses izvērtēšanu pēc kritērijiem, par kuriem panākta vienošanās ar visām NVO un arī ministrijām. Mērķis ir apzināt un novērst nepilnības sabiedrības līdzdalībā;
 - v. pēc Memoranda padomes iniciatīvas katrā ministrijā darbojas NVO kontaktpersona, kas palīdz NVO sekmīgāk līdzdarboties ministriju un

padotības iestāžu līmenī. Valsts kanceleja uzsākusi NVO kontaktpersonu metodiskas vadības un koordinācijas pasākumus;

- vi. ministrijas aizvien biežāk uztic Memoranda padomei deleģēt NVO pārstāvjus iekļaušanai konkrētās darba grupās/konsultatīvās padomēs, tādējādi Memoranda padome ir NVO vidū autoritāti ieguvis orgāns, kura darbība ir caurspīdīga un atklāta, un kas palīdz samazināt administratīvos šķēršļus, ko NVO un valsts pārvaldei rada piemērotu partneru izvēles process to iekļaušanai darba grupās.

239. Memoranda padome koordinēja NVO līdzdalību valsts pārvaldes funkciju izvērtēšanā (abās kārtās) un valdības rīcības plāna izstrādē. Memoranda padomes deleģēti pārstāvji pašlaik darbojas valsts sekretāru sanāksmēs, Ministru kabineta komitejas sēdēs, funkciju audita komisijā, ES struktūrfondu uzraudzības komitejā, darbības programmas "Cilvēkresursi un nodarbinātība" papildinājuma 1.5.2.pasākuma "Cilvēkresursu kapacitātes stiprināšana" uzraudzības komitejā un Eiropas Brīvprātīgā darba gada vadības komitejā.

240. Memoranda īstenošana un memoranda padomes darbs tiek izvērtēts divas reizes gadā. Ministrijas par to iesniedz pārskatu Valsts kancelejai, kas sagatavo un publisko informācijas apkopojumu un analīzi. Šie izvērtējumi tāpat kā memoranda padomes protokoli ir pieejami Ministru kabineta mājaslapā.³²

Latvijas pilsoniskā alianse

241. Latvija vēlas atsaukties uz informāciju tās pirmā nacionālā ziņojuma 194.rindkopā.

242. Šobrīd Latvijas Pilsoniskā alianse (turpmāk – eLPA) apvieno 127 biedrus – NVO sektorā aktīvas juridiskas organizācijas un privātpersonas, no kurām 8 ir mazākumtautību NVO. eLPA aktīvi darbojas kā NVO sektora interešu aizstāvis, sekojot līdzi lēmumu pieņemšanai valsts pārvaldē. eLPA pārstāvji piedalās Ministru kabineta un ministriju darba grupās, iknedēļas valsts sekretāru sanāksmēs, kā arī Saeimas komisiju sēdēs.

243. Gada laikā biedrība iepazīstas ar vairāk kā 1500 priekšlikumiem likumu normu, Ministru kabineta noteikumu un attīstības dokumentu grozīšanai. 2010.gadā eLPA sniegusi atzinumus gan Saeimas komisijām, gan ministrijām ar mērķi veikt grozījumus likumos un Ministru kabineta noteikumos, kas ietekmē NVO darbību. Biedrība ir sniegusi atzinumus gan par tiesību aktiem, kas ietekmē NVO darbību – Biedrību un nodibinājumu likums, Sabiedriskā labuma organizāciju likums, likums Par pašvaldībām, likums Par grāmatvedību un citiem likumdošanas aktu projektiem.

244. eLPA programmas „Rīgas reģiona NVO resursu centrs” ietvaros biedrība sniedz konsultācijas un apmācības Rīgas plānošanas reģionā esošajām

³² Izvērtējumi pieejami <http://mk.gov.lv/lv/sabiedribas-lidzdaliba/sadarbibas-memorands/>.

organizācijām par biedrību un nodibinājumu dibināšanu un darbību, NVO darbības juridiskajiem, interešu aizstāvības, finanšu piesaistes u.c. jautājumiem.

Latvijas Nacionālo kultūras biedrību asociācija (LNKBA)

245. LNKBA apvieno vairāk nekā 20 Latvijā dzīvojošu dažādu tautību kultūras biedrības. Kultūras ministrija turpina sniegt ikgadēju finansiālu atbalstu LNKBA ēkas uzturēšanai, kas saskaņā ar Saeimas lēmumu ir nodota LNKBA īpašumā. LNKBA, piesaistot plašu sabiedrību, tiek tradicionāli atzīmēti dažādu tautību svētki. 2008. un 2010.gadā kopā ar UNESCO Nacionālo komisiju īstenoti divi projekti bērniem: „Draugu stāsti” un „Pasaku tilts”.
246. LNKBA koordinē ikmēneša pārraides (12 pusstundas garas pārraides mēnesī) mazākumtautību valodās Latvijas Radio, kurās iepazīstina ar dažādu nacionālo kultūras biedrību jaunumiem, plāniem, tradīcijām, cilvēkiem un konkrētiem pasākumiem.
247. Par valsts sniegto finansiālo atbalstu Latvijas Nacionālo kultūras biedrību asociācijai sk. pielikuma nr.1 tabulā nr.30.

Latviešu valodas apmācības nodrošināšana

248. LVA nodrošina latviešu valodas bezmaksas kursus dažādām mērķauditorijām (skolotājiem, bērnudārza audzinātājiem, policistiem, medicīnas darbiniekiem, jaunkareivjiem, bezdarbniekiem u.c. mērķauditorijām). Sākot ar 2006.gadu LVA īsteno latviešu valodas apguvi vecākiem un skolotājiem (no 2006. līdz 2010.gadam izglītoti 5576 mazākumtautību skolēnu vecāki un skolotāji). 2010.gadā ir nodrošināta profesionālā pilnveide 38 pieaugušo izglītotājiem visā Latvijā, kā arī izveidots un pieejams e-vidē latviešu valodas mācību kurss iesācējiem (www.valoda.lv). Kopumā no 2000.gada ir izdots vairāk nekā 100 mācību un metodisko līdzekļu pieaugušajiem.
249. 2007. un 2008.gadā tika turpināta no valsts budžeta finansētās etniskās integrācijas programmas „Latviešu valodas apguve pieaugušajiem” īstenošana, kuru administrēja SIF. Programmas mērķis bija paaugstināt pieaugušo Latvijas iedzīvotāju latviešu valodas prasmi un tā deva iespēju ikvienam pieaugušam Latvijas iedzīvotājam neatkarīgi no vecuma, nodarbošanās, vai sociālā stāvokļa pretendēt uz valsts atbalstu kvalitatīvu latviešu valodas kursu apmeklēšanai, lai apgūtu latviešu valodu līdz valsts valodas B2 prasmes līmenim. Katra atbalstītā projekta rezultātā vismaz 70% kursantu paaugstināja valodas prasmi par vienu valodas prasmes pakāpi.
250. Kopš 2009.gada valsts budžeta līdzekļu trūkuma dēļ valsts programma "Latviešu valodas apguve pieaugušajiem" uz laiku ir apturēta. Kopumā no 2002.-2009.gadam programmas ietvaros veikta vairāk kā 17 000 personu apmācība, no valsts budžeta tam atvēlot 1,24 miljonus latu.

251. Datus par latviešu valodas apguves pieaugušajiem sk. pielikuma nr.1 tabulās nr.31 un nr.32.
252. 2006.-2008.gadā tika īstenots Eiropas Savienības struktūrfondu Nacionālās programmas "Latviešu valodas apguve" projekts "Latviešu valodas kā valsts valodas apguve vidējās izglītības pakāpē". Mācību un metodisko līdzekļu – tematisko plānu, metodiskās literatūras skolotājiem, mācību līdzekļu skolēniem, mācību materiālu DVD formā – izstrādei tika izlietoti LVL 72 000.
253. Pašlaik (2009.-2011.gadā) LVA īsteno Eiropas Savienības struktūrfondu projektu "Atbalsts valsts valodas apguvei un bilingvālajai izglītībai", kurā tiek īstenota mācību un metodisko līdzekļu izstrāde, tai skaitā mācību filmu, elektronisko resursu, interaktīvās tāfeles materiālu, un ieviešana no 7.-12.klasei mazākumtautību skolās un skolās, kur pedagogi strādā lingvistiski neviendabīgā vidē.
254. Informāciju par valsts budžeta finansējuma apjomu mācību un metodiskās literatūras izstrādei un nodrošinājumam sk. pielikuma nr.1 tabulā nr.33.
255. Valsts budžeta finansējums LAT2 kursiem pieaugušajiem 2007.gadā bija LVL 63 984 un Eiropas Kopienas Pārejas programmas (*Transitionfacility*) finansējums – LVL 55 662, 2008.gadā – LVL 67 741, 2009.gadā – LVL 11 633, 2010.gadā – LVL 3 930 (sk. arī šī ziņojuma 122.rindkopu).
256. Latviešu valodas bezmaksas apmācības kursi pieejami arī atsevišķu pašvaldību līmenī. Aktīvi šajā jomā darbojas Rīgas, Jelgavas un citas pašvaldības. Valsts budžetā līdzekļi valodas apmācībai nav paredzēti sakarā ar sarežģīto ekonomisko stāvokli.
257. Rīgas Dome 2011.gadā projektu konkursa „Latviešu valodas apguves kursu organizēšana un īstenošana Rīgas pilsētas iedzīvotājiem” ietvaros finansiāli atbalstīja četrus projektus (kopējais finansējums – LVL 30 987), dodot iespēju 507 pieaugušajiem Rīgas iedzīvotājiem (izņemot bezdarbniekus un skolēnus), kuri legāli uzturas Latvijā un kuru dzimtā valoda (pamatvaloda) nav latviešu valoda, līdz 2011.gada beigām apgūt latviešu valodu bez maksas.
258. Lai veicinātu nodarbinātību, aktīvo darba tirgus pasākumu ietvaros Nodarbinātības valsts aģentūra nodrošina latviešu valodas apmācības tiem bezdarbniekiem, kuriem latviešu valoda nav dzimtā valoda, lai veicinātu šo cilvēku iekārtošanos darbā vai iesaistīšanos tālākās profesionālās apmācībās. Turklāt ne tikai latviešu, bet arī krievu valodā tiek izdoti drukātie informatīvie un metodiskie materiāli par bezdarbnieku tiesībām un pienākumiem, kā arī Nodarbinātības valsts aģentūras pakalpojumiem.

Naturalizācijas procesa veicināšana

259. Lai veicinātu naturalizācijas procesu, Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde (turpmāk – PMLP) eksaminācijas centros Rīgā, Liepājā un Daugavpilī katru

mēnesi organizē informācijas dienas, kurās personas, kuras vēlas naturalizēties, var iepazīties ar Latvijas pilsonības iegūšanas noteikumiem, kā arī pārbaudīt savas latviešus valodas prasmes un izpildīt Latvijas vēstures un Latvijas Republikas Satversmes testu paraugus. Atsaucība ir liela, vidēji šīs informācijas dienas apmeklē 32% personu no tām, kuras mēnesī iesniegušas naturalizācijas iesniegumu.

260. PMLP ir bezmaksas informatīvā tālruņa līnija, pa kuru interesenti var saņemt arī informāciju par Latvijas pilsonības iegūšanu naturalizācijas kārtībā. Informatīvais tālrunis 0037167588675 darbojas divos režīmos: laika posmā no plkst. 09:00 līdz 11:30 un plkst.14:30 līdz 16:00 uz zvaniem atbild speciāli apmācīti operatori; pārējā laikā telefons darbojas automātiskā atbildētāja režīmā, kur, nospiežot attiecīgu taustiņu, zvanītājs var noklausīties būtiskāko informāciju par sev interesējošo pakalpojumu. 2011.gada pirmajos 6 mēnešos uz informatīvo tālruni – automātisko atbildētāju reģistrēti 724 zvani, kas saistīti ar naturalizāciju.
261. PMLP mājas lapā www.pmlp.gov.lv interesenti latviešu, krievu un angļu valodā var iegūt atbildes uz jautājumiem par Latvijas pilsonības iegūšanu naturalizācijas kārtībā, kā arī sadaļā „Forums” tiešsaistē uzdot kompetentām amatpersonām sevi interesējošus jautājumus par iespēju iegūt Latvijas pilsonību naturalizācijas kārtībā un saņemt uz tiem atbildes.
262. Mājas lapa www.pmlp.gov.lv 2011.gadā ir apmeklēta 655 152 reizes. 8901 reizi skatīta lapas sadaļa ar informāciju Latvijas pilsonības pretendentiem par naturalizācijas pārbaudījumiem. 17 881 reizi pieprasīta lapa ar Ministru kabineta rīkojumiem par uzņemšanu Latvijas pilsonībā.
263. Foruma sadaļā 2011.gadā reģistrēti 203 ieraksti par naturalizāciju un pilsonības iegūšanu. Lielākoties jautājumi ir saistīti ar pilsonības pretendentu vēlmi noskaidrot, kad Ministru kabinetā tiks izskatīts kārtējais rīkojuma projekts ar pilsonībā uzņemamo personu vārdiem.
264. Lai nodrošinātu tiešu saikni ar pilsonības pretendentiem, PMLP eksaminācijas centros Rīgā, Liepājā un Daugavpilī, bet citās Latvijas pilsētās pēc vajadzības³³, katru mēnesi organizē informācijas dienas. Informācijas dienās interesentiem tiek piedāvāts iepazīties ar Pilsonības likumā noteikto pārbaūžu norisi un pārbaudīt savu zināšanu atbilstību naturalizācijas pārbaudēm. PMLP organizēto informācijas dienu apmeklējums ir nemainīgi stabils.
265. 2010.gadā gan nacionālajiem, gan reģionālajiem plašsaziņas līdzekļiem izsūtītas 193 preses relīzes par aktualitātēm PMLP darbā, tai skaitā arī par naturalizācijas jautājumiem. PMLP priekšnieks, viņa vietnieki un Naturalizācijas pārvaldes vadītājs, popularizējot iestādes darbību, snieguši

³³ Ja par naturalizācijas jautājumiem ir interese citās Latvijas pilsētās, kurās nav eksaminācijas centru, PMLP organizē informācijas dienas arī citās Latvijas pilsētās.

intervijas un komentārus gan televīzijā, gan radio. 2011.gada 27.aprīlī organizēta arī preses konference, kurā prezentēts pētījums par nepilsoņu attieksmi pret Latvijas pilsonību un lielākajiem šķēršļiem naturalizācijai.

266. 2006.-2008.gadā ĪUMSILS piešķīra LVL 15 856 projektiem, kuru ietvaros novadīti naturalizācijas sagatavošanas kursi, motivācijas pasākumi, līdzfinansēta informatīvi-konsultatīvā naturalizācijas biroja pastāvēšana. 2007.gadā nodarbības apmeklēja ap 311 cilvēku.
267. Papildus Pilsonības likuma 21.pantā noteiktajiem zināšanu pārbaudes atvieglojumiem, saskaņā ar Ministru kabineta 2011.gada 5.jūlija noteikumu Nr.522 „Noteikumi par Pilsonības likumā noteikto latviešu valodas prasmes un Latvijas Republikas Satversmes pamatnoteikumu, valsts himnas teksta un Latvijas vēstures zināšanu pārbaudi” (turpmāk – MK noteikumi Nr.522), valodas prasmes pārbaudi PMLP nekārto pretendents, kurš uzrāda vienu no šādiem dokumentiem:
- i. valsts valodas prasmes apliecību, kas izsniegta pēc 2009.gada 1.septembra un apliecina, ka pretendents ir ieguvis B vai C līmeni valsts valodas prasmes pārbaudē profesionālo un amata pienākumu veikšanai, pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšanai un Eiropas Kopienas pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanai;
 - ii. dokumentu, kas apliecina centralizētā eksāmena latviešu valodā (akreditētās mazākumtautību izglītības programmās 9.klasei) vai centralizētā eksāmena latviešu valodā un literatūrā (akreditētās mazākumtautību izglītības programmās 12.klasei) nokārtošanu atbilstoši A, B, C vai D līmenim;
 - iii. dokumentu, kas apliecina, ka persona ir ieguvusi pamata, vidējo vai augstāko izglītību latviešu mācībvalodas izglītības iestādē.
268. Ir noteikti šādi naturalizācijas eksāmenu atbrīvojumi:
- i. no valodas prasmes pārbaudes un Latvijas Republikas Satversmes pamatnoteikumu, valsts himnas teksta un Latvijas vēstures zināšanu pārbaudes (turpmāk – zināšanu) atbrīvoti:
 - I grupas invalīdi;
 - II grupas invalīdi ar progresējošu psihisko saslimšanu;
 - II un III grupas invalīdi ar abpusēju kurlumu vai kurlmēmumu;
 - ii. no zināšanu pārbaudes atbrīvoti II un III grupas redzes invalīdi;
 - iii. no valodas prasmes pārbaudes rakstiskās daļas atbrīvoti:
 - II un III grupas invalīdi, kuriem nav labās rokas vai labās rokas plaukstas (kreilim – attiecīgi kreisās rokas vai kreisās rokas plaukstas);
 - II un III grupas redzes invalīdi;
 - iv. no valodas prasmes pārbaudes daļas, kas ietver sarunu par sadzīves rakstura tēmām, atbrīvoti II un III grupas runas invalīdi;
 - v. no valodas prasmes pārbaudes daļām, kas ietver klausīšanos un runas saprašanu, kā arī sarunu par sadzīves rakstura tēmām, atbrīvoti II un III grupas dzirdes invalīdi.

269. Ministru kabineta noteikumu Nr.522 36.punktā noteiktas tiesības PMLP priekšniekam vai viņa pilnvarotai personai, ievērojot normatīvos aktus valodas prasmes pārbaudes jomā, noteikt atvieglotu valodas prasmes un zināšanu pārbaudes kārtību pretendentam, kuram ir piešķirta invaliditāte un kurš ir iesniedzis Veselības un darbaspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas apliecinājumu par veselības traucējumiem, kas uzskatāms par pamatojumu atvieglojuma piešķiršanai.
270. Bērniem, kas dzimuši pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas (pēc 1991.gada 21.augusta), ir iespēja tikt reģistrētiem par Latvijas pilsoņiem uz vecāku iesnieguma pamata. Lai mazinātu bērnu-nepilsoņu skaitu, kas dzimuši pēc 1991.gada 21.augusta, 2011.gada 5.jūlijā ir pieņemti jauni Ministru kabineta noteikumi Nr.520 "Kārtība, kādā tiek iesniegts un izskatīts iesniegums bērna atzīšanai par Latvijas pilsoni", kas līdz minimumam samazina iesniedzamo dokumentu skaitu bērna atzīšanai par Latvijas pilsoni, proti, vecākiem jāuzraksta iesniegums un jāuzrāda personu apliecinošs dokuments. Papildus jaunie noteikumi paredz, ka iesniegumu bērna atzīšanai par Latvijas pilsoni vecāki var iesniegt jau dzimtsarakstu nodaļā, reģistrējot bērna dzimšanu, kas nozīmē, ka vecākiem nav nepieciešams speciāli ierasties PMLP iesnieguma iesniegšanai. Papildus jāatzīmē, ka pēc Naturalizācijas pārvaldes pievienošanas PMLP 2010.gada 1.martā, iesniegumu bērna atzīšanai par Latvijas pilsoni vecāki var iesniegt 30 PMLP teritoriālajās nodaļās agrāko 7 Naturalizācijas pārvaldes reģionālo nodaļu vietā. Tādā veidā minētais process ir kļuvis pieejamāks visā Latvijā.
271. Galvenie iemesli naturalizācijas tempa palēnināšanai ir sociālekonomiskā situācija valstī, diskusijas par iespējamo dubultpilsonības atļaušanu (pieejamā informācija liecina, ka daudziem Latvijas nepilsoņiem patiesībā ir Krievijas Federācijas, Ukrainas vai kādas citas valsts pilsonība), par pašvaldību vēlēšanu tiesību piešķiršanu nepilsoņiem, bezvīzu režīma ieviešana nepilsoņiem ar Eiropas Savienības valstīm un Krievijas Federāciju, Krievijas Federācijas un citu valstu pilsoņu pensiju jautājumu risināšana, nepietiekamas latviešu valodas zināšanas.
272. 2007.gada 21.decembrī tika saņemts Eiropas Valodas testētāju asociācijas (ALTE) auditora ziņojums par latviešu valodas prasmes pārbaudes naturalizācijai atbilstību ALTE valodas prasmes pārbaudes kvalitātes prasību 17 minimuma standartiem ar katra standarta vērtējumu un ieteikumiem. Tieši pārbaudes procesa drošību un loģistiku ALTE auditors novērtēja kā ļoti labu. Latviešu valodas prasmes pārbaudi auditors novērtēja atzinīgi, taču bija arī ieteikumi darba pilnveidošanai.
273. Saistībā ar sarežģīto finansiālo situāciju valstī, kā arī zemās administratīvās kapacitātes Naturalizācijas pārvaldē dēļ, 2009.gadā Naturalizācijas pārvalde pārgāja ALTE sadarbības partnera statusā. 2010.gada februārī saistībā ar Naturalizācijas pārvaldes reorganizāciju sadarbība ar ALTE tika pilnībā izbeigta.

274. 2011.gadā latviešu valodas prasmes pārbaudi kārtoja 3028 pilsonības pretendenti, no tiem 58% valodas prasmes pārbaudi nokārtoja, bet 41% valodas prasmes pārbaudi nenokārtoja. Analizējot šos datus, jāņem vērā ziņojuma 285.rindkopā un pielikuma nr.1 tabulā nr.2 sniegtā informācija par Latvijas nepilsoņu sastāvu (dzimšanas vieta un vecums).
275. No 1995.gada līdz 2011.gada 31.decembrim no valodas prasmes un Latvijas Republikas Satversmes pamatnoteikumu, valsts himnas teksta un Latvijas vēstures zināšanu pārbaudēm atbrīvoti 3 859 pilsonības pretendenti, un 9 842 pilsonības pretendenti atbrīvoti no valodas prasmes pārbaudēm.
276. Naturalizācijas pārvaldes Apelācijas komisija darbojās kopš Naturalizācijas pārvaldes izveidošanas 1995.gadā līdz 2010.gada 1.martam, kad Naturalizācijas pārvalde tika pievienota PMLP. No 2010.gada 1.marta Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Naturalizācijas pārvaldes amatpersonas izdotu administratīvo aktu var apstrīdēt PMLP priekšniekam, savukārt PMLP priekšnieka lēmumu var pārsūdzēt tiesā. No 1995.gada līdz 2011.gada 31.decembrim ir iesniegti 67 apstrīdēšanas iesniegumi, no kuriem 37 gadījumos pārbaudes komisijas lēmums atstāts negrozīts.
277. Naturalizācijas pārvalde regulāri veic savas mērķauditorijas izpēti. 2010.gadā tika veikts pētījums, lai noskaidrotu nepilsoņu viedokli par Latvijas pilsonības iegūšanu.³⁴ Pētījuma dati iegūti, aptaujājot 1128 Latvijas nepilsoņus (vecumā no 15 līdz 86 gadiem) un 1012 Latvijas pilsonības pretendētus (vecumā no 15 līdz 73 gadiem), kuri iesniedza naturalizācijas iesniegumu. Kā aptaujas metode izmantota respondentu anketēšana PMLP teritoriālajās nodaļās. Pētījums sniedza informāciju par Latvijā dzīvojošo nepilsoņu attieksmi pret Latvijas pilsonību, dubultpilsonības ieviešanu Latvijā, latviešu valodas zināšanu līmeni, kā arī tās lietošanu.
278. Pētījuma ietvaros minētos iemeslus, kāpēc personas neiesniedz iesniegumus Latvijas pilsonības iegūšanai sk. pielikuma nr.2 attēlā nr.2.
279. Pētījumā iegūtas šādas galvenās atziņas:
- i. nepilsoņu attieksme pret Latvijas pilsonības iegūšanu ir nogaidoša, viņi cer uz atvieglojumiem naturalizācijas procesā;
 - ii. viens no svarīgākajiem iemesliem naturalizācijai ir Eiropas Savienības pilsonības iegūšana;
 - iii. aktīvākie pilsonības pretendenti ir jaunieši. Vecāka gada gājuma nepilsoņiem nav motivācijas un daudzi no viņiem uz Latvijas pilsonību nepretendēs (sk. šī ziņojuma 285.rindkopu un pielikuma nr.1 tabulu nr.2);
 - iv. nepilsoņi ir par dubultpilsonības ieviešanu Latvijā.
280. Statistikas datus par Latvijas pilsonības iegūšanu naturalizācijas procesā sk. šī

³⁴ Pētījums „Nepilsoņu viedoklis par Latvijas pilsonības iegūšanu”, Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde, 2011, http://www.pmlp.gov.lv/lv/par_pmlp/publikacijas/petijumi.html.

ziņojuma 284.rindkopā, kā arī PMLP mājas lapā www.pmlp.gov.lv, sadaļā „Statistika”.

281. 2008.gadā Naturalizācijas pārvaldē tika veikts neformāls pētījums par citās valstīs pastāvošiem kritērijiem pilsonības iegūšanai. Tika konstatēts, ka daudzās valstīs no pilsonības pretendenta tiek prasīta laba uzvedība (piemēram, Horvātija, Norvēģija, Zviedrija), laba reputācija (piemēram, ASV, Austrālija, Īslande, Malta, Nigērija), labs raksturojums (piemēram, Īrija, Lielbritānija, Malta, Sudāna), atsevišķos gadījumos ir svarīgi arī tas, vai persona ir integrējusies sabiedrībā (piemēram, Portugāle, Šveice).
282. Lietuvā, Nīderlandē, Somijā papildu naturalizācijas nodevai ir jāmaksā valsts nodeva arī par zināšanu pārbaudes kārtošānu. Kiprā, Horvātijā un Portugālē papildu vēl jāmaksā par naturalizācijas/pilsonības sertifikātu. Lielbritānijā un Nīderlandē, lai iegūtu šo valstu pilsonības, obligāti jāpiedalās svinīgajā zvēresta došanas ceremonijā. Visas valstis, tāpat kā Latvija, pieprasa pastāvīgu dzīvošanu valstī un šis laiks ir dažāds – no 3 līdz 10 gadiem, kā arī tiek prasītas valsts valodas zināšanas. Pārsvarā pie ierobežojumiem pilsonības iegūšanai ir nosacījums, ka persona nedrīkst būt sodīta.
283. Minētie dati liecina, ka Latvijas pilsonības iegūšanas prasības ir ļoti liberālas un pilnībā atbilst mūsdienās pastāvošajai valstu praksei.
284. Kopš naturalizācijas procesa sākuma 1995.gada 1.februārī līdz 2012.gada 29.februārim Latvijas pilsonībā uzņemtas 137 943 personas, to skaitā 14 065 nepilngadīgie bērni, kas naturalizējas kopā ar vecākiem³⁵. Šādā kārtībā par Latvijas pilsoņiem kļuvuši vairāk nekā 70 dažādu tautību pārstāvji. Vislielāko īpatsvaru veido krievu tautības iedzīvotāji – vairāk par 68%. Kopā no valstī dzīvojošiem 603 125 krievu tautības iedzīvotājiem Latvijas pilsoņi ir 60.3 % (sk. pielikumā Nr.1 tabulu Nr.1).
285. Pēc PMLP datiem uz 2012.gada 1.janvāri Latvijā bija reģistrēti 312 189 nepilsoņi. Vērtējot pašreizējo Latvijas nepilsoņu īpatsvaru, jāatzīmē, ka saskaņā ar datiem uz 2011.gada 1.septembri 59,21% (189 544 personas)³⁶ nepilsoņu ir vecāki par 50 gadiem. No tiem, 81,53% bija dzimuši ārpus Latvijas. No visiem reģistrētajiem nepilsoņiem 59,12% (189 267 personas) ir dzimuši ārpus Latvijas (sk. pielikumā Nr.1 tabulu Nr.2).
286. Informācija par sabiedrības integrāciju veicinošiem projektiem ir sniegta šī ziņojuma 122., 133.-134.rindkopās.

Bērnu tiesību aizsardzība un jaunatnes iesaistes veicināšana

³⁵ Naturalizācijas statistika <http://www.pmlp.gov.lv/lv/statistika/Naturalizacija.html>.

³⁶ Latvijas iedzīvotāju sadalījums pēc dzimšanās gada un valstiskās piederības http://www.pmlp.gov.lv/lv/statistika/dokuments/2012/ISVG_Latvija_pec_DZGada_VPD.pdf.

287. Papildus Latvijas pirmā nacionālā ziņojuma 208.rindkopā uzskaitītajiem tiesību aktiem bērnu tiesību aizsardzības un jaunatnes jomās ir pieņemti šādi tiesību akti:
- grozījumi Izglītības likumā (stājās spēkā 2010.gada 26.martā) iekļauj precizējumus attiecībā uz tiesībām uz izglītību, atšķirīgas attieksmes aizliegumu, izglītojamā pienākumiem un tiesībām, vecāku pienākumiem un tiesībām, u.c.;
 - Jaunatnes likuma (stājās spēkā 2009.gada 1.janvārī) mērķis ir uzlabot jauniešu – personu vecumā no 13 līdz 25 gadiem – dzīves kvalitāti, veicinot viņu iniciatīvas, līdzdalību lēmumu pieņemšanā un sabiedriskajā dzīvē, kā arī atbalstot darbu ar jaunatni;
 - grozījumi Jaunatnes likumā (stājās spēkā 2010.gada 3.novembrī) precizē jaunatnes politikas un darba ar jaunatni definīciju, identificē pamatuzdevumus darbā ar jaunatni, kā arī jaunatnes politikas pamatprincipus, paplašina noteikto pašvaldības kompetenci jaunatnes politikas un darba ar jaunatni īstenošanā;
 - Ministru kabineta 2008.gada 2.decembra noteikumi Nr.985 „Jaunatnes konsultatīvās padomes nolikums” izveido Jaunatnes konsultatīvo padomi, kuras mērķis ir veicināt saskaņotas jaunatnes politikas izstrādi un īstenošanu, kā arī veicināt jauniešu līdzdalību lēmumu pieņemšanā un sabiedriskajā dzīvē;
 - 2008.gada 16.decembrī pieņemti Ministru kabineta noteikumi Nr.1018 „Kārtība, kādā piešķir valsts budžeta finansējumu, kas paredzēts, lai veicinātu jauniešu iniciatīvas un līdzdalību lēmumu pieņemšanā un sabiedriskajā dzīvē, kā arī darbam ar jaunatni”, lai uzlabotu valsts atbalsta sistēmu darbam ar jaunatni (2011.gada 16.aprīlī zaudēja spēku);
 - Ministru kabineta 2008.gada 16.decembra noteikumi Nr.1047 „Jaunatnes lietu speciālistu apmācības kārtība” nosaka jaunatnes lietu speciālista apmācības pamatprogrammu apgūšanas kārtību;
 - Ministru kabineta 2011.gada 12.aprīlī pieņemti noteikumi Nr.277 „Kārtība, kādā piešķir valsts budžeta finansējumu jauniešu iniciatīvas un līdzdalības veicināšanai lēmumu pieņemšanā un sabiedriskajā dzīvē, darbam ar jaunatni un jaunatnes organizāciju darbības atbalstam, kā arī atbalstīto projektu administrēšanas un uzraudzības kārtība”;
 - 2011.gada 15.martā pieņemti Ministru kabineta noteikumi Nr.188 „Noteikumi par kārtību, kādā biedrības ierakstāmas jaunatnes organizāciju sarakstā, un sarakstā iekļaujamām ziņām”, lai nodrošinātu jaunatnes organizācijām atvēlētā valsts budžeta finansējuma efektīvu izlietojumu, kā arī samazinātu administratīvo slogu biedrībām, kuras pretendē uz darbam ar jaunatni paredzēto valsts budžeta finansējumu.
288. Papildus Latvijas pirmā nacionālā ziņojuma 208.rindkopā uzskaitītajiem rīcības plānošanas dokumentiem bērnu tiesību aizsardzības jomā ir pieņemti vēl šādi rīcības plānošanas dokumenti:
- Valsts programma bērnu un ģimenes stāvokļa uzlabošanai (apstiprina labklājības ministrs ikgadēji) ir attīstības plānošanas dokuments, kura mērķis ir sekmēt bērnu un ģimenes stāvokļa uzlabošanu, kā arī īstenot

mērķtiecīgus uz bērnu tiesību aizsardzību un nodrošināšanu vērstus pasākumus;

- Izglītības attīstības pamatnostādnes 2007.-2013.gadam nosaka pamatmērķi nodrošināt katram iedzīvotājam iespēju iegūt kvalitatīvu izglītību mūža garumā atbilstoši individuālām interesēm, spējām un valsts ekonomiskās attīstības vajadzībām, un pasākumus, kas paredz kvalitatīvas pirmsskolas izglītības nodrošināšanu, pedagoģiskā procesa efektivitātes paaugstināšanu pamatizglītības posmā, vidējās izglītības satura un mācību sasniegumu vērtēšanas sistēmas pilnveidi, Latvijas mazākumtautību izglītības iespēju nodrošināšanu, profesionālās izglītības sistēmas modernizāciju un prestiža paaugstināšanu, u.c.;
- Jaunatnes politikas pamatnostādnes 2009.-2018.gadam ir ilgtermiņa politikas plānošanas dokuments ar mērķi panākt saskaņotas valsts jaunatnes politikas īstenošanu un tās koordināciju, identificējot prioritāros rīcības virzienus un politikas rezultātus, veidojot valsts attīstības redzējumu saistībā ar jauniešu dzīves kvalitāti un jaunatnes politikas īstenošanu;
- pamatojoties uz Jaunatnes politikas pamatnostādņēs 2009.-2018.gadam noteikto, ir izstrādāta Jaunatnes politikas valsts programma 2009.-2013.gadam, kas nosaka politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus, kurus ir paredzēts sasniegt līdz 2013.gadam. Kopš 2010.gada Programmu Izglītības un zinātnes ministrija apstiprina ikgadēji;
- plāns “Bērniem piemērota Latvija 2010.-2012.gadam” ir politikas plānošanas dokuments, kas izstrādāts, lai noteiktu pasākumus bērnu tiesību aizsardzībai norādītajā laika periodā saskaņā ar 2004.gadā pieņemtajās pamatnostādņēs “Bērniem piemērota Latvija” noteiktajiem mērķiem, kas saistīti ar bērnu aizsardzību no vardarbības, bērnu veselības uzlabošanu un kvalitatīvas izglītības pieejamību bērniem.

289. Lai īstenotu ANO Bērnu tiesību komitejas 2006.gada 2.jūnijā sniegtās rekomendācijas Latvijai (sk. pirmā nacionālā ziņojuma 207. un 211.rindkopas), veikti šādi pasākumi:

- i. 2006.gada 19.oktobrī tika pieņemti grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likumā, paredzot Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas izveidi, kuras kompetencē ietilpst uzraudzīt un kontrolēt normatīvo aktu ievērošanu bērnu tiesību aizsardzības jomā (65.¹ pants). Inspekcija veic pārbaudes bērnu aprūpes, izglītības un citās iestādes, kurās uzturas bērni, nepieciešamības gadījumā sniedzot ieteikumus bērnu tiesības regulējošo normatīvo aktu ievērošanai. Īpašu uzmanību inspekcija pievērš tam, lai tiktu ievērotas vismazāk aizsargāto bērnu tiesības, piemēram, bez vecāku gādības palikušo bērnu tiesības. Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija nodrošina Bērnu un pusaudžu uzticības tālruņa 116111 darbību, kur ikvienam bērnam ir tiesības saņemt bezmaksas anonīmas kvalificētu psihologu konsultācijas. Bērni un pusaudži uz uzticības tālruni var zvanīt ik darba dienu no plkst. 08.00 līdz plkst. 23.00, kā arī sestdienās no 08.00 līdz 22.00 un svētdienās no 10.00 līdz 22.00;

- ii. Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija organizē regulārus sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumus par bērnu tiesību aizsardzības jautājumiem, veicinot to, lai ANO Konvencijā par bērna tiesībām, kā arī citos starptautiskajos Latvijai saistošajos tiesību aktos noteiktās bērnu tiesību garantijas tiktu ievērotas bez jebkādas diskriminācijas. Inspekcija sniedz konsultācijas bērnu tiesību aizsardzības speciālistiem, kā arī fiziskām un juridiskām personām bērnu tiesību aizsardzības jautājumos un organizē seminārus, lekcijas, konferences un tikšanās.

290. Kā nozīmīgu pētījumu attiecībā uz bērniem, kuri atrodas ārpusģimenes aprūpē, jāmin pētījums „Ārpusģimenes aprūpes un adopcijas sistēmas izpēte un ieteikumi tās pilnveidošanai”, kas tika veikts 2008.gadā.³⁷ Šajā pētījumā veikta visaptveroša ārpusģimenes aprūpes sistēmas izpēte, identificētas aktuālās problēmas, nepilnības un ieteikumi nepilnību novēršanai un ārpusģimenes aprūpes sistēmas pilnveidošanai.

16. pants

Puses apņemas atturēties no tādiem pasākumiem, kas mainītu iedzīvotāju proporcionālo struktūru teritorijā, kuru apdzīvo personas, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, ar mērķi ierobežot tiesības un brīvības, kas izriet no šajā Vispārējā konvencijā noteiktajiem principiem.

291. Ar 2008.gadā pieņemto Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumu tika noslēgta administratīvi teritoriālā reforma Latvijā un noteikta jauna administratīvo teritoriju un novadu teritoriālā iedalījuma vienību izveidošana. Latvija norāda, ka ieviestā administratīvi teritoriālā reforma neierobežoja personu, kuras pieder pie mazākumtautībām, tiesības un brīvības.

17. pants

1. Puses apņemas nekavēt to personu, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, tiesības veidot un saglabāt brīvus un miermīlīgus pārrobežu sakarus ar personām, kuras likumīgi uzturas citās valstīs, īpaši ar tādām personām, ar kurām tās vieno kopīga etniskā, kultūras, lingvistiskā vai reliģiskā identitāte vai kopējs kultūras mantojums.

2. Puses apņemas nekavēt to personu, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, tiesības piedalīties nevalstisko organizāciju darbībā gan nacionālā, gan starptautiskā līmenī.

292. Latvija vēlas atsaukties uz pirmā nacionālā ziņojuma 237.rindkopu.

18. pants

1. Puses cenšas noslēgt, ja nepieciešams, divpusējus un daudzpusējus līgumus ar citām Valstīm, īpaši ar kaimiņvalstīm, lai nodrošinātu attiecīgo nacionālo minoritāšu personu aizsardzību.

³⁷ Pētījums „Ārpusģimenes aprūpes un adopcijas sistēmas izpēte un ieteikumi tās pilnveidošanai”, Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija, 2008, http://www.bti.gov.lv/lat/arpusgimenes_aprupe/statistika_un_petijumi/?doc=1877&page.

2. *Ja nepieciešams, Puses apņemas veikt pasākumus, lai veicinātu pārrobežu sadarbību.*

293. Ziņojuma pārskata periodā ir noslēgti vairāki starpvaldību līgumu, kas skar pārrobežu sadarbības jautājumus, tai skaitā 2010.gada 23.septembra Latvijas Republikas valdības un Baltkrievijas Republikas valdības vienošanās par sadarbību maģistrantūras līmeņa vadības speciālistu sagatavošanā.

19. pants

Puses apņemas cienīt un īstenot šajā Vispārējā konvencijā noteiktos principus, veicot, ja nepieciešams, tikai tādus ierobežojumus, iegrožojumus vai atkāpes, kuras nosaka starptautiskie juridiskie dokumenti, īpaši Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija, ciktāl tā attiecas uz tiesībām un brīvībām, kas izriet no augstākminētiem principiem.

294. Latvija vēlas atsaukties uz pirmā nacionālā ziņojuma 239.rindkopu.

Pielikums nr.1

Tabula nr.1

Latvijas iedzīvotāji sadalījumā pēc nacionālā sastāva un valstiskās piederības uz 2012.gada 1.janvāri

	Iedzīvotāji	%	Pilsoņi	%	Nepilsoņi	%
Latvieši	1 319552	59.5	1 317478	99.8	998	0.1
Krievi	603 125	27.2	363 921	60.3	205305	34.0
Baltkrievi	77 423	3.5	30 945	40.0	42284	54.6
Ukraiņi	54 041	2.4	18 457	34.2	30020	55.6
Poļi	50 498	2.3	38637	76.5	10601	21.0
Lietuvieši	28946	1.3	18267	63.1	8181	28.3
Ebreji	9418	0.4	6192	65.7	2719	28.9
Čigāni	8482	0.4	7980	94.1	452	5.3
Vācieši	4630	0.2	2212	47.8	1206	26.0
Armēņi	2680	0.1	1161	43.3	1047	39.1
Igauņi	2327	0.1	1407	60.5	461	19.8
Gruzīni	1172	0.1	474	40.4	433	36.9
Citi	51 731	2.3	36 902	71.3	6460	12.5
Kopā	2 217 053	100.0	1 844741	83.2	312 189	14.1

Avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde

Tabula Nr.2

Latvijas nepilsoņi sadalījumā pēc dzimšanas vietas un vecuma uz 2012.gada 1.janvāri

Vecums	dzim.Latvijā			dzim.ārpus Latvijas			Kopā
	dzīvo Latvijā	dzīvo ārvalstīs	Kopā	dzīvo Latvijā	dzīvo ārvalstīs	Kopā	
0-18g.v.	12721	412	13133	199	42	241	13374
19-20g.v.	2820	88	2908	112	5	117	3025
21-49g.v.	76771	949	77720	32321	493	32814	110534
50g. un vecāki	35166	135	35301	152079	991	153070	188371
Kopā	127478	1584	129062	184711	1531	186242	315304

Avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde

Tabula nr.3

Statistikas dati par kriminālprocesiem, tiesvedību ar naida noziegumiem saistītajās krimināllietās: Drošības policijas uzsākto kriminālprocesu/lēmumu par atteikšanos uzsākt kriminālprocesu pēc Krimināllikuma (KL) 78.panta (nacionālā, etniskā un rasu naida izraisīšana) skaits 2008.-2010.gadā

Gads	Izskatītie gadījumi par iespējamu KL 78.pantā minēto noziedzīgo nodarījumu	Uzsāktie kriminālprocesi	Lēmumi par atteikšanos uzsākt kriminālprocesu pēc KL 78.panta
2008	18	9	9
2009	14	6	8
2010	26	6	20
2011		12	

Avots: Iekšlietu ministrija

Tabula nr.4

Statistikas dati par kriminālprocesiem, tiesvedību ar naida noziegumiem saistītajās krimināllietās: Latvijas Republikas tiesās pirmajā instancē izskatīto naida noziegumu skaits pēc Krimināllikuma (KL) pantiem 2008.-2010.gadā

KL pants*	2008			2009			2010		
	Izskatīto lietu skaits	Notiesāto personu skaits	Attaisnoto personu skaits	Izskatīto lietu skaits	Notiesāto personu skaits	Attaisnoto personu skaits	Izskatīto lietu skaits	Notiesāto personu skaits	Attaisnoto personu skaits
78.p.	2	2	3	4	9*	1	2	2	1
149. ¹ p.	-	-	-	-	-	-	-	-	-
150.p.	-	-	-	-	-	-	-	-	-
151.p.	-	-	-	-	-	-	-	-	-
71.p.	-	-	-	-	-	-	-	-	-
71. ¹ p.	-	-	-	-	-	-	-	-	-
71. ² p.	-	-	-	-	-	-	-	-	-
74. ¹ p.	-	-	-	-	-	-	-	-	-

KL pants*	2011			uz 2012.gada 17.maiju		
	Izskatīto lietu skaits	Notiesāto personu skaits	Attaisnoto personu skaits	Izskatīto lietu skaits	Notiesāto personu skaits	Attaisnoto personu skaits
78.p.	2	4**	1	1	-	-

149. ¹ p.	-	-	-	-	-	-
150.p.	-	-	-	-	-	-
151.p.	-	-	-	-	-	-
71.p.	-	-	-	-	-	-
71. ¹ p.	-	-	-	-	-	-
71. ² p.	-	-	-	-	-	-
74. ¹ p.	-	-	-	-	-	-

(*) *Notiesāto personu skaitā ir iekļautas personas, pret kurām kriminālprocesī tika uzsākti iepriekšējos periodos.*

(**) *Ieskaitot 1 personu, kurai notiesājošs spriedums taisīts arī pēc KL 74.¹ panta (persona tiesu statistikā uzskatīta pēc KL 78.panta).*

KL 78.p – nacionālā, etniskā un rasu naida izraisīšana.

KL 149¹.p.-Diskriminācijas aizlieguma pārkāpšana

KL 150.p. - Reliģiskā naida celšana

KL 151.p. - Reliģisku rituālu traucēšana

KL 71.p. – Genocīds

KL 71.¹ p. - Aicinājums uz genocīdu

KL 71.² p. - Noziegumi pret cilvēci

KL 74.p. - Kara noziegumi

Avots: Tieslietu ministrija

Tabula nr.5

Tiesībsarga saņemto un izskatīto iesniegumu statistika 2007-2010

2010		
Diskriminācija	Rakstveida iesniegumi	Ierosinātas pārbaudes lietas
Diskriminācija uz rasu vai tautības pamata	9	3
Diskriminācija uz valodas pamata	4	1
Diskriminācija uz reliģiskās pārliecības pamata	0	0
2009		
Diskriminācija	Rakstveida iesniegumi	Ierosinātas pārbaudes lietas
Diskriminācija uz rasu vai tautības pamata	14	9
Diskriminācija uz valodas pamata	14	2
Diskriminācija uz reliģiskās pārliecības pamata	0	0
2008		

Diskriminācija	Rakstveida iesniegumi	Ierosinātas pārbaudes lietas
Diskriminācija uz rasu vai tautības pamata	23	16
Diskriminācija uz valodas pamata	20	7
Diskriminācija uz reliģiskās pārliecības pamata	1	1
2007		
Diskriminācija	Rakstveida iesniegumi	Ierosinātas pārbaudes lietas pēc Tiesībsarga iniciatīvas
Diskriminācija uz rasu vai tautības pamata	13	0
Diskriminācija uz valodas pamata	17	0
Diskriminācija uz reliģiskās pārliecības pamata	11	0

Avots: Tiesībsarga birojs

Tabula nr.6

Valsts valodas centra veiktās pārbaudes*

2006.gads	2 308
2007.gads	3 803
2008.gads	5 400
2009. gads	4 700
2010. gads	3 940
2011. gads	4 775

**Pārbauzu skaita atšķirības tieši saistītas ar centra finansējumu un strādājošo inspektoru skaitu*

Avots: Tieslietu ministrija

Tabula nr.7

Valsts valodas centrā saņemtie un izskatītie iesniegumi par Valsts valodas likuma pārkāpumiem

2006.gads	414
2007.gads	579
2008.gads	810
2009. gads	812
2010. gads	815
2011.gads	825

Avots: Tieslietu ministrija

Tabula nr.8

Administratīvo pārkāpumu lietu skaits un būtība (2005.gada 1.janvāris – 2011.gada 31.decembris)

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa pants	2005-2009	2010	2011	Kopā
201. ²⁶ (1) Valsts valodas nelietošana profesionālo un amata pienākumu veikšanai nepieciešamajā apjomā	2645	425	583	3653
201. ³⁵ (1) Uzrakstu, izkārtņu, afišu, plakātu, paziņojumu vai citu ziņojumu nesniegšana valsts valodā	113	48	63	224
201. ³⁵ (2) Valsts valodas lietošana sabiedrības informēšanai paredzētā atklātā informācijā, neievērojot spēkā esošās valsts valodas normas	62	52	62	176
201. ³⁵ (4) Preču realizēšana, nenodrošinot preču marķējuma, lietošanas instrukcijās, garantijas dokumentos vai tehniskajā pasē ietvertās informācijas pilnīgu un precīzu tulkojumu valsts valodā	686	226	293	1205

Avots: Tieslietu ministrija

Tabula nr.9

Reliģisko organizāciju locekļu skaits 2009.-2011.gadā

Nr. p. k.	Konfesija	Draudžu locekļu skaits (2009.gadā)	Draudžu locekļu skaits (2010.gadā)	Draudžu locekļu skaits (2011.gadā)
1.	Katoļi	500 000	500 000	500 000*
2.	Luterāņi	431 402	431 447	708 773
3.	Augsburgas ticības apliecības luterāņi	591	600	581
4.	Vācu luterāņi	292	315	308
5.	Pareizticīgie	370 000	370 000	370 000
6.	Vecticībnieki	2 398	2 336*	2 373
7.	Baptisti	6 931	6 970	6 930
8.	Septītās dienas adventisti	3 977	4 028	4 046
9.	Metodisti	686	690	751
10.	Mozus ticīgie (jūdaisti)	455	419	416
11.	Musulmaņi	267	263	319

12.	Vaišnavi (krišnaīti)	133	153	146
13.	Jaunapustuļi	1 250	1 262	1 268
14.	Vasarsvētki (pentakosti)	3 321	3 132	3 268
15.	Evaņģēliskās ticības kristieši	3 305	3 155	3 717
16.	Jaunā Paaudze	4 000	3 025	3 020
17.	Evaņģēlisko kristiešu	1 078	1310	1 471
18.	Evaņģēliskie Mesijas sekotāji	45	60	86
19.	Budisti	110	115	130
20.	Dievturi	567	581	663
21.	Jehovas liecinieki	156	195	290
22.	Pēdējo dienu svētie (mormoņi)	609	880	852
23.	Senaustrumu apustuļi	263	276	287
24.	Reformāti	148	145	145
25.	Bahaieši	42	42	42
26.	Presbiterāņi	-	20	18
27.	Visarionieši	38	37	37
28.	Pestīšanas armija	370	430	464
29.	Anglikāņi	41	35	50
30.	Apustuļi	58	56	65
31.	Branhamisti	27	27	27
32.	SūkjoMahikari	60	64	65
33.	Evaņģēliskā Dieva	-	-	-
34.	Hinduisti	42	42	44
35.	Kristīgās Zinātnes	23	24	23
Kopā:				1610 129

*Informāciju par katoļu konfesijas draudžu locekļu skaitu Latvijā ir aptuvena un ir iegūta no Romas Katoļu baznīcas Latvijā pārstāvjiem, ņemot vērā, ka reliģiskās organizācijas „Romas katoļu baznīcas Liepājas diecēze”, „Romas katoļu baznīcas Jelgavas diecēze”, „Rīgas Metropolijas Romas katoļu kūrīja”, „Romas katoļu baznīcas Rēzeknes – Aglonas diecēze” nesniedza pārskatu par savu darbību.

Tabulā „Reliģisko organizāciju locekļu skaists 2009. -2011.gadā”, nav iekļauta informācija par reliģiskajām organizācijām, kuras nav iesūtījušas pārskatus par savu darbību, un tās būtu: „Rīgas drikung nganden choling”, „Evaņģēlisko kristiešu draudze „Jēzus Kristus mīlestības draudze”, „Musulmaņu draudze „IMAN””, „Ebreju reliģiskā draudze „Talsi”” un „Jaunatnes kristīgās savienības Latvijas draudze”.

Avots: Tieslietu ministrija

Tabula nr.10

Valsts atbalsts mazākumtautību nevalstiskajām organizācijām 2006.- 2011.gadā

Gads	Atbalstīto projektu skaits	Piešķirtā summa, LVL	Atbildīgā iestāde
2006	336	145 146	ĪUMSILS
2007	316	152 822	ĪUMSILS
2008	98	91 520	ĪUMSILS
2009			atbalstu romu projektiem sk. tabulā nr.11
2010	1	7785.71	Tieslietu ministrija
2011	5	8897.74	Kultūras ministrija

Avots: Kultūras ministrija

Tabula nr.11

Valsts budžeta finansējums romu integrācijas uzdevumu pildīšanai 2006.-2011.gadā

Rīcības virziens	Piešķirtais finansējums, Ls					
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Izglītības jomā		25 125	22 220	16 172	10 265	2651
Nodarbinātības jomā		2260				
Cilvēktiesību jomā un interešu aizstāvībai		26370	22604	5000		
		(no tiem 18000 Ls dotācijām)	(no tiem 20 000 Ls dotācijām)	(tikai dotācijām)		
Pārējais (pētījumi)			4 500			
Kopējais finansējums	30 000 (nav klasificēts)	53 755	49 324	21 172	10 265	2651

Avots: Kultūras ministrija

ES Pārejas programmas projekta „Sabiedrības integrācijas veicināšana Latvijā” rezultāti

I komponente		
Mērķauditorija	Projekta ietvaros iesaistītās personas	Aktivitāte/rezultāts
mazākumtautību skolēnu vecāki	1458	apguvuši latviešu valodu 120 akadēmisko stundu kursos
mazākumtautību skolu skolotāji	168	paaugstinājuši savu kvalifikāciju bilingvālās izglītības skolotāju kursos
skolotāji	23	apguvuši latviešu valodas kā otrās valodas mācīšanas metodikas kursu
II komponentes 1.tematiskais virziens		
nozaru speciālisti	486	uzlabojuši savus sociālos, kultūras un informācijas apstākļus
pasākumu/mācību aktīvie dalībnieki	13 263 (t.sk.5437 mazākumtautību NVO dalībnieki)	uzlabojuši savus sociālos, kultūras un informācijas apstākļus
visa sabiedrība	~440 000 TV skatītājus un radio klausītājus	informēti par sabiedrības integrācijas jautājumiem
nepilsoņiem	925	nodrošināta iespēja piedalīties informatīvās nodarbībās un apmācībās, lai sagatavotos naturalizācijas procesam
II komponentes 2.tematiskais virziens		
dažādu nozaru speciālisti	1916	paaugstinājuši kompetenci pretdiskriminācijas jautājumos
pasākumu/mācību aktīvie dalībnieki	~1200	paaugstinājuši kompetenci pretdiskriminācijas jautājumos
visa sabiedrība	~117 000 TV skatītāji	informēti par diskriminācijas un neiecietības mazināšanu

Avots: Sabiedrības integrācijas fonds

Tabula nr.13

LED (Eiropas Komisijas projekts „Latvia – equal in diversity” jeb „Latvija – vienlīdzība dažādībā) projektu finansējums 2006. – 2008.gadā

LED I – 2005./2006.gads Projekts tika atbalstīts „Eiropas Kopienas Rīcības programmas diskriminācijas apkaršanai 2001-2006” ietvaros.	Valsts budžets	EUR 16925,44
	EK finansējums	EUR 67701,75
	Kopā	EUR 84627,19
LED II – 2006./2007.gads Projekts tika atbalstīts „Eiropas Kopienas Rīcības programmas diskriminācijas apkaršanai 2001-2006” ietvaros.	Valsts budžets	EUR 19530,85
	EK finansējums	EUR 78123,42
	Kopā	EUR 97654,27
LED III – 2007./2008.gads Projekts tika atbalstīts Eiropas Kopienas nodarbinātības un sociālās solidaritātes programmas – „PROGRESS 2007-2013” ietvaros	Valsts budžets	EUR 33608,40
	EK finansējums	EUR 134433,60
	Kopā	EUR 168042,00
LED IV – 2008./2009.gads Projekts tika atbalstīts Eiropas Kopienas nodarbinātības un sociālās solidaritātes programmas – „PROGRESS 2007-2013” ietvaros	Valsts budžets	EUR 73 914,08
	EK finansējums	EUR 295 656,32
	Kopā	EUR 369 570,40

Avots: Kultūras ministrija

Tabula nr.14

Finansējuma summa NPIV rīcības plāna izpildei no valsts budžeta līdzekļiem

2005.gads	LVL 30 000
2006.gads	LVL 34 000
2007.gads	LVL 6 667
2008.gads	LVL 14 999
2009.gads	(LED IV un Eiropas Trešo valstu valstspiederīgo integrācijas fonda finansējums)

Avots: Kultūras ministrija

Tabula nr.15

Finansējuma sadalījums projekta „Vienādu iespēju gads visiem” aktivitātēm (2007.gadā)

Valsts budžets	LVL 68383
EK budžets	LVL 68383
Kopā:	LVL 136766

Avots: Kultūras ministrija

Tabula nr.16

Finansējuma sadalījums projekta „Starpkultūru dialoga gads” aktivitātēm (2008.gadā)

Valsts budžets	EUR 32182
EK budžets	EUR 32182
Kopā:	EUR 64363

Avots: Kultūras ministrija

Tabula nr.17

2009.-2010.gadā īstenotās Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta grantu shēmas “Pilsoniskās sabiedrības stiprināšana un sabiedrības integrācijas veicināšana” rezultāti

Aktivitāte	Grantu shēmas ietvaros iesaistīto personu skaits
tulkoto darbu lasītāji	639 000
personas, kas informētas par dažādiem	331 264

sabiedrības etniskās integrācijas jautājumiem	
personas, kas guvušas labumu kapacitātes stiprināšanas jomā	2513
personas, kas iesaistītas kultūras pasākumos	3788
personas, kas iesaistītas pasākumos plašākas sabiedrības informēšanai par mazākumtautību kultūru, tradīcijām un reliģiju	14 104
personas, kas iesaistītas ārpusskolas programmās	1518
	Kopā: 992 187

Avots: SAFEGE Baltija Grantu shēmas „Pilsoniskās sabiedrības stiprināšana un sabiedrības integrācijas veicināšana” izvērtējums

Tabula nr.18

Latviešu tautības pārstāvju skaits ieslodzījuma vietās uz 2012.gada 18.jūniju

Vīrietis		2308
Sieviete		161
n/	zēns	22
g	meitene	0
Uz mūžu apcietinātie (tikai vīrieši)		2
Uz mūžu notiesātie (tikai vīrieši)		26
Kopā:		2519

Avots: Tieslietu ministrija

Tabula nr.19

Dažādu etnisko grupu pārstāvju skaits ieslodzījuma vietās Latvijā uz 2012.gada 18.jūniju

	Vīrietis	Sieviete	n/g		Uz mūžu apcietinātie (tikai vīrieši)	Uz mūžu notiesātie (tikai vīrieši)	Kopā:
			zēns	meitene			
armēņi	4	1	0	0	0	1	6
baltkrievi	143	15	0	0	1	0	159
čigāņi	172	59	3	1	0	3	238
ebreji	8	0	0	0	0	0	8
gruzīni	4	0	0	0	0	0	4
igauņi	7	0	0	0	0	0	7

AMzino_22062012_FCNM; Latvijas Republikas otrais nacionālais ziņojums par Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību izpildi Latvijā

krievi	2216	171	1	1	2	19	2410
lietuvieši	83	8	0	0	2	1	94
poļi	80	9	0	0	0	0	89
ukraiņi	94	12	0	0	0	1	107
citi	60	3	0	0	0	0	63
Kopā:	2871	278	4	2	5	25	3185

Avots: Tieslietu ministrija

Tabula nr.20

Informācija par ieslodzīto pilsonību 2006. – 2012.gads

	Pilsoņi	Pastāvīgie iedzīvotāji	Ārvalstnieki	Bezvalstnieki
01.01.2006.	3229	1425	29	67
01.01.2007.	3345	1355	39	31
01.01.2008.	3405	1339	42	20
01.01.2009.	3614	1280	47	40
01.01.2010.	3678	1329	48	x*
01.01.2011.	3445	1255	49	x*
01.07.2011.	3493	1233	41	x*
01.01.2012.	4727	1751	83	x*
01.04.2012.	4659	1749	74	x*

* līdz 01.07.2009. statistikā bija ieslodzīto kategorija - "bezvalstnieki", pēc 01.07.2009. (grozījumi KL) bezvalstnieki tiek iekļauti kategorijā - "pastāvīgie iedzīvotāji".

Avots: Tieslietu ministrija

Tabula nr.21

Iestāžu skaits, kuras realizē pirmsskolas izglītības programmas

Mācību gads	Iestāžu skaits kopā	Latviešu	Krievu	Div- plūsmu	Poļu	Ukraiņu	Angļu	Franču
2011./2012.	1005	768	124	104	5	1	1	2
2010./2011.	974	749	119	98	5	1	1	1
2009./2010.	952	731	118	97	4	1	1	0

Avots: Izglītības un zinātnes ministrija

Tabula nr.22

Pirmskolas izglītības grupu skaits sadalījumā pa plūsmām

Mācību gads	Pirmskolas izglītības grupu skaits kopā	Latviešu	Krievu	Divplūsmu	Poļu	Ukraiņu	Angļu	Franču
2011./2012.	4859	3718	1117	-	13	1	4	6
2010./2011.	4686	3574	1091	-	14	1	4	2
2009./2010.	4406	3318	1070	-	12	1	5	0

Avots: Izglītības un zinātnes ministrija

Tabula nr.23

Skolēnu skaita sadalījums pēc apmācības valodas dienas apmācības programmās (%)

Mācību gads	Skolēnu skaits, no tiem:	Kopā	Mācās latviešu valodā (%)	Mācās krievu valodā (%)	Mācās poļu valodā (%)
2010./2011.	latvieši	135564	94,9	5,02	0,13
	baltkrievi	2135	22,5	74,3	0,60
	čigāni	1182	74,0	25,6	0,33
	ebreji	451	3,10	97	
	igauņi	85	67,0	31,8	
	krievi	41020	16,7	83,1	0,10
	lietuvieši	933	51,13	48,7	0,21
	poļi	2554	17,8	64,5	17,6
	ukraiņi	1582	16,6	83,0	0,31
	vācieši	192	39,6	59,0	0,52
	citi	972	18	79,3	0,61
nav norādīts	29637	67,1	31,0	1,5	
2009./2010.					
	latvieši	141238	95,0	5,01	0,04
	baltkrievi	2433	20,0	77,5	0,41
	čigāni	1204	72,1	27,5	0,33
	ebreji	444	4,05	96,0	
	igauņi	97	64,0	36,0	
	krievi	42639	17,1	83,0	0,08
	lietuvieši	1086	55,0	45,0	

	poļi	2528	18,4	73,0	8,50
	ukraiņi	1660	16,7	83,0	
	vācieši	198	45,0	52,5	0,50
	citi	1530	45,4	52,4	
	nav norādīts	30977	68,0	29,0	2,53
2008./2009.					
	latvieši	148219	95,0	5,01	0,07
	baltkrievi	2514	21,5	77,0	0,55
	čigāni	1328	70,4	29,0	0,90
	ebreji	496	3,23	97,0	
	igauņi	83	52,0	47,0	
	krievi	47075	16,5	83,2	0,08
	lietuvieši	1142	57,0	43,2	
	poļi	2659	18,6	71,3	10,0
	ukraiņi	1871	13,5	86,1	0,10
	vācieši	197	40,6	56,3	1,01
	citi	1560	13,2	84,2	
	nav norādīts	29079	76,0		2,20
2007./2008.					
	latvieši	160757	95,0	4,92	0,08
	baltkrievi	3078	22,5	76,0	0,97
	čigāni	1333	72,0	28,0	0,37
	ebreji	567	2,47	98,0	
	igauņi	83	38,5	61,4	
	krievi	51849	15,5	84,0	0,13
	lietuvieši	1334	58,0	42,0	0,37
	poļi	3286	18,9	67,2	13,9
	ukraiņi	2380	14,0	80,7	0,08
	vācieši	213	42,2	54,4	3,28
	citi	1583	18,0	82,0	0,12
	nav norādīts	24478	80,0	18,4	1,62
2006./2007.					
	latvieši	172283	94,7	5,10	0,07
	baltkrievi	3611	25,0	73,2	0,88
	čigāni	1318	72,1	27,3	0,53
	ebreji	556	3,06	96,7	
	igauņi	98	51,0	46,9	
	krievi	56154	15,5	84,0	0,13
	lietuvieši	1802	46,4	53,2	0,27
	poļi	3638	18,4	66,6	14,7
	ukraiņi	2673	15,0	80,4	0,03
	vācieši	251	34,2	61,3	3,18
	citi	1439	17,0	80,5	0,20

	nav norādīts	22288	81,0	19,1	0,04
--	--------------	-------	------	------	------

Avots: Izglītības un zinātnes ministrija

Tabula nr.24

Skolēnu skaits (%) dienas skolās pēc apmācības valodas (dienas apmācības programmās)

Skolēnu skaits, no tiem mācās:	2011/2012	2010/2011	2009/2010	2008/2009	2007/2008	2006/2007
		206440	216307	226034	236223	250941
latviešu valodā	149913 (72,6%)	158137 (73,1%)	166073 (73,5%)	173712 (73,5%)	184107 (73,4%)	194230 (73,0%)
krievu valodā	55000 (26,6%)	56636 (26,2%)	58456 (25,9%)	61022 (25,8%)	65402 (26,1%)	70683 (26,6%)
poļu valodā	1100 (0,53%)	1147 (0,53 %)	1112 (0,50 %)	1073 (0,45 %)	1111 (0,44%)	788 (0,30%)
ukraiņu valodā	205 (0,09%)	203 (0,09 %)	220 (0,09 %)	225 (0,09 %)	239 (0,09%)	252 (0,09%)
baltkrievu valodā	118 (0,05%)	108 (0,05 %)	100 (0,44 %)	95 (0,04 %)	82 (0,03%)	76 (0,03%)

Avots: Izglītības un zinātnes ministrija

Tabula nr.25

Čigānu (romu) skolēnu skaits vispārējās izglītības iestādēs dienas apmācības programmās

Mācību gads	Čigānu (romu) skolēnu skaits	Čigānu (romu) skolēnu skaits (% no skolēnukopskaita)
2011./2012.	1128	0,55
2010./2011.	1182	0,55
2009./2010.	1204	0,53
2008./2009.	1328	0,56
2007./2008.	1333	0,53

Avots: Izglītības un zinātnes ministrija

Tabula nr.26

Vispārizglītojošo dienas skolu skolēnu sadalījums pa tautībām dienas apmācības programmās

	2011/ 2012	2010/ 2011	2009/ 2010	2008/ 2009	2007/ 2008	2006/ 2007
Kopējais skolēnu skaits, no tiem:	206440	216307	226034	236223	250941	266111
latvieši	129838	135564	141238	148219	160757	172283
baltkrievi	2158	2135	2433	2514	3078	3611
čigāni	1128	1182	1204	1328	1333	1318
ebreji	459	451	444	496	567	556
īgauņi	107	85	97	83	83	98
krievi	39238	41020	42639	47075	51849	56154
lietuvieši	970	933	1086	1142	1334	1802
poļi	2446	2554	2528	2659	3286	3638
ukraiņi	1399	1582	1660	1871	2380	2673
vācieši	211	192	198	197	213	251
citi	864	972	1530	1560	1583	1439
nav norādīts	27622	29637	30977	29079	24478	22288

Avots: Izglītības un zinātnes ministrija

Tabula nr.27

Vispārizglītojošo dienas skolu skaits sadalījumā pa plūsmām

Mācību gads	Skolu skaits kopā	Latviešu	Krievu	Divplūsmu	Poļu	Ukraiņu	Baltkrievu	Angļu	Franču	Latviešu / poļu
2011/2012	814	641	99	65	4	1	1	1	1	1
2010/2011	830	646	103	73	5	1	1	1	-	-

2009/2010	846	648	114	76	5	1	1	1	-	-
2008/2009	948	724	135	81	5	1	1	1	-	-
2007/2008	958	722	141	88	5	1	1	0	-	-
2006/2007	974	727	148	92	4	1	1	1	-	-

Avots: Izglītības un zinātnes ministrija

Tabula nr.28

Vispārējās izglītības iestāžu slēgšana

Mācību gads	Skolas ar mazākumtautību izglītības programmu (skaits (%))	Skolas ar izglītības programmu latviešu valodā (skaits (%))	Kopējais esošo skolu skaits
2011./2012.	1 (0,1%)	4 (0,5)	814
2010./2011.	2 (0,2%)	2 (0,2%)	830
2009./2010.	2 (0,2%)	4 (0,4%)	846
2008./2009.	11 (1,2%)	42 (4,4%)	948
2007./2008.	4 (0,4%)	6 (0,6 %)	958
2006./2007.	2 (0,2%)	5 (0,5%)	974

Avots: Izglītības un zinātnes ministrija

Tabula nr.29

Vispārējās izglītības iestāžu reorganizācija

Mācību gads	Skolas ar mazākumtautību izglītības programmu (skaits/%)	Skolas ar izglītības programmu latviešu valodā (skaits/%)	Kopējais esošo skolu skaits
2011./2012.	-	4 (0,5%)	814
2010./2011.	2 (0,2%)	17 (2,0%)	830
2009./2010.	10 (1,1%)	24 (2,8%)	846
2008./2009.	15 (1,5%)	65 (6,8%)	948
2007./2008.	3 (0,3%)	5 (0,5%)	958
2006./2007.	2 (0,2%)	6 (0,6%)	974

Avots: Izglītības un zinātnes ministrija

Tabula nr.30

Valsts budžeta atbalsts Latvijas Nacionālo kultūras biedrību asociācijai 2006. – 2011.gadā

Gads	Piešķirtais
------	-------------

AMzino_22062012_FCNM; Latvijas Republikas otrais nacionālais ziņojums par Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību izpildi Latvijā

	finansējums (LVL)
2006	12 400
2007	15 000
2008	17 526
2009	11 715
2010	12 315
2011	15 000

Avots: Kultūras ministrija

Tabula nr.31

Latviešu valodas aģentūras organizēto latviešu valodas apguves kursu pieaugušajiem rezultāti (1996-2011)

Gads	Apmācīto personu skaits
1996-2000	17269
2001	8206
2002	5913
2003	7965
2004	7856
2005	2621
2006	2125
2007	2089
2008	978
2009	383
2010	101
2011	105
Kopā	55 611

Avots: Izglītības un zinātnes ministrija

Tabula nr.32

Sabiedrības integrācijas fonda administrētās latviešu valodas apguves programmas pieaugušajiem rezultāti 2007-2008

Gads	Atbalstīto projektu skaits	Apmācīto cilvēku skaits	Piešķirtais finansējums LVL
2007	22	2483	196 163
2008	11	1244	101 675

Avots: Sabiedrības integrācijas fonds

Tabula nr.33

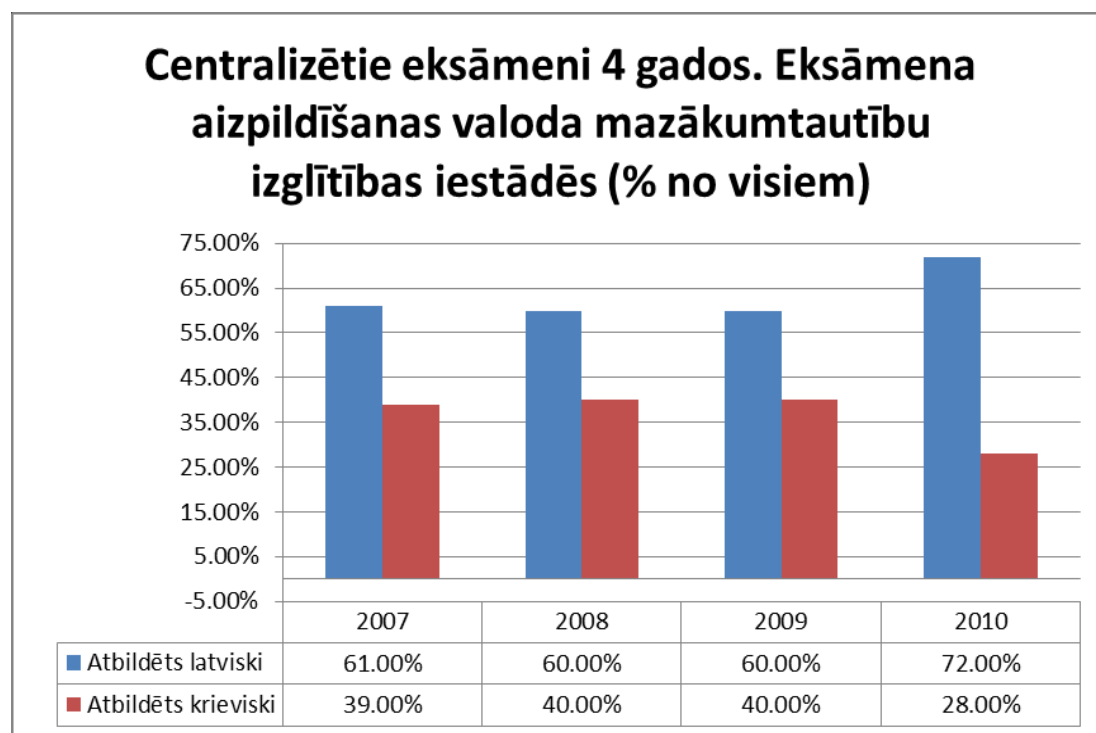
Latvijas valsts budžeta finansējums mācību un metodiskās literatūras izstrādei un nodrošinājumam

2008.gadā	21 345 LVL
2009.gadā	72 000 LVL
2010.gadā	30 397 LVL

Avots: Izglītības un zinātnes ministrija

Pielikums nr.2

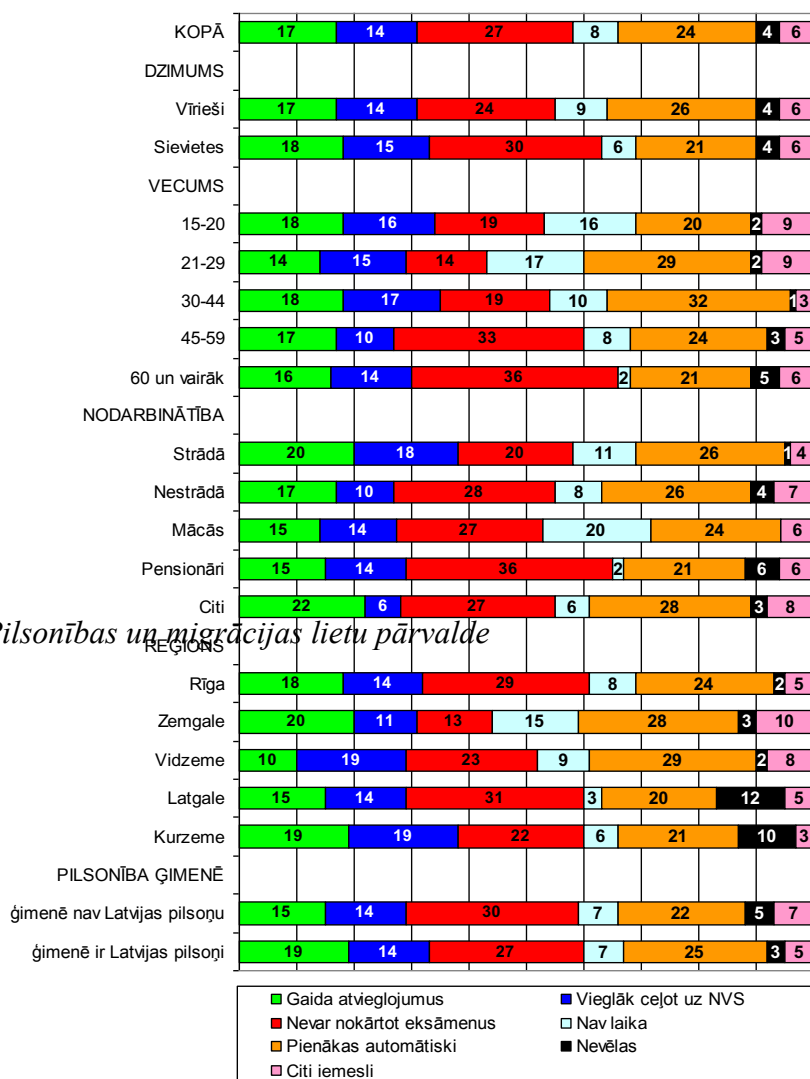
Attēls nr.1

Avots: Izglītības un zinātnes ministrija

Attēls nr.2

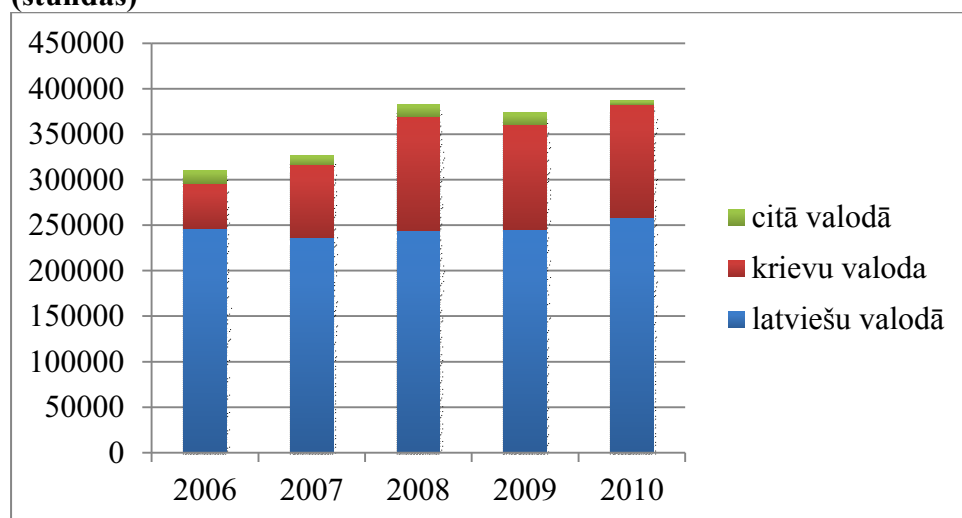
Galvenie iemesli, kādēļ personas neiesniedz iesniegumus Latvijas pilsonības iegūšanai

Avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde

Attēls nr.3

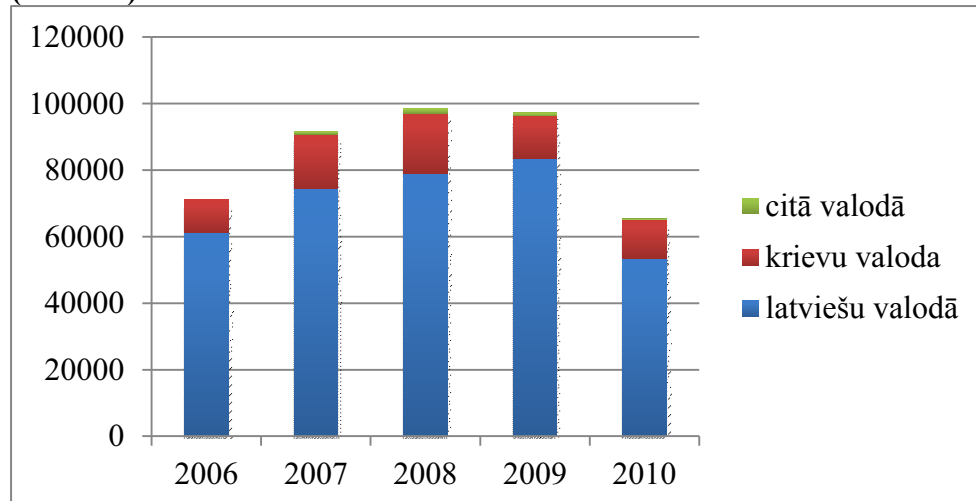
Radio raidorganizāciju sadalījums pēc programmu valodas 2006.-2010.gadā (stundās)

Avots: Centrālā statistikas pārvalde

Attēls nr.4

Televīzijas raidorganizāciju sadalījums pēc programmu valodas 2006.-2010.gadā (stundās)

Avots: Centrālā statistikas pārvalde

22.06.2012. 17:20

23544

Liene Kondratjuka

Ārlietu ministrijas Humanitāro jautājumu nodaļas 3.sekretāre

tālr. 67016172; fakss: 67828121

liene.kondratjuka@mfa.gov.lv